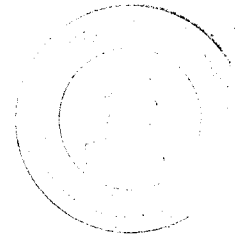

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คณะกรรมการสาขาสังคมศาสตร์, โครงการการศึกษาทั่วไป. มนุษย์กับสังคม.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

โครงการการศึกษาทั่วไป และเทคโนโลยีทางการศึกษา, หน่วย. ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชามนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

ธวาล แพร่ศักดิ์. เทคนิคการวัดผล. ฉบับปรับปรุงพิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ดร. มิตีที่ 3 นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

_____, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุภา สิ้นสุดกุล. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

บุญ บุญรัตพันธุ์. แนวคิดเพื่อการเรียนการสอน. เพชรบุรี: วิทยาลัยครูเพชรบุรี, มปป.

นิพนธ์ สุขปรัดดี. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิชญเศศ, 2519.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. การสัมมนาแห่งชาติว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เรื่อง การส่งเสริมรายการให้มีความรู้. กรุงเทพมหานคร: กอง

- บระคอง กรรณสูทร. สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2517.
- ประสาธต์ หลีกศิลา, สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2514.
- พิทยา สายบุญ. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2517.
- วิรุณห์ ลีลาพฤทธิ. โลศศศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
- ศักดิ์ดา ศิริพันธ์. เทคนิคและศิลปะการถ่ายภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนพัฒนาการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515.
- สุพิศรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- สุภาพ วาดเขียน และอรพินธ์ โภชนะดา. การประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2520.
- อนุমানราชชน, พระยา. วัฒนธรรมเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. พระนคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2515.
- อากม จันทสุนทร. "ความเป็นไปได้อของ อาร์ ไอ ที" ในการลดเวลาการสอน: นวัตกรรมที่น่าสนใจ. ฉพบุรี: หักถโกศการพิมพ์, 2521.

บทความ

ธัยยงค์ พรหมวงศ์. "การปรับปรุงการสอนในระดับมหาวิทยาลัยด้วยระบบสื่อการสอน."

ฉลอง ทัฬหี. "ชุดการเรียนการสอน." ศึกษาศาสตร์สาร 7 (มิถุนายน 2521)
: 55-68

ประสิทธิ์ ศาตินิก. "วัฒนธรรมกับมนุษยวิทยา." วารสารวัฒนธรรมไทย 14 (มีนาคม
2518): 4-6.

ระงับ วัฒนสิงห์. "วัฒนธรรมไทยกับประชาธิปไตย." วารสารวัฒนธรรมไทย
14 (ตุลาคม 2517): 4-6.

เอกสารอื่น ๆ

จิราภรณ์ สีทอง. "ความสนใจของเด็กในการรับฟังรายการวิทยุที่จัดขึ้นเพื่อเด็ก."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2521.

ชาญชัย อินทรสุณานนท์. "การสร้างชุดการสอนสำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การ เรียนวิชา
"ศิลปะ" ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท สาขาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2519.

นพอด สหชัยชัยเสรี. "การสร้างชุดการสอนสำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การ เรียนวิชา"
พื้นฐานสถาปัตยกรรมภายใน "สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ". วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย, 2522.

ปิสิตปริญญาโท. แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา. "เทคโนโลยีทางการศึกษา." กรุงเทพ
มหานคร: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา, 2519. (เอกสารโรเนียว)

ทักษิณา กิรพจนกุล. "การสร้างชุดการสอนตามเอกัตถภาพวิชาคณิตศาสตร์" เรื่อง
"ความน่าจะเป็นเบื้องต้นสำหรับมัธยมศึกษาตอนปลาย." วิทยานิพนธ์

- พจน์ จันเกษม. "การร่างชุดการสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยอุเทนถวายชั้นปีที่ 1." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- พัฒนาภรณ์ อาจารย์, หน่วย. เอกสารประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การฝึกกลุ่มสัมพันธ์ และการมีปฏิสัมพันธ์." กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- เขาวภา เศษะคุปต์. "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- วนิดา วิศวรรบุตร. "การจัดระบบชุดการสอนรายบุคคลสำหรับวิชาการจัดการศึกษานอกสถานที่." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- วดีนะ จุฑะวิภาต. "การสร้างชุดการสอนแบบเสรีจรรยาบุคคลวิชาวัสดุและการออกแบบสำหรับนิสิตแผนกศิลปศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- สุนันท์ ปัทมาคม. "การผลิตชุดการสอน (เอกสารประกอบการบรรยายวิชาสื่อการสอนระดับมัธยมศึกษา.) กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

ภาษาอังกฤษ

Books

- Apter, Michael J. The New Technology of Education. London: MacMillan and Co., Ltd., 1968.

- Baum, Dale D., and Chastain, Thomas G. "Training Package: An Innovation Approach for Increasing IMPIRMC Potential for the Inservice Training in Special Education," Learning Package in American Education. New Jersey: Education Technology Publications, Englewood Cliffs, 1972.
- Burgess, Ernest W., and Harvey J. Locke. The Family. New York: American Book Company, 1953.
- Ebel, Robert L. Measuring Education Achievement. New Jersey: Englewood Cliffs, Prentice Hall Inc., 1945.
- Erickson, Carlton W. H. Fundamentals of Teaching with Audio - Visual Technology. London: Macmillan Company., 1970.
- _____. Administering Instructional Media Programs. New York: Macmillan Company, 1971.
- Garrett, Henry E. Testing for Teachers. 2d. ed. New York: McGraw-Hill Book Co., 1963.
- Gronlund, Norman E. Measurement and Evaluation in Teaching. New York: Macmillan Publishing Co., Inc., 1976.
- Hass, Kenneth B., and Packer, Harry Q. Preparation and Use of Audio - Visual Aids. 3d. ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall Inc., 1960.
- Hunt, Maurice P. Teaching High School Social Studies. New York: Harper & Brothers, 1955.

Richey, Robert W. Planning for Teacher: An Instruction to Education
New York: McGraw-Hill Book Company, 1958.

Sidonie Maststner Gruenberg, Pauline Rush Evans, and Frances
Ullmann Dearmand. The New Encyclopedia of Child Care and
Guidance. Garden City, N.Y.: Doubleday & Company, Inc.,
1968.

Other Materials

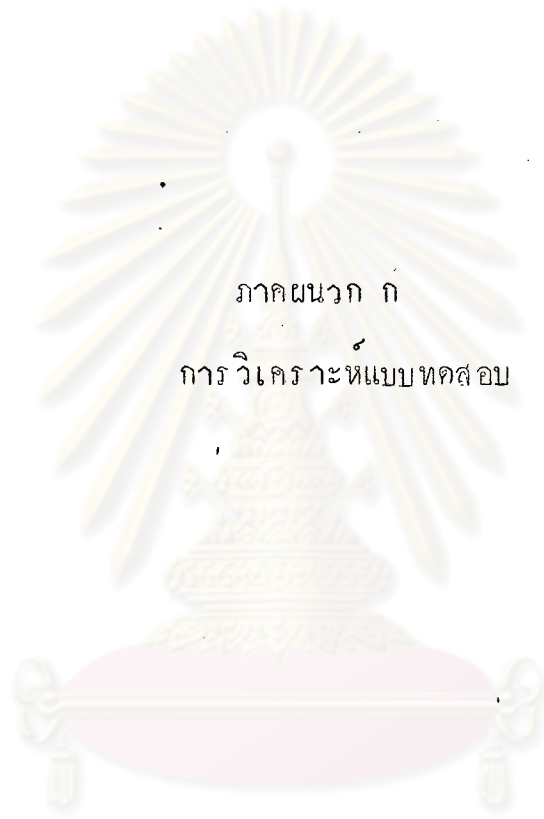
Alice Rease Kidd. "The Development of an Instructional Package
for High School Geometry Teachers and A Study of the
Effectiveness of Its Use in Inservice Training." Dissertation
Abstracts International. Vol. 32, No. 7. February 1972.

Chawal Pacratakul. "Comparative Study of School Wastage in the
Primary Education in Malaya, Philippines and Thailand.
1960. (Report)

Martha Jane Armstrong Harper. "The Development and Evaluation of
A Multimedia Self-Instructional Package in Beginning French
at Tarrant Country Junior College." Dissertation Abstracts
International Vol. 32, No. 10. April 1972.

McColeman, James Wesley. "Relationship Between the Use of Learning
Activity Packages, Group Activities and the Preference of
Students Toward the Social Studies Course." Dissertation
Abstracts International Vol. 36 No. 1 July, 1975.

Rigby, Dorothy Sue. "The Effectiveness of Learning Activity Package
Instruction Vessus the Teacher Directed Method of Teaching

ภาคผนวก ก
การวิเคราะห์แบบทดสอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์แบบทดสอบ

ในการวิเคราะห์ความยากง่าย (D_i) และค่าอำนาจจำแนก (V_i) ของข้อสอบแต่ละข้อซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนคือ

1. นำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบแต่ละชุดที่ได้ตรวจให้คะแนนเรียบร้อยแล้วมาเรียงลำดับคะแนนสูงสุด ไปถึงต่ำสุด
2. แบ่งกระดาษคำตอบออกเป็น 2 กลุ่ม ตามคะแนน โดยแบ่งเป็นกลุ่มสูง 50 % และกลุ่มต่ำ 50 % ของจำนวนกระดาษคำตอบทั้งหมด (ใช้เทคนิค 50 %)
3. บันทึกรอยคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนที่ทำถูกต้องในกระดาษที่จัดเตรียมไว้ โดยเรียงจากคะแนนสูงสุดไปต่ำสุด
4. รวบรวมคะแนนที่บันทึกไว้ในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำของแต่ละข้อ
5. นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาความยากง่ายและอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบทดสอบของ เฮนรี อี การ์เรทท์

$$\text{สูตร} \quad D_i = \frac{R_h + R_l}{N_h + N_l}$$

$$V_i = \frac{R_h - R_l}{N_h}$$

ศูนย์วิทยพัชร์พวงกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ค่าความยาก (D_i) และค่าอำนาจจำแนก (V_i) ของแบบทดสอบ
ก่อนเรียนและหลังเรียนหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

ข้อ ข้อที่	Rh	Rl	$D_i = \frac{Rh + Rl}{Nh + Nl}$	$V_i = \frac{Rh - Rl}{Nh}$
1	14	11	.83	.2
2	11	5	.53	.40
3	11	4	.57	.33
4	6	2	.27	.20
5	12	5	.57	.47
6	10	4	.47	.40
7	11	6	.57	.33
8	8	5	.43	.20
9	9	4	.43	.33
10	4	2	.23	.20
11	15	10	.83	.33
12	9	5	.47	.27
13	8	5	.43	.20
14	10	13	.40	.53
15	14	11	.83	.20
16	13	8	.70	.33
17	8	1	.30	.47
18	11	6	.57	.33
19	12	4	.53	.53

ตารางที่ 5 ค่าความยาก (D_i) และค่าอำนาจจำแนก (V_i) ของแบบทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน หน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

ข้อที่	Rh	Rl	$D_i = \frac{Rh + Rl}{Nh + Nl}$	$V_i = \frac{Rh - Rl}{Nh}$
1	13	10	.77	.20
2	8	2	.33	.40
3	6	1	.20	.27
4	8	3	.37	.33
5	5	1	.20	.33
6	13	5	.60	.53
7	14	9	.77	.33
8	13	7	.70	.33
9	12	7	.60	.27
10	7	2	.30	.33
11	14	9	.80	.27
12	15	6	.77	.47
13	9	5	.47	.27
14	14	10	.80	.27
15	9	3	.40	.40
16	12	8	.67	.27
17	13	9	.73	.27
18	11	5	.53	.40
19	9	1	.33	.53
20	5	1	.20	.53

ตารางที่ 6 ค่าความยาก (D_i) และค่าอำนาจจำแนก (V_i) ของแบบฝึกหัด
หน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

ข้อ	Rh	Rl	$D_i = \frac{Rh + Rl}{Nh + Nl}$	$V_i = \frac{Rh - Rl}{Nh}$
1	15	7	.73	.53
2	13	7	.67	.40
3	7	2	.30	.33
4	12	6	.60	.40
5	13	6	.63	.47
6	14	9	.77	.33
7	7	1	.20	.40
8	10	1	.37	.60
9	13	6	.63	.43
10	10	2	.43	.60

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 คำนวณความยาก (D_i) และค่าอำนาจจำแนก (V_i) ของแบบฝึกหัด หน่วยที่ 2 เรื่อง "สถานีนครอมครวั"

ข้อที่	Rh	Rl	$D_i = \frac{Rh + Rl}{Nh + Nl}$	$V_i = \frac{Rh - Rl}{Nh}$
1	9	3	.43	.47
2	11	4	.50	.47
3	15	7	.73	.53
4	11	3	.47	.53
5	13	6	.63	.47
6	12	8	.70	.33
7	10	3	.43	.47
8	11	2	.40	.53
9	12	7	.63	.33
10	6	2	.27	.27

ตารางที่ 8 ทาคความแปรปรวนของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของหน่วยที่ 1
เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

x	f	fx	x^2	fx^2
18	1	18	324	324
17	2	34	289	578
16	2	32	256	512
15	1	15	225	225
14	5	70	196	980
13	1	13	169	169
10	4	40	100	400
9	4	36	81	324
8	3	24	64	192
7	3	21	42	126
6	1	6	36	36
5	3	15	25	75
$\bar{x} = 10.80$	$N = 30$	$\sum fx = 324$		$\sum fx^2 = 3941$

$$\begin{aligned}
 s &= \sqrt{\frac{3941}{30} - \left(\frac{324}{30}\right)^2} \\
 &= \sqrt{131.36 - 116.64} \\
 &= \sqrt{14.72} \\
 &= 3.84
 \end{aligned}$$

ตารางที่ 9 หาคความแปรปรวนของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของหน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

x	f	fx	x ²	fx ²
18	1	18	324	324
17	1	17	289	289
16	3	48	256	768
15	2	30	225	450
14	1	14	196	196
13	1	13	169	169
12	2	24	144	288
11	3	33	121	363
10	4	40	100	400
9	3	27	81	243
8	1	8	64	64
7	1	7	49	49
6	3	18	36	108
4	2	8	16	32
3	2	6	9	18
$\bar{x} = 10.36$	N = 30	$\sum fx = 311$		$\sum fx^2 = 3761$

$$\begin{aligned}
 s &= \sqrt{\frac{3761}{30} - \left(\frac{311}{30}\right)^2} \\
 &= \sqrt{125.36 - 107.32}
 \end{aligned}$$

ตารางที่ 10 หาคความแปรปรวนของแบบฝึกหัดของหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

X	f	fX	X ²	fX ²
9	3	27	81	243
8	7	56	64	448
7	3	21	49	147
6	1	6	36	36
5	1	5	25	25
4	6	24	16	96
3	5	15	9	45
2	4	8	4	16
$\bar{X} = 5.40$	N = 30	$\sum fX = 162$		$\sum fX^2 = 1056$

$$\begin{aligned}
 s &= \sqrt{\frac{1056}{30} - \left(\frac{162}{30}\right)^2} \\
 &= \sqrt{35.20 - 29.16} \\
 &= \sqrt{6.04} \\
 &= 2.46 \\
 (s^2 &= 6.04)
 \end{aligned}$$

ตารางที่ 11 หาคความแปรปรวนของแบบฝึกหัดของหน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาปัตยกรรมควิว"

x	f	fx	x ²	fx ²
10	1	10	100	100
9	3	27	81	243
8	4	32	64	256
7	3	21	49	147
6	2	12	36	72
5	1	5	25	25
4	7	28	16	112
3	5	15	9	45
2	2	4	4	8
1	2	2	1	2
$\bar{x} = 5.20$	N = 30	$\sum fx = 156$		$\sum fx^2 = 1010$

$$\begin{aligned}
 s &= \sqrt{\frac{1010}{30} - \left(\frac{156}{30}\right)^2} \\
 &= \sqrt{33.66 - 27.04} \\
 &= \sqrt{6.62} \\
 &= 2.57 \\
 (s^2 &= 6.62)
 \end{aligned}$$

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ

ในการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบใช้สูตรของ คูเจอร์ วิซาร์ดสัน-21 คือ

$$\text{Reliability Estimate (} KR_{21} \text{)} = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{M(K - M)}{KS^2} \right)$$

เมื่อ K = จำนวนข้อของแบบทดสอบ
 M = ค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X})
 S = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

$$\begin{aligned} KR_{21} &= \frac{20}{20-1} \left(1 - \frac{10.80(20 - 10.80)}{20 \times 14.74} \right) \\ &= 1.05 \left(1 - \frac{99.36}{294.80} \right) \\ &= 1.05 (1 - 0.33) \\ &= 1.05 \times 0.67 \\ &= 0.70 \end{aligned}$$

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

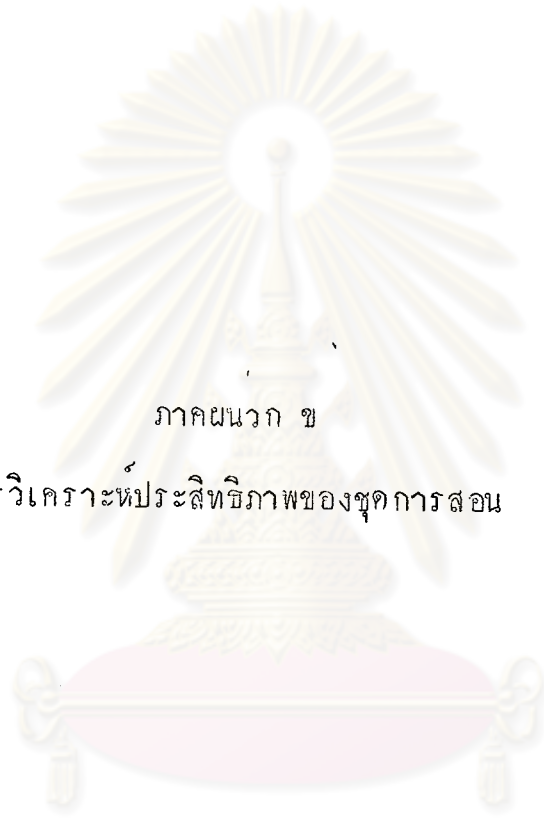
$$\begin{aligned} KR_{21} &= \frac{20}{20-1} \left(1 - \frac{10.36 (20 - 10.36)}{20 \times 18.06} \right) \\ &= 1.05 \left(1 - \frac{99.87}{361.20} \right) \\ &= 1.05 (1 - 0.27) \end{aligned}$$

แบบฝึกหัดหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

$$\begin{aligned}
 KR_{21} &= \frac{10}{10-1} \left(1 - \frac{5.40(10-5.40)}{10 \times 6.05} \right) \\
 &= 1.11 \left(1 - \frac{24.84}{60.50} \right) \\
 &= 1.11 (1 - 0.41) \\
 &= 1.11 \times 0.59 \\
 &= 0.65
 \end{aligned}$$

แบบฝึกหัดหน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

$$\begin{aligned}
 KR_{21} &= \frac{10}{10-1} \left(1 - \frac{5.20(10-5.20)}{10 \times 6.60} \right) \\
 &= 1.11 \left(1 - \frac{24.96}{66} \right) \\
 &= 1.11 (1 - 0.37) \\
 &= 1.11 \times 0.63 \\
 &= 0.69
 \end{aligned}$$

ภาคผนวก ข

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนของชุดการสอน หน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม" แบบกลุ่ม

ตัวอย่าง ประชากร ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน I (20)	คะแนน แบบฝึกหัด (10)	คะแนน หลังเรียน F (20)	$d=F-I$	d^2
1	11	8	11	0	0
2	11	7	13	2	4
3	12	9	16	4	16
4	7	6	14	4	16
5	9	7	16	7	49
6	8	8	15	6	36
รวม	58	45	85	23	121
เฉลี่ย	9.67	7.50	14.17	3.83	-
ร้อยละ	48.33	75	70.83	22.50	-

การทดลองหาประสิทธิภาพแบบกลุ่ม ปรากฏว่า ชุดการสอน
เรื่องนี้มีประสิทธิภาพ 75/70.83 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ ฉะนั้นจึงต้องนำ
ชุดการสอนนี้ไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนของชุดการสอนหน่วยที่ 2
เรื่อง "สถาบันครอบครัว" แบบกลุ่ม

ตัวอย่าง ประชากร ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน I (20)	คะแนน แบบฝึกหัด (10)	คะแนน หลังเรียน F (20)	$d=F-I$	d^2
1	10	8	13	3	9
2	10	8	15	5	25
3	13	8	15	2	4
4	11	7	14	3	9
5	12	7	16	4	16
6	11	9	14	3	9
รวม	67	47	87	20	72
เฉลี่ย	11.16	7.83	14.5	3.33	-
ร้อยละ	55.83	78.33	72.5	16.67	-

การทดสอบหาประสิทธิภาพแบบกลุ่ม ปรากฏว่า ชุดการสอน
เรื่องนี้มีประสิทธิภาพ 78.33 / 72.5 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ ฉะนั้นจึง
ต้องนำชุดการสอนนี้ไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

การทดสอบความเป็นอิสระสำคัญของคะแนนเฉลี่ยแบบสองก่อนและหลังเรียนของการทดลองแบบ
กลุ่ม

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

1. สมมติฐาน $H_0 : M_1 = M_2$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{N}$$

$$= \frac{23}{6}$$

$$= 3.83$$

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left(\frac{\sum d}{N}\right)^2}$$

$$= \sqrt{\frac{121}{6} - \left(\frac{23}{6}\right)^2}$$

$$= \sqrt{20.17 - 14.67}$$

$$= \sqrt{5.50}$$

$$= 2.35$$

3. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมัธยฐานเดิมและค่าเฉลี่ยของคะแนน

$$s_{\bar{d}} = \frac{S.D. \cdot d}{\sqrt{N-1}}$$

$$= \frac{2.35}{\sqrt{6}}$$

4. อัตราวิกฤต

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{d}}{s_d} \\
 &= \frac{3.83}{0.47} \\
 &= 8.15
 \end{aligned}$$

เมื่อค้นหาค่าวิกฤต (N-1) คือ (6-1) = 5 ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 df = 5 และ t มีค่า 4.03 t ที่คำนวณได้ 8.15 > 4.03 ดังนั้นค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จึงกล่าวได้ว่า การเรียนด้วยชุดการสอนหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม" สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 เรื่อง สถาบันครอบครัว

1. สมมติฐาน

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2$$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{N}$$

$$= \frac{20}{6}$$

$$= 3.33$$

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$S.D_d = \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left(\frac{\sum d}{N}\right)^2}$$

$$\begin{aligned}
 &= \sqrt{12 - 11.09} \\
 &= \sqrt{0.91} \\
 &= 0.95
 \end{aligned}$$

3. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมัธยฐานเลขคณิตของคะแนน

$$\begin{aligned}
 \sigma_{\bar{d}} &= \frac{S.D_d}{\sqrt{N-1}} \\
 &= \frac{0.95}{\sqrt{5}} \\
 &= \frac{0.95}{2.24} \\
 &= 0.42
 \end{aligned}$$

4. อัตราส่วนวิกฤต

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{d}}{\sigma_{\bar{d}}} \\
 &= \frac{3.33}{0.42} \\
 &= 7.93
 \end{aligned}$$

เมื่อระดับความอิสระเป็น $(N-1)$ คือ $(6-1) = 5$ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ $.01$ $df = 5$ และ t มีค่า 4.03 ค่า t ที่คำนวณได้ $= 7.93 > 4.03$ ดังนั้นค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.01$ จึงกล่าวได้ว่า การเรียนด้วยวิธีการสอนหน่วยที่ 1 นี้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนของชุดการสอนหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม" แบบภาคสนาม

ตัวอย่าง ประชากร ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน (20)	คะแนน แบบฝึกหัด (10)	คะแนน หลังเรียน F (20)	$d=F-I$	d^2
1	9	8	18	9	81
2	9	8	19	10	100
3	10	8	17	7	49
4	9	9	18	9	81
5	12	10	18	6	36
6	9	9	18	9	81
7	8	8	16	8	64
8	9	9	15	6	36
9	10	9	16	6	36
10	5	8	17	12	144
11	7	8	16	9	81
12	10	9	18	8	64
13	9	9	18	9	81
14	12	10	19	7	49
15	5	8	18	13	169
16	8	7	16	8	64
17	6	8	18	12	144
18	11	10	16	5	25
19	5	8	10	11	121

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ตัวอย่าง ประชากร ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน I (20)	คะแนน แบบฝึกหัด (10)	คะแนน หลังเรียน F (20)	d=F-I	d ²
21	10	10	16	6	36
22	9	10	17	8	64
23	10	8	16	6	36
24	10	8	19	9	81
25	9	9	19	10	100
26	7	8	18	11	121
27	7	8	17	10	100
28	9	9	16	7	49
29	9	8	17	8	64
30	6	8	16	10	100
รวม	256	259	519	263	2453
เฉลี่ย	8.53	8.63	17.3	8.77	-
ร้อยละ	42.65	86.33	86.5	43.85	-

การทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอนภาคสนาม ปรากฏว่า ชุดการสอน
เรื่องนี้มีประสิทธิภาพ 86.33/86.5 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนของชุดการสอน หน่วยที่ 2 เรื่อง "สลับนครอครวี" แบบภาคสนาม

ตัวอย่าง ประชากร ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน I (20)	คะแนน แบบฝึกหัด (10)	คะแนน หลังเรียน F (20)	$d=F-I$	d^2
1	10	10	18	8	64
2	12	8	18	6	36
3	11	8	18	7	49
4	14	9	17	3	9
5	16	10	19	3	9
6	14	10	18	4	16
7	13	8	18	5	25
8	8	9	18	10	100
9	12	9	17	5	25
10	7	9	16	9	81
11	11	8	16	5	25
12	14	9	19	5	25
13	15	10	20	5	25
14	11	7	20	9	81
15	12	10	20	8	64
16	13	10	19	6	36
17	14	9	17	3	9
18	12	10	18	6	36
19					

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ตัวอย่าง ประชากร ลำดับที่	คะแนน ก่อนเรียน I (20)	คะแนน แบบฝึกหัด (10)	คะแนน หลังเรียน F (20)	d=F-I	d ²
21	12	8	18	6	36
22	12	9	19	7	49
23	13	8	20	7	49
24	9	9	19	10	100
25	11	8	19	8	64
26	9	8	16	7	49
27	8	7	16	10	100
28	8	8	18	10	100
29	7	7	18	11	121
30	9	8	16	7	49
รวม	337	263	542	205	1545
เฉลี่ย	11.23	8.77	18.07	6.83	-
ร้อยละ	56.15	87.70	90.35	34.20	-

การทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอนในภาคสนามปรากฏว่า ชุดการสอน
เรื่องนี้มีประสิทธิภาพ 87.70/90.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้

การทดสอบความมีัยสำคัญของคะแนนเฉลี่ยแบบสอบกอนและหลังเรียนของการทดลองแบบภาคสนาม

แบบทดสอบหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

1. สมมติฐาน $H_0 : M_1 = M_2$

$$\begin{aligned} \bar{d} &= \frac{\sum d}{N} \\ &= \frac{263}{30} \\ &= 8.77 \end{aligned}$$

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$\begin{aligned} S.D. &= \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left(\frac{\sum d}{N}\right)^2} \\ &= \sqrt{\frac{2453}{30} - \left(\frac{263}{30}\right)^2} \\ &= \sqrt{81.77 - 76.91} \\ &= \sqrt{4.86} \\ &= 2.20 \end{aligned}$$

3. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมัชฌิมเลขคณิตของคะแนน

$$\begin{aligned} \sigma_{\bar{d}} &= \frac{S.D._d}{\sqrt{N-1}} \\ &= \frac{2.20}{\sqrt{\quad}} \end{aligned}$$

$$= \frac{2.20}{5.39}$$

$$= 0.41$$

4. อัตราส่วนวิกฤต

$$t = \frac{\bar{d}}{s_{\bar{d}}}$$

$$= \frac{8.77}{0.41}$$

$$= 21.39$$

เมื่อค้นหาค่าความเป็นอิสระเป็น $(N-1)$ คือ $(30-1) = 29$ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ $.01$ $df = 29$ และ t มีค่า 2.76 t ที่คำนวณได้ $= 21.39 > 2.76$ ดังนั้นค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ $.01$ จึงกล่าวได้ว่า การเรียนด้วยชุดการสอนหน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม" สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

แบบทดสอบหน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

1. สมมติฐาน

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2$$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{N}$$

$$= \frac{205}{30}$$

$$= 6.83$$

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$\begin{aligned}
 S.D_d &= \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left(\frac{\sum d}{N}\right)^2} \\
 &= \sqrt{\frac{1545}{30} - \left(\frac{205}{30}\right)^2} \\
 &= \sqrt{51.5 - 46.65} \\
 &= \sqrt{4.85} \\
 &= 2.20
 \end{aligned}$$

3. ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมัธยฐานเลขคณิตของคะแนน

$$\begin{aligned}
 \sigma_{\bar{d}} &= \frac{S.D_d}{\sqrt{N-1}} \\
 &= \frac{2.20}{\sqrt{29}} \\
 &= \frac{2.20}{5.39}
 \end{aligned}$$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

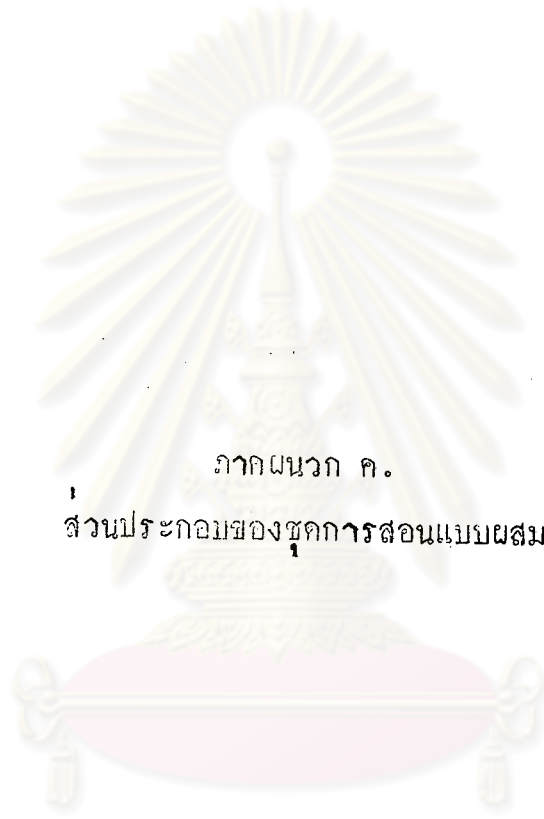
4. อัตราส่วนวิกฤต

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{d}}{\sigma_{\bar{d}}} \\
 &= \frac{6.83}{0.41} \\
 &= 16.66
 \end{aligned}$$

เมื่อค้นหาค่าความเป็นอิสระเป็น $(N-1)$ คือ $(30-1) = 29$ ที่ระดับความ
 มีนัยสำคัญ $.01$ $df = 29$ และ t มีค่า 2.76 ค่า t ที่คำนวณได้ $= 16.66 >$
 2.76 ดังนั้นค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ที่ระดับ $.01$ จึงกล่าวได้ว่า การเรียนด้วยชุดการสอนหน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาปัตยกรรมคร่ำ"
 นี้ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.

ส่วนประกอบของชุดการสอนแบบผสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือครู

วิชานานุกรณ์กับสังคม

หน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

คำแนะนำในการสอน

วิชานานุกรณ์กับสังคมนี้มีจำนวนหน่วยกิตเป็น 3 ฉะนั้นเวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอนจะเป็น 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่อาจารย์ผู้สอนจะพบกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง หากขบวนการเรียนการสอนไม่เสร็จสิ้นตามที่กำหนดอาจารย์ผู้สอนอาจเพิ่มจำนวนชั่วโมงสอนที่ยังเหลืออยู่ได้ตามความเหมาะสม สำหรับชั่วโมงที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนอาจกำหนดเวลาเฉพาะไว้นอกเหนือจากชั่วโมงสอนตามปกติ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีปัญหาได้พบเพื่อปรึกษาปัญหาตามความเหมาะสม

สำหรับขบวนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนแบบผสมนี้ให้มีประสิทธิภาพผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมตัวล่วงหน้าดังนี้คือ

1. สักราง... เตรียมเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาก่อนนำไปใช้สอน
2. จัดหาและยืมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้อ่างหน้า คือ เครื่องฉายสไลด์และเครื่องเล่นเทปแบบซิงโครไนซ์ จอรับภาพ
3. อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบทบาทของตนเองก่อนใช้ชุดการสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษาจากคู่มือการเรียนอย่างละเอียด
4. จัดเตรียมแบบฝึกหัดและแบบทดสอบพร้อมกระดาษคำตอบเพื่อใช้ประเป็นผลการเรียน

หัวข้อเรื่อง

หน่วยสังคมและวัฒนธรรม

1. สาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องมาอยู่ร่วมกันในสังคม
2. วัฒนธรรม

- ความหมาย ลักษณะของวัฒนธรรม ประเภทของวัฒนธรรม
- การถ่ายทอดวัฒนธรรม
- วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ

3. สังคม

- ความหมาย องค์ประกอบ และโครงสร้าง
- การรวมกลุ่มในสังคม
- ค่านิยมและบรรทัดฐาน
- สถานภาพและบทบาท

4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของบทเรียน

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเข้าใจถึงวิถีการจักระเบียบ และโครงสร้างของสังคม ตลอดจนการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและการถ่ายทอด

วัตถุประสงค์เฉพาะ (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม) หลังจากผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหน่วยที่ 1 แล้ว ผู้เรียนสามารถ

1. บอกถึงสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องมาอยู่ร่วมกันในสังคมได้ถูกต้อง
2. อธิบายความหมายของคำว่าสังคมได้ถูกต้อง
3. บอกรายละเอียดของหัวข้อต่อไปนี้ ได้ถูกต้อง
 - 3.1 องค์ประกอบของสังคม
 - 3.2 โครงสร้างของสังคม
 - 3.3 การรวมกลุ่มในสังคม
 - 3.4 ค่านิยมและบรรทัดฐาน
 - 3.5 สถานภาพและบทบาท

5. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมใ้ถูกต้อง
อย่างน้อย 2 หน้ากระดาษรายงาน หลังจากได้ศึกษาประกอบการค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ
และจากเอกสารที่กำหนดให้

<u>เวลาที่ใช้ศึกษา</u>	3 ชั่วโมง
ศึกษานอกห้องเรียน	1 ชั่วโมง
ศึกษาในห้องเรียน	2 ชั่วโมง

มโนทัศน์ / หลักการ

1. สาเหตุที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันในสังคม เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพซึ่งแตกต่างจากสัตว์ทั้งหลาย
2. สังคมหมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันแน่นกัน มีความสัมพันธ์ต่อกัน ขอมรับนับถือกันและปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งวัฒนธรรมภายใต้กฎเกณฑ์อันเดียวกัน

3/3.1 องค์ประกอบของสังคม ประกอบไปด้วย บุคคลทุกเพศทุกวัยที่กินแค้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน และมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นของตนเองโดยเฉพาะ

3.2 โครงสร้างของสังคมประกอบด้วย บุคคลหรือการรวมกลุ่มในสังคม กฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐาน ค่านิยม และหน้าที่ของบุคคล หรือสถานภาพและบทบาท

3.3 การรวมกลุ่มในสังคม หมายถึง คนสองคน หรือมากกว่ามีการติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีความมุ่งหมายที่จะบรรลุความสำเร็จอัน เป็นจุดหมายปลายทางเดียวกันอยู่ร่วมกันในเวลานานพอ ซึ่งการรวมกลุ่มมีทั้งกลุ่มบังคับและกลุ่มสมัครใจ ทำให้เกิดลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ

3.4 ค่านิยมและบรรทัดฐาน ค่านิยมหมายถึงข้อกำหนดที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นควรยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ส่วนบรรทัดฐานนั้นเป็น ระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่สังคมกำหนดไว้เป็นมาตรฐาน ซึ่งประกอบไปด้วย วิถีประชา กฎศีลธรรมกฎหมาย

3.5 สถานภาพ หมายถึง ฐานะตำแหน่งของบุคคลในสังคม ส่วนบทบาทนั้น

4. ความหมายของวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีได้หลายอย่าง เช่น เป็นลักษณะในการดำรงชีวิตของคน เป็นความเจริญงอกงาม เป็นระบบสัญลักษณ์ เป็นต้น แต่ทุกความหมายของวัฒนธรรม รวมแล้วจะต้องมีลักษณะของวัฒนธรรมคือ เป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ เป็นมรดกของสังคม เป็นวิถีชีวิต แบบของการดำรงชีวิต และเปลี่ยนแปลงได้

5. วัฒนธรรมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุหรือรูปธรรม และวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ หรือวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม

6. การถ่ายทอดวัฒนธรรม คือการสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ของสังคมซึ่งเป็นที่ยอมรับ เป็นแนวคิดสำคัญ ๆ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติร่วมกันต่อไป

7. ความเหมือนกันของบุคลิกภาพของมนุษย์อยู่ที่ลักษณะทางชีววิทยาส่วนความแตกต่างนั้นจะอยู่ที่วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด

8. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางด้านโครงสร้าง หรือแนวความคิด และมีส่วนเปลี่ยนบรรทัดฐาน และค่านิยมของสังคมในลักษณะที่ถาวร (ดูรายละเอียดโครงสร้างเนื้อหาในภาคผนวก)

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

1. เพราะเหตุใดมนุษย์จึงคงมาอยู่รวมกันในสังคม
2. วัฒนธรรมคืออะไร มีกี่ประเภท เกี่ยวข้องกับสังคมอย่างไร
3. สังคมคืออะไร และมีโครงสร้างประกอบด้วยอะไรบ้าง
4. กลุ่มต่างจากสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จะมีผลกระทบต่อสังคมหรือบุคลิกภาพของคนในสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด
6. การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้น สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้หรือไม่ อย่างไร

เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษา

1. หนังสืออนุช้อยกับสังคม หน้า 73-101
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคมของ ดร.พิทยา สายชู หน้า 5-11, 76-80-117, 244-249
3. วัสดุประกอบเสียงเรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม" จำนวน 57 ภาพ ใช้เวลานายประมาณ 20 นาที (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)
4. เอกสารประกอบการอภิปรายกลุ่มย่อย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 5 เรื่อง ดังนี้

เอกสารหมายเลข	รายชื่อบทความในเอกสาร
1	มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2	การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์
3	การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (ฉบับที่ 3 ก) หรือ วัฒนธรรมไทยกับประชาธิปไตย (ฉบับที่ 3 ข)
4	การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย (ฉบับที่ 4 ก) หรือ การเปลี่ยนแปลงของสังคม (ฉบับที่ 4 ข)
5	การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาสังคม (ฉบับที่ 5 ก) หรือ คุณธรรมหรือค่านิยมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป (ฉบับที่ 5 ข)

ซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะต้องแจกให้กับผู้เรียนในชั่วโมงกิจกรรมและใช้เวลาอ่านประมาณเรื่องละ 15 นาที

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั่วโมงที่ 1 ทดสอบก่อนเรียนจำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลา 15 นาที หลังจากนั้นให้ผู้เรียนศึกษาคู่มือการเรียนรู้ที่แจกให้อย่างละเอียด เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา จากหนังสือเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่กำหนดให้และทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองนอกห้องเรียน

ชั่วโมงที่ 2 ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอนและแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มละ 5 คน เพื่อศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจากเอกสารที่อาจารย์จะต้องแจกให้ในชั้นเรียน หลังจากให้ผู้เรียนอ่านเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อสรุปสำหรับตอบคำถามที่กำหนด แล้วรวบรวมเขียนเป็นรายงานส่งผู้สอนภายในชั่วโมง โดยมีความยาวของรายงานอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 1 หน้ากระดาษ พร้อมให้ผู้เรียนค้นเอกสารที่ได้นำไปอ่านแก่ผู้สอน

ชั่วโมงที่ 3 ให้ผู้เรียนเข้าชั้นพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อซักถามปัญหาและข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้ศึกษามาในหน่วยนี้ แล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน หลังจากนั้นผู้สอนเฉลยคำตอบให้ผู้เรียนทราบเพื่อช่วยให้เขาใจได้ถูกต้อง

การประเมินผล

1. รายงานเรื่องความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม 40 %
2. คะแนนจากแบบทดสอบประจำหน่วย (แบบทดสอบหลังเรียน) 40 %
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การสอน 20 %

หนังสือที่นักศึกษาเพิ่มเติม

1. วัฒนธรรมเบื้องต้น ของ เสฐียรโกเศศ หน้า 1-16, 63-68
2. ระเบียบสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ของแปลก สนธิรักษ์ หน้า 1-10, 32-38
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ของมองทัมมู มณีรัตน์
4. การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม ของ มองดิตต์ ฉิมฉายา หน้า 2520

คู่มือการเรียน
วิชามนุษย์กับสังคม
หน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

คำแนะนำในการเรียน

ขบวนการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบผสมนี้ เป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองควบคู่ไปกับการศึกษาแบบอภิปรายกลุ่มย่อย ฉะนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องปฏิบัติตามดังนี้คือ

1. ศึกษาขบวนการเรียนจากคู่มือการเรียนที่ได้รับแจกจากอาจารย์ผู้สอนอย่างละเอียด
2. จะต้องมีความตั้งใจในการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่กำหนดให้อย่างจริงจัง
3. จะต้องมีความรับผิดชอบ และเข้าใจในบทบาทของตนอย่างถูกต้อง
4. หากผู้เรียนมีปัญหาหรือ ข้อสงสัย ผู้เรียนสามารถ เข้าพบอาจารย์ผู้สอนเพื่อปรึกษาในเวลาที่กำหนดไว้

หัวข้อเรื่อง

หน่วยสังคมและวัฒนธรรม

1. สาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องมาอยู่รวมกันในสังคม
2. วัฒนธรรม
 - ความหมาย ลักษณะของวัฒนธรรม ประเภทของวัฒนธรรม
 - การถ่ายทอดวัฒนธรรม
 - วัฒนธรรมและบุคลิกลักษณะ
3. สังคม
 - ความหมาย องค์ประกอบ และโครงสร้าง
 - การรวมกลุ่มในสังคม

4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของบทเรียน

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเข้าใจถึงวิธีการจัดระเบียบและโครงสร้างของสังคม ตลอดจนการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและการถ่ายทอด

วัตถุประสงค์เฉพาะ (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม) หลังจากผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหน่วยที่ 1 แล้ว ผู้เรียนสามารถ

1. บอกถึงสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องมาอยู่ร่วมกันในสังคมได้ถูกต้อง
2. อธิบายความหมายของสังคมได้ถูกต้อง
3. บอกรายละเอียดของหัวข้อต่อไปนี้ได้ถูกต้อง
 - 3.1 องค์ประกอบของสังคม
 - 3.2 โครงสร้างของสังคม
 - 3.3 การรวมกลุ่มในสังคม
 - 3.4 ค่านิยมและบรรทัดฐาน
 - 3.5 สถานภาพและบทบาท

4. อธิบายความหมายและลักษณะของวัฒนธรรมได้ถูกต้อง

5. ยกตัวอย่างวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมได้ถูกต้อง

อย่างน้อย 2 หน้ากระดาษรายงาน หลังจากได้ศึกษาประกอบการค้นคว้าจากแหล่งต่าง ๆ และจากเอกสารที่กำหนดให้

เวลาที่ใช้ศึกษา 3 ชั่วโมง

ศึกษานอกห้อง 1 ชั่วโมง

ศึกษาในห้องเรียน 2 ชั่วโมง

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

1. เพราะเหตุใดมนุษย์จึงต้องมาอยู่ร่วมกันในสังคม

3. สังคมคืออะไร และมีโครงสร้างประกอบด้วยอะไรบ้าง
4. กลุ่มต่างจากสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด
5. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม จะมีผลกระทบต่อสังคม หรือบุคลิกภาพของ คนในสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด
6. การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้น สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้หรือไม่ อย่างไร
7. ทักกล่าวว่ "บุคลิกภาพของมนุษย์เรานั้น จะถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม" ท่าน เห็นว่าเป็นความเห็นที่ถูกหรือผิด เพราะเหตุใด จงอธิบายให้เหตุผล

เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษา

1. หนังสือมนุษย์กับสังคม หน้า 73 - 101
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคม ของ ดร. พัทธา สายบุญ หน้า 5-11, 76-80-117, 244-249
3. สไลด์ประกอบเสียงเรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"
4. เอกสารประกอบการอภิปรายกลุ่มย่อย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์และ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั่วโมงที่ 1 ใหญ่เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นให้ศึกษาเนื้อหา วิชา เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่กำหนดให้ในกลุ่มมีการเรียน โดยศึกษาด้วยตนเอง นอกห้องเรียนพร้อมทั้งทำแบบฝึกหัด

ชั่วโมงที่ 2 ใหญ่เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอนและแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มละ 5 คน เพื่อศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมจากเอกสารที่อาจารย์ ประจำกลุ่มจะแจกให้ในชั้นเรียน หลังจากนั้นร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อสรุปสำหรับตอบคำถามที่กำหนดให้ แล้วรวบรวมเขียนเป็นรายงานของกลุ่มส่งผู้สอน

ข้อบ่งชี้ 5 ในคู่มือเรียนเข้าใจนักเรียนของอาจารย์ผู้สอน เพื่อซักถามปัญหาและข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่ได้ศึกษาในหน่วยนี้ แล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน

หนังสือหน้าศึกษาเพิ่มเติม

1. วัฒนธรรมเบื้องต้น ของเสฐียร โกละ หน้า 1-16, 63-68
2. ระเบียบสังคม ประเพณี วัฒนธรรม คาศนา ของ แปลก สนธิรักษ์ หน้า 1-10, 32-38
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ของ ชองพันธ์ ฤทธิ์รัตน์
4. สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ของบรรพต วีระสัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือครู
 วิชามนุษย์กับสังคม
 หน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

คำแนะนำในการสอน

วิชามนุษย์กับสังคมมีจำนวนหน่วยกิตเป็น 3 ฉะนั้นเวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอน จะเป็น 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่อาจารย์ผู้สอนจะพบกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มอย่างน้อย สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง หากขบวนการเรียนการสอนไม่เสร็จสิ้นตามที่กำหนดอาจารย์ผู้สอน อาจเพิ่มจำนวนชั่วโมงสอนที่ยังเหลืออยู่ได้ตามความเหมาะสม สำหรับชั่วโมงที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนอาจกำหนดเวลาเฉพาะไว้นอกเหนือจากชั่วโมงสอนตามปกติ เพื่อให้ผู้เรียน ที่มีปัญหาได้พบ เพื่อปรึกษาปัญหาตามความเหมาะสม

สำหรับขบวนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนแบบผสมนี้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจำเป็นต้อง เตรียมตัวล่วงหน้าดังนี้คือ

1. สำนวน, เตรียมเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาก่อนนำไปใช้สอน
2. จัดหาและยืมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า คือ เครื่องฉายสไลด์ และเครื่องเล่นเทปแบบซิงโครไนซ์ จอรับภาพ
3. อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในชุดการสอนโดยให้ผู้เรียน ศึกษาจากคู่มือการเรียนอย่างละเอียด
4. จัดเตรียมแบบฝึกหัดและแบบทดสอบพร้อมกระดาษคำตอบเพื่อใช้ประเมินผล การเรียน

หัวข้อเรื่อง

หน่วยสถาบันครอบครัว

1. ความหมายของสถาบัน
2. สถาบันหลักในสังคม
3. สถาบันครอบครัว

วัตถุประสงค์ของบทเรียน

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัว

วัตถุประสงค์เฉพาะ (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม) หลังจากผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาในหน่วยนี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถ

1. อธิบายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสถาบันหลักในสังคมได้ถูกต้องอย่างน้อยที่สุด 3 สถาบันจาก 6 สถาบัน
2. บอกถึงความสำคัญและหน้าที่ของสถาบันครอบครัวได้ถูกต้อง
3. อภิปรายแสดงความคิดเห็นได้ถูกต้อง เกี่ยวกับ สถาบันครอบครัวว่าทำให้เกิดปัญหาสังคมได้หรือไม่ ถ้าได้เพราะเหตุใด

เวลาที่ใช้ศึกษา

3 ชั่วโมง

ศึกษานอกห้องเรียน 1 ชั่วโมง

ศึกษาในห้องเรียน 2 ชั่วโมง

มโนทัศน์ / หลักการ

1. สถาบัน หมายถึง วิธีการดำเนินการหรือกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบแบบแผนมีความมั่นคงถาวร แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สถาบันที่เป็นหน่วยงานและสถานที่ สถาบันที่สัญลักษณ์เป็นนามธรรม และสถาบันที่เป็นระบบของสังคม
2. สถาบันหลักที่เป็นระบบของสังคม มีด้วยกัน 6 สถาบัน คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันสันติภาพการ นอกจากนี้ยังมีสถาบันอื่น ๆ ที่สำคัญอีก อาทิเช่น สถาบันสื่อสาร เป็นต้น
3. สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันสังคมที่มีขนาดเล็กและสำคัญที่สุด เป็นสถาบันที่กำหนดชื่อ สกุล และตำแหน่ง ซึ่งเป็นเครื่องบอกถึงสถานภาพและบทบาทของมนุษย์ในสังคม และสถาบันครอบครัวนี้เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันอื่น ๆ ในสังคม

4. ครอบครัวแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรับช้อน

5. ครอบครัวมีหน้าที่ สร้างสรรค์สมาชิกใหม่ เลี้ยงดูอบรมสมาชิกใหม่ ให้ความรักและความอบอุ่นแก่สมาชิกของครอบครัว กำหนดสถานภาพและบทบาทของบุคคล และ บำบัดความท้ง การทาง เทกัให้อยู่ในขอบ เขต

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

1. สถาบันคืออะไร แบ่งออกเป็นกี่ประเภท
2. สถาบันทางสังคมที่สำคัญมีกี่ประเภท อะไรบ้าง
3. สถาบันใดที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดในการถ่ายทอดบุคลิกภาพให้แก่สมาชิกของสังคม

สังคม

4. ครอบครัวมีกี่ประเภท มีอะไรบ้างจงอธิบาย
5. หน้าที่สำคัญ ๆ ของครอบครัวมีอะไรบ้าง
6. ในสังคมปัจจุบัน ท่านคิดว่า แนวโน้มของครอบครัวไทยจะเป็นไปแบบใด
7. ความรักเพียงอย่างเดียวจะช่วยให้ครองชีวิตสมรสให้ราบรื่นตลอดไปได้

หรือไม่

8. การเลือกคู่สมรสเน้นไม่ควรรีใช้ระยะสั้น หรือความรักเป็นเครื่องตัดสินเพียงอย่างเดียว ทองไขเหตผลประกอบด้วย ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวข้างต้นนี้ และคำ ที่ขีดเส้นใต้ันหมายความว่าอย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบ

9. การดำเนินชีวิตคู่ให้ราบรื่นและ เป็นที่พอใจแก่ตนและคู่สมรสตลอด ไปนั้นจะ ต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง แต่ที่สำคัญ คือ การเข้ากันได้หลาย ๆ ด้าน ฉะนั้นก่อนที่จะทำการสมรสนั้น ผู้สมรสควรมีเกณฑ์ในการ เลือกคู่สมรสหรือไม่ อย่างไร

จงอธิบาย

หนังสือและเอกสารประกอบการศึกษา

1. หนังสือมอบหมายกับสังคย หน้า 101 - 109
2. หนังสือความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคย ของ ดร.พัชยา สายหู
หน้า 160-170
3. สไลด์ประกอบเสียงเรื่อง "สถาบันครอบครัว" จำนวน 46 ภาพ ใช้เวลา
ฉายประมาณ 15 นาที (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)
4. เทปละครเรื่อง "38 ซอย 2" ตอน "ผู้ชายเหลือ" ใช้เวลาฟัง 25 นาที
(ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

กิจกรรมการเรียนการสอน

ชั่วโมงที่ 1 ทดสอบก่อนเรียนจำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที หลังจากนั้นให้ผู้เรียนศึกษาคู่มือการเรียนที่แจกให้อย่างละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา จากหนังสือ เอกสาร และวัสดุประกอบการศึกษาที่กำหนดให้และแบบฝึกหัดด้วยตนเองนอกห้องเรียน

ชั่วโมงที่ 2 ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอนแล้วให้แบ่งกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มละ 5 คน เพื่อวิจารณ์ปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ จากการฟังเทปละคร เรื่อง "38 ซอย 2" ตอน "ผู้ชายเหลือ" แล้วให้ผู้เรียนสรุปผลว่า ชีวิตครอบครัวที่ดีควรเป็นอย่างไร ซึ่งทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนอาจช่วยแนะนำแนวทางในการวิจารณ์ปัญหาต่าง ๆ หรือข้อคิดที่เกี่ยวกับครอบครัว โดยใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอรายงานหน้าชั้น พร้อมส่งรายงานที่มความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

ชั่วโมงที่ 3 ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนเพื่อพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อซักถามเนื้อหา ของบทเรียนในหน่วยนี้ที่สงสัยและไม่เข้าใจ และอภิปรายร่วมกัน หลังจากนั้นให้ผู้เรียน ทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยผู้สอนจะเฉลยคำตอบให้ผู้เรียนทราบ เมื่อผู้เรียนทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

การประเมินผล

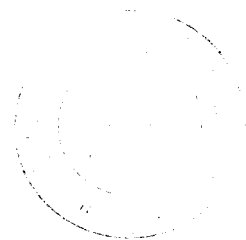
1. รายงานเรื่อง "ชีวิตครอบครัวที่ดี" 40 %
2. คะแนนจากแบบทดสอบประจำหน่วย (แบบทดสอบหลังเรียน) 40 %
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 20 %

หนังสือแนะนำศึกษาเพิ่มเติม

1. สังคมวิทยา ของสุพิศรา สุภาพ
2. สังคมและวัฒนธรรมไทย : คำนิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี ของสุพิศรา สุภาพ
3. **ครอบครัวสัมพันธ์** ของสมาคมคหกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2518
4. เพศศึกษา ของสุชาติ โสภประยูร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการเรียน
วิชาสามัญกับสังคม
หน่วยที่ 2 เรื่อง สถาบันครอบครัว

คำแนะนำในการเรียน

ขบวนการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบผสมนี้ เป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียน
มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองควบคู่ไปกับการศึกษาแบบอภิปรายกลุ่มย่อย ฉะนั้นผู้เรียนจำเป็นต้อง
จะต้องปฏิบัติตามนี้คือ

1. ศึกษาขบวนการเรียนจากคู่มือการเรียนที่ได้รับแจกจากอาจารย์ผู้สอนอย่าง
ละเอียด
2. จะต้องมีความตั้งใจในการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและวัสดุประกอบการ
การศึกษาที่กำหนดให้อย่างจริงจัง
3. จะต้องมีความรับผิดชอบและเข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างถูกต้อง
4. หากผู้เรียนมีปัญหาหรือข้อสงสัย ผู้เรียนสามารถ เข้าพบอาจารย์ผู้สอน
เพื่อปรึกษาในเวลาที่กำหนดไว้

หัวข้อเรื่อง

หน่วย สถาบันครอบครัว

1. ความหมายของสถาบัน
2. สถาบันหลักในสังคม
3. สถาบันครอบครัว

วัตถุประสงค์ของบทเรียน

วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของสถาบัน
ต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัว

วัตถุประสงค์เฉพาะ (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม) หลังจากผู้เรียนได้ศึกษา

1. อธิบายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสถาบันหลักในสังคมโคอูทก้องอย่างน้อยที่สุด 3 สถาบันจาก 6 สถาบัน

2. บอกถึงความสำคัญและหน้าที่ของสถาบันครอบครัวโคอูทก้อง

3. อภิปรายแสดงความคิดเห็นโคอูทก้อง เกี่ยวกับสถาบันครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาสังคมใดหรือไม่ ถ้าใช่เพราะเหตุใด

เวลาที่ใช้ศึกษา 3 ชั่วโมง

ศึกษาออกห้องเรียน 1 ชั่วโมง

ศึกษาในห้องเรียน 2 ชั่วโมง

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

1. สถาบันคืออะไร แบ่งออกเป็นกี่ประเภท
2. สถาบันทางสังคมที่สำคัญมีกี่ประเภท อะไรบ้าง
3. สถาบันใดที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดในการถ่ายทอดบุคลิกภาพให้แก่สมาชิกของสังคม

สังคม

4. ครอบครัวมีกี่ประเภท มีอะไรบ้างจงอธิบาย
5. หน้าที่สำคัญ ๆ ของครอบครัวมีอะไรบ้าง
6. ในสังคมปัจจุบัน ทานคิดว่า แนวโน้มของครอบครัวไทยจะเป็นไปแบบใด
7. ความรักเพียงอย่างเดียวจะช่วยให้ระครองชีวิตสมรสให้ราบรื่นตลอดไปได้หรือไม่

หรือไม่

8. "การเลือกคู่สมรสนั้นไม่ว่าจะใช้อารมย์ คือความรักเป็นเครื่องตัดสินเพียงอย่างเดียว ทงโซเหตุผลประกอบด้วย" ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับคำกล่าวข้างต้นนี้ และคำที่ขีดเส้นใต้นั้นหมายความว่าอย่างไร จงยกตัวอย่างประกอบ

9. การดำเนินชีวิตคู่ ให้ราบรื่นและเป็นสิ่งที่พึงพอใจแก่กันและกันสมรสตลอดไปนั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง แต่ที่สำคัญ คือการเข้ากันได้หลาย ๆ ด้าน ฉะนั้นก่อนที่จะทำการสมรสนั้น ผู้สมรสควรสังเกตในการเลือกคู่สมรสหรือไม่ อย่างไร

เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษา

1. หนังสือมอบหมายกับสังคย หน้า 101 - 109
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับคณโฑของสังคย ของ กร.พิทยา สายหู่ หน้า 160-170
3. สไลด์ประกอบเสียง เรื่อง สถาปนัครอบครวั
4. เทปละคร เรื่อง 36 ขอย 2 ตอนผู้ช่วยเห็ด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ชั่วโมงที่ 1 ใหญ่เรียนท้บแบบทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นให้ศึกษาเนื้อหาวิชาจากเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่ก้หนดไว้ในคู่มือการเรียน โดยที่ศึกษาค้บตนเองนอกห้องเรียนพร้อมท้บแบบฝึกหัด

ชั่วโมงที่ 2 ใหญ่เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอนและให้แบ่งกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มละ 5 คน เพื่อวิจารณ์ปัญหาและเรื่องราวต่าง ๆ จากการฟังเทปละครเรื่อง 36 ขอย 2 ตอนผู้ช่วยเห็ด แล้วสรุปผลว่า ชีวิตครอบครวัที่ควรเป็นอย่างไร โดยใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที แล้วส่งผู้แทนเสนอรายงานหน้าชั้น พร้อมส่งรายงานที่เพิ่มความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ

ชั่วโมงที่ 3 ใหญ่เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อซักถามเนื้อหาของบทเรียนในหน่วยนี้ท้งสัยและไม่เข้าใจ และอภิปรายรวมกัน หลังจากนั้นใหญ่เรียนท้บแบบทดสอบหลังเรียน

การประเมินผล

1. รายงานเรื่องชีวิตครอบครวัที่ก้ 40 %
2. คะแนนจากแบบทดสอบประจำหน่วย (แบบทดสอบหลังเรียน) 40 %
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน 20 %

หนังสือที่น่าศึกษาเพิ่มเติม

1. สังคมวิทยา ของสุพิศตรา สุภาพ
2. สังคมและวัฒนธรรมไทย: กานิยม ครอบครวั ศาสนา ประเพณี ของ

โครงงานเนื้อหา
วิชามนุษย์กับสังคม
เรื่องสังคมและวัฒนธรรม

หน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

1. สาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องมาอยู่รวมกันในสังคม
2. วัฒนธรรม - ความหมาย ลักษณะของวัฒนธรรม ประเภทของวัฒนธรรม
 - การถ่ายทอดวัฒนธรรม
 - วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ
3. สังคม - ความหมาย องค์ประกอบ และโครงสร้าง
 - การรวมกลุ่มในสังคม
 - ค่านิยมและบรรทัดฐาน
 - สถานภาพและบทบาท
4. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

หน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

1. ความหมายของสถาบันและสถาบันหลักในสังคม
2. สถาบันครอบครัว
 - ประเภทของครอบครัว
 - การเลือกครอง
 - หน้าที่ของครอบครัว

โครงการเนื้อหา

วิชา หน้าที่พลเมือง

หน่วยที่ 1 เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

1. สาเหตุที่ทำให้มนุษย์ของมาอยู่รวมกันในสังคม

ตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์เราต้องอยู่รวมกันผู้อื่นตลอดเวลา และมีการพึ่งพาอาศัยให้ประโยชน์แก่กันและกัน ฉะนั้นแล้วคงไม่รอดและดำรงชีวิตอยู่ได้

เริ่มตั้งแต่เมื่อจะถือกำเนิดก็เป็นเรื่องของสังคมแล้ว เพราะการที่มนุษย์คนหนึ่งจะเกิดมาได้นั้น ต้องอาศัยความตกลงปลงใจของมนุษย์ผู้ชายคนหนึ่ง และมนุษย์ผู้หญิงคนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกันและใจชีวิตอยู่รวมกันตลอดไป และจะทำให้เกิดสมาชิกของครอบครัวเพิ่มขึ้น สมาชิกที่เกิดใหม่หรือทารกนั้นจะต้องใช้เวลาอันยาวนานถึง 6 เดือนอยู่ในครรภ์มารดา และเมื่อทารกได้เกิดขึ้นมาแล้ว ผู้เป็นแม่ยังต้องดูแล ให้ความรัก ความอบอุ่น ให้อาหาร คือน้ำนม จนกว่าทารกนั้นจะเติบโตขึ้นถึงวันอันควร ทารกจะเริ่มหัดเดิน วิ่ง พุด โดยที่แม่จะคอยเลี้ยงดูโดยตลอด และมีพอกคอยให้ความปลอดภัย คุ้มครองให้ความมั่นคง ตลอดจนมีญาติพี่น้องช่วยเหลืออีกด้วย ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความผูกพันหรือการรวมกันอยู่เป็นครอบครัว ซึ่งมีพ่อ แม่ ลูก หรืออาจมีญาติพี่น้องด้วย เริ่มมาจากความต้องการทางเพศเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ครอบครัวที่อยู่รวมกันอย่างถาวรยังเกิดขึ้นได้เพราะความผูกพันทางค่านิยม จิตใจ ความต้องการช่วยเหลือ แบ่งหน้าที่การงานซึ่งกันและกัน ยิ่งกว่านั้นมนุษย์ยังต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากครอบครัวอีกด้วย เมื่อคำนึงถึงความมนุษย์เรานั้นมีเชื้อเพลิงชีวิตที่จะเข้มแข็งป้องกันอันตราย รักษาความปลอดภัยในชีวิตอยู่รอดได้โดยลำพังนั้น เป็นการยาก ถ้าเทียบกับพลังความสามารถของสัตว์อื่น ๆ เพราะฉะนั้นมนุษย์จึงต้องอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่ม เพื่ออาศัยแรงและบริกรช่วยเหลือกันและกันให้เขาพ้นอุปสรรคไปได้ ที่जारเอาในเงินแล้วเห็นจะไม่เคยมียุคใดสมัยใดที่มนุษย์ แยกกันอยู่ได้โดยไม่มีสังคม

และเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงมีความต้องการพื้นฐานทางชีวภาพ เช่นเดียวกับสัตว์เลือดอุ่น ที่เลี้ยงดูลูกวัยหนุ่มสาว คือต้องการอาหาร ต้องการที่อยู่ ต้องการเครื่องนุ่งห่ม ต้องการ ยารักษาโรค ต้องการความปลอดภัย ต้องการเพื่อนแก่เฒ่า และมีความต้องการทางเพศอยู่ด้วย แต่การอยู่รวมกันของมนุษย์มีสาเหตุทางชีวภาพอันได้ประโยชน์ มากกว่าสัตว์เลือดอุ่นที่เลี้ยงดูลูกวัยหนุ่มสาว เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ ที่เจริญแล้ว รู้จักประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง มีขนบธรรมเนียมประเพณี มีระเบียบข้อกำหนดในการอยู่รวมกัน ซึ่งจะต้องมีการปะทะสังสรรค์กันระหว่างต่างกลุ่ม หรือระหว่างบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ การอยู่รวมกันจึงเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการอยู่รวมกันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสุขนี้เอง ทำให้เกิดเป็นสังคมขึ้น ซึ่งแต่ละสังคมจะมีลักษณะของตนเอง มีวัฒนธรรมของตนเอง

2. สังคม

ความหมายของสังคม

สังคม คือ กลุ่มคนที่อยู่รวมกันบนดินหรืออากาศบริเวณเดียวกัน ณ ที่ใดที่หนึ่งมีความสัมพันธ์ต่อกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ยอมรับนับถือกันและปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งวัฒนธรรมภายใต้กฎเกณฑ์อันเดียวกัน

จากคำนิยามดังกล่าว จะเห็นว่าวาทชน ๆ เดียวเป็นสังคมไม่ได้ พระยาอนุชานราชน ไทโกกล่าวไว้ว่า "สังคมจะต้องมีคนอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป และจะต้องมีทั้ง ชายและหญิง และคนที่อยู่กันแบบชายล้วน ๆ หรือหญิงล้วน ๆ จะเห็นสังคมไม่ได้ เช่น หญิงที่อยู่ในหอพักหญิง หรือชายที่อยู่ในหอพักชาย ดังนั้นเป็นต้น

องค์ประกอบของสังคม

ที่ที่เรียกว่าสังคมนั้นจะต้องประกอบไปด้วย

1. บุคคลทุกเพศทุกวัย
2. มีดินแดน
3. มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ถึงนั้นสังคมจึงมีโครงสร้างแตกต่างกันถึงขนาดใหญ่น้อย สังคมที่เล็กที่สุดก็คือครอบครัวที่มักจะไม่กี่คน ส่วนสังคมขนาดใหญ่ที่สุดคือ โลก ที่ประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ และมีประชากรรวมกันเป็นจำนวนมากมหาศาลนับเป็นพัน ๆ ล้านคน ถึงแม้ในแต่ละประเทศก็ยังประกอบด้วยชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ชาวพื้นเมือง ชนทางชาติที่เข้ามาทำมาหากิน ณ ประเทศนั้น เป็นต้น

โครงสร้างของสังคม

หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบภายใต้การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ (บรรทัดฐาน) ตามสถานภาพ และบทบาทของแต่ละบุคคลที่สังคมกำหนด

ฉะนั้นโครงสร้างของสังคม จึงต้องประกอบไปด้วย บรรทัดฐาน สถานภาพ และบทบาท ตลอดจนการรวมกลุ่ม ซึ่งการรวมกลุ่มนี้จะก่อให้เกิดสถาบันขึ้น เนื่องจากมนุษย์เกิดมาพร้อมกับความต้องการมากมาย ดังนั้นมนุษย์ก็จะแสวงหาทางที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านั้น จึงทำให้เกิดมีกิจกรรมหรือการกระทำของมนุษย์มากมายหลายอย่าง ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำทางสังคม เป็นการกระทำต่อกัน ระหว่างกัน และรวมกันของสมาชิกในสังคม เป็นความสัมพันธ์เกี่ยวของกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ซึ่งดำเนินไปโดยมีวิธีการหรือกระบวนการอันจัดตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผนตามที่กลุ่มบุคคลหรือสังคมกำหนด

โครงสร้างของสังคมประกอบไปด้วย

1. บุคคลหรือการรวมกลุ่มในสังคม

"กลุ่ม" (Groups) ในความหมายทางสังคมศาสตร์หมายถึง "คนสองคนหรือมากกว่านั้นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์ทางสังคม และได้อยู่รวมกันในส่วนหนึ่งในช่วงระยะเวลาที่นานพอสมควร ทำให้มีการตอบสนองและการถ่ายทอดแนวความคิดที่มีความเข้าใจร่วมกัน โดยมีความมุ่งหวังที่จะบรรลุความสำเร็จอันเป็นจุดหมายปลายทางเดียวกัน" บุคคลที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อฟังการบรรยาย เพื่อเข้าชมภาพยนตร์หรือนั่งรถไฟรวมขบวนเดียวกัน ไม่ถือว่าเป็นกลุ่มสังคม เพราะการรวมกันของบุคคลดังกล่าวมีลักษณะเป็นการรวมกันเพียงชั่วคราวเท่านั้น ไม่มีการกระทำทางสังคมแก่ประการใด เมื่อเสร็จภารกิจแล้วก็จะแยกย้ายกันไปตามวิถีของคน

แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์แต่ละคนจำต้องอยู่ในกลุ่ม และชีวิตสังคมของแต่ละคน ซึ่งหมายถึงการกระทำสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในต่าง ๆ กลุ่ม การเข้าอยู่รวมกลุ่มกับผู้อื่นนั้น บุคคลอาจไม่รู้สึกหรือตั้งใจมาก่อนเสมอไป และในบางครั้งอาจจะไม่ใคร่เต็มใจนักก็เขารวม อยู่ด้วยทุกกลุ่มที่เข้า เพราะอาจถูกบังคับบีบบังคับใจให้เขารวมกลุ่มทั้ง ๆ ที่ไม่ต้องการก็ได้

เพราะฉะนั้น การรวมกลุ่มในสังคมจึงสามารถแยกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. กลุ่มที่เราเลือกเข้าเองไม่ได้ด้วยความพอใจ เรียกว่า กลุ่มบังคับ เช่น กลุ่มสังคมที่มนุษย์เราเป็นสมาชิก สังคมครอบครัว สังคมเครือญาติ เป็นต้น
2. กลุ่มที่เราเลือกเข้าเองได้ด้วยความพอใจ เรียกว่า กลุ่มสมัครใจ เช่น กลุ่มเพื่อน เป็นต้น

ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในกลุ่มบังคับหรือกลุ่มสมัครใจก็ตาม บุคคลย่อมต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคมกับบุคคลอื่น ซึ่งความสัมพันธ์นี้มีด้วยกันในหลาย ๆ รูปแบบ และทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของกลุ่มต่าง ๆ ควบ ลักษณะของกลุ่มสังคมที่สำคัญมีด้วยกัน 2 ประเภทคือ

1. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) ได้แก่ กลุ่มสังคมที่มีสมาชิกจำนวนน้อยมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดสนิทสนม รู้จักกันดีและเป็นส่วนตัว ไม่มีพิธีรีตองโดยสม่ำเสมอและเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ครอบครัว เป็นต้น
2. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) ได้แก่ กลุ่มที่มีสมาชิกเป็นจำนวนมาก สมาชิกจะติดต่อกันตามสถานการณ์ เป็นทางการ เช่น กลุ่มโรงเรียน ร้านค้า กลุ่มผลประโยชน์ (สหกรณ์กลุ่มเกษตรกร) เป็นต้น

ฉะนั้นกลุ่มสังคมก็คือ กลุ่มคนที่รวมกัน เพื่อจุดประสงค์หนึ่ง อาจจะชั่วคราวหรือถาวรก็ได้

2. กฎเกณฑ์ หรือ บรรทัดฐานและค่านิยม

บรรทัดฐานของสังคม หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผนของพฤติกรรม หรือคตินิยมที่สังคมกำหนดไว้ เป็นมาตรฐานของสิ่งที่ทุกคนรู้และปฏิบัติตาม เป็นสิ่งที่สมาชิกพลเห็นอกเห็นใจคิดของมนุษย์ บรรทัดฐานนี้ประกอบไปด้วย

1. วิถีประชา (Folkways) เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ทุกคนในสังคมปฏิบัติกันโดยทั่วไปจนเกิดความเคยชิน ไม่มีกฎหมาย หรือข้อบังคับใดมาบังคับให้ปฏิบัติ เช่น เขียนหนังสือด้วยมือขวา กินข้าวด้วยช้อนส้อม เป็นต้น เป็นเพียงพฤติกรรมที่คนส่วนใหญ่ปฏิบัติ

2. กฎศีลธรรม (Mores) เป็นกฎที่มีความสำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคม สังคมมีการบังคับให้ปฏิบัติและมีความรู้สึกรุนแรงถ้าใครฝ่าฝืน เป็นเรื่องความผิดถูก ยึดถือ และถ่ายทอดสืบต่อ ๆ กันมาโดยการเลียนแบบและสั่งสอน เช่น นักเรียนทุจริตในการสอบไม่ได้ บิดา มารดาควรเลี้ยงดูบุตร เป็นต้น

3. กฎหมาย (Laws) เป็นข้อบังคับที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมบุคคลในสังคม หากผู้ใดฝ่าฝืนยอมถูกลงโทษ

ส่วนค่านิยม หมายถึง ข้อกำหนดที่กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรนถการยึดถือ เพื่อเป็นแนวประกอบการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา และความเหมาะสม เช่น ค่านิยมเก็บภาษีสร้างวัด มาปัจจุบันนิยมสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล ให้ทุนแก่เด็กยากจน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว บรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมล้วนเป็นเรื่องที่กำหนดพฤติกรรมของคนให้ประพฤติปฏิบัติในลักษณะที่ถูกตองและถึงงามตามความตองการของสังคมนั้น

3. สถานภาพและบทบาท

สถานภาพ (Status) ของคนในสังคม ก็คือ ฐานะ ตำแหน่งในโครงสร้างทางสังคม ซึ่งแสดงถึงวิหิตและค่าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นและสังคม

บทบาท (role) คือ สติพินหน้าที่ในการประพฤติกฎปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่นในสังคมตามสถานภาพของตัว เช่น นาย ก มีสถานภาพ ตำแหน่ง เป็นพ่อของลูก บทบาทของพ่อคือทำหน้าที่เลี้ยงลูกให้เติบโตขึ้นและรู้จักทำมาหากิน เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งการแสดงบทบาทที่ผิดไปจากสถานภาพนั้นทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ เพราะบทบาทนั้นอาจจะมาจากบทบาทที่ตนเองมีและบทบาทตามผู้อื่นคาดหวัง ซึ่งประการหลังนี้มักทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น นางสาว ข. มีสถานภาพเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ พ่อแม่จึงคาดหวังให้โตก็ศึกษาในระดับสูง ๆ แขนางสาว ข. ทำไม่ได้ ก็ทำให้เกิดความผิดหวัง ซึ่งบางครั้งอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่รุนแรง หากบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังนั้นสูงเกินไป

คนเราอาจมีได้หลายสถานภาพและหลายบทบาท เช่น นาย ข. เป็นลูกของพ่อแม่เมื่ออยู่บ้าน ไปโรงเรียนมีสถานภาพเป็นนักเรียน เป็นต้น

การเลื่อนฐานะทางสังคมมักจะเกิดขึ้นได้ จากการที่มีการเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคมที่บุคคลผู้นั้น เช่น จากคนจนกลายเป็นคนรวย จากที่เคยเป็นลูกก๊วยกลายเป็นอาจารย์ เป็นต้น ซึ่งสถานภาพหรือฐานะทางสังคมนี้ สังคมจะเป็นผู้กำหนดมิให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้กำหนดขึ้นเอง

3. วัฒนธรรม

ความหมายของวัฒนธรรม

มีผู้หลายท่านได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้อย่างต่าง ๆ กัน เช่น Taylor กล่าวว่า เป็นส่วนทั้งหมดที่ซับซ้อนประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถอื่น ๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

Broom และ Selgnick กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ประเพณี และความชำนาญที่คนเราได้มา

Bissted Muhan และ Samuelson กล่าวว่า วัฒนธรรมคือส่วนทั้งหมดที่

"วัฒนธรรม" ในภาษาไทยนั้น เป็นคำสมาส มาจากภาษาบาลีรวมกันกับสันสกฤต "วัฒนธรรม" มีความหมายว่า "เจริญงอกงาม รุ่งเรือง" "ธรรม" มีความหมายว่า "กฎระเบียบ หรือ ข้อปฏิบัติ" ฉะนั้นเมื่อนำมารวมกันก็จะหมายถึง ข้อปฏิบัติอันเป็นคุณแห่งความเจริญงอกงาม

แต่ในทางสังคมศาสตร์ ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิตแบบแผนแห่งพฤติกรรม ของมนุษย์ได้สร้างสรรค์รวมทั้งความคิด ความเชื่อ ความรู้

ซึ่งพระยาอนุมานราชชนกได้อธิบายว่า "วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือผลิตขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามของชีวิตมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เริ่มรู้มาจากคนแรกก่อน สืบต่อเป็นประเพณีต่อมา วัฒนธรรมคือ ความรู้ลึก ความประพฤติก และกิริยาอาการ หรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม องค์กรเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบประเพณี เป็นต้น วัฒนธรรม คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมปรับปรุงไว้ให้เจริญงอกงาม"

ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2475 ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรมหมายถึง อักษรและโองการแสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวความสามัคคี และศีลธรรมอันดีของประชาชน"

ฉะนั้นจะเห็นว่า วัฒนธรรม มีความหมายหลายประการ ซึ่งพอสรุปตามหลักวิชาได้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง

1. ลักษณะเฉพาะในการดำรงชีวิตของคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอาจจะแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกันกับวัฒนธรรมที่อื่นก็ได้
2. ความเจริญงอกงาม เป็นเรื่องของการปฏิบัติในทางที่ถูกที่ควร นั้นแสดงถึงความเจริญทางด้านวัตถุและจิตใจ
3. เป็นระบบศีลธรรมอันดีที่มนุษย์สร้างขึ้น ถ้ามนุษย์ดีและดีดั่งดอมดามไว้เป็นสังคม

4. ความเป็นระเบียบ ที่ไม่ทำดาบระเบียบประเพณีอันดีงาม และต้องเป็นเอกลักษณ์ของชาติด้วย
5. ความก้าวหน้าของชาติ รู้จักปฏิบัติตนตามในทางที่ถูกที่ควร เพื่อความมั่นคงและความอดุรอกของชาติ
6. ที่ลธรรมอันดีของประชาชน ถือการมีที่ลธรรมประจำใจ รู้จักนิยมในคุณความดี

ลักษณะของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นสิ่งที่โคมาควยการเรีนรู ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการอดุรอก และถองเรีนจากมนุษย์ที่เราอดุรอกกันกับเขาถวย เช่น การทำนา การให้ว การรองเพลงเป็นคน ละให้วัฒนธรรมจึงมีการเรีนรูจากสิ่งที่มีอยู่ในสังคมนั้น ไม่ใช่การถายทอดทางพันธุกรรม หรือทางชีวภาพ
2. เป็นมรดกของสังคม เป็นสัญลัษณ์ที่ถายทอดสู่คนรุ่นต่อ ๆ มาและมีการปรับปรุงถักถนสิ่งใหม่ ๆ เป็นการสร้างควมเจริญใหม่มนุษย์มากขึ้น ถาษากันนับเป็นมรดกของสังคมที่สำคัญยิ่ง
3. เป็นวิถีชีวิตหรือแบบของการดำรงชีวิต เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง เพราะคนเกิดในวัฒนธรรมใดก็มักจะปฏิบัติถาวัฒนธรรมนั้น และมีแบบของควมประพฤติถักถาย ๆ กับคนอื่นในวัฒนธรรมเดียวกัน
4. เปลี่ยนแปลงได้ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นกำหนดขึ้นใหม่หรือปรับปรุงของเดิมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นผลทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอดุเสมอ

ประเภทของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นผลผลิตที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อควมเจริญของถาในวิถีชีวิตมนุษย์ซึ่งถาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2. วัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม หรือไม่เกี่ยวกับวัตถุ (Non Material Culture) ซึ่งโลกแก็ด การศึกษาค้นคว้า แนวความคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี กิจวัตรและค่านิยม

การถ่ายทอดวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นระบบสัญลักษณ์ของอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น ซึ่งมนุษย์จะต้องเรียนรู้ เมื่อมีการเรียนรู้ ก็จะต้องมีการถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น พ่อแม่สอนลูกให้รู้จักไหว้ทำความเคารพผู้ใหญ่ อะไรควรทำอะไรไม่ควรทำ แม่สอนให้ลูกทำอาหารไทย คำน่าพริก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งสิ้น ฉะนั้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมก็คือ การสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ของสังคมซึ่งใดเคยมีการตกลงกันไว้ว่าประกอบควยอะไรบางอย่าง ซึ่งเป็นการตกลงถึงข้อกำหนดหลักใหญ่ ๆ ที่เป็นแนวคิดสำคัญ ๆ เพื่อให้สมาชิกของสังคมจะใกล้เคียงกันถือเป็นแนวประกอบการประพฤติกฎีมีร่วมกัน เมื่อมนุษย์มีการประพฤติปฏิบัติ ในแนวเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดในวิธีการทำงาน ตลอดจนการประภังค์สิ่งของเครื่องใช้แล้ว ก็จะทำให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น มนุษย์ที่อยู่คนละสังคมย่อมจะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเพราะแต่ละกลุ่ม แต่ละสังคม ต่างตกลงกันเอง ฉะนั้นข้อตกลงและวัฒนธรรมในแต่ละสังคมจึงไม่เหมือนกัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้แล้วแต่สมาชิกในสังคมนั้น ๆ

วัฒนธรรมและบุคลิกภาพ

ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่มาก เกี่ยวกับวัฒนธรรมและบุคลิกภาพว่าอะไรมีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดอะไร

นักวิชาการกลุ่มที่เชื่อว่า บุคลิกภาพมีความสำคัญกว่าวัฒนธรรม ฉะนั้นบุคลิกภาพย่อมจะมีผลเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรม เนื่องจากเหตุผลทางจิตวิทยา ที่ว่า ลักษณะพื้นฐานของบุคลิกภาพของมนุษย์นั้นเหมือนกัน

นักวิชาการอีกกลุ่มหนึ่ง เชื่อว่า วัฒนธรรมมีส่วนกำหนดบุคลิกภาพ เพราะในแต่ละสังคมก็มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน บุคลิกภาพของแต่ละคนจึงแตกต่างกันไปโดย

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นว่า ความคิด ความเชื่อ ของนักวิชาการทั้งสองกลุ่ม มีส่วนถูกกองอยู่มาก เพราะบุคลิกภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทั่วโลกนั้นเหมือนกัน คือ มีวิถีชีวิต มีแขน 2 ข้าง ขา 2 ข้าง ลำตัว จมูก ปาก ฯลฯ แต่มนุษย์ทางชาติต่างภาษาต่างวัฒนธรรมก็มีลักษณะต่างกันไปถึงการแสดงออกและความนึกคิด ซึ่งบุคลิกภาพของมนุษย์ในแต่ละสังคมที่ต่างกันก็เปรียบได้กับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ฉะนั้นความเหมือนกันของบุคลิกภาพของมนุษย์จึงอยู่ที่ลักษณะทางชีววิทยา ส่วนความแตกต่างนั้นจะอยู่ที่วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางกายโครงสร้าง หรือแนวความคิดและมีส่วนเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และค่านิยมของสังคม ในลักษณะที่ถาวร

การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์พึ่งพาค้ำชูซึ่งกันและกันนั้นมิได้แสดงว่ามนุษย์เราอยู่ในสังคมเดียวกัน การอยู่รวมกันในสังคมเดียวกันนั้นจะต้องมีภาษาพูดเดียวกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี และการประเพณีปฏิบัติที่มีลักษณะ เป็นสังคมนั้นโดยเฉพาะ นอกจากนี้สมาชิกในสังคมนั้นยังต้องเคารพกฎหมาย และกฎประเพณีร่วมกันด้วย สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนประกอบของสังคมนั้นขาดเสียไม่ได้ ซึ่งเรียกรวม ๆ กันว่า "วัฒนธรรม" ฉะนั้นจะเห็นว่าสังคมนั้นและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ยากที่จะแยกออกจากกันโดยเด็ดขาดได้

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจะเป็นไปเพื่อความเหมาะสมกับสภาพของสังคม ในปัจจุบัน ฉะนั้นวัฒนธรรมจะมีลักษณะก้าวหน้าขึ้น หากมีการเปลี่ยนแปลง และปรับปรุง เสริมสร้างตามหลัก 3 ประการคือ การสะสม การปรับปรุง และการถ่ายทอด ซึ่งการถ่ายทอดนั้นทั้งการยืมวัฒนธรรม และการรับวัฒนธรรม เช่น ลักษณะการแต่งกายตามแบบตะวันตก เมื่อได้รับการถ่ายทอดแล้วนำมาปรับปรุงให้กลมกลืนกับวัฒนธรรมของไทย จึงเป็นการกลมกลืนทางวัฒนธรรม เป็นกัน สังคมโลกก็กำลังเปิดโอกาสให้มีการรับเอาวัฒนธรรมของสังคมอื่น ๆ มาใช้ในสังคมนี้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น เน้นที่การเปลี่ยนแปลงระเบียบที่กำหนดการกระทำของชน หรือการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของคนที่มีต่อกัน เนื่องจากสังคมใหม่เรื่องความสัมพันธ์ของคนที่อยู่รวมกันในกลุ่มโดยเฉพาะ ซึ่งจะเป็นผลทำให้สถานภาพและบทบาทของคนเปลี่ยนแปลงไปควย เช่น ครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยสังคมแรกที่ทุกคนเกิดมารู้จัก เดิมถือว่าลูกที่เกิดมาถ้าเป็นชายจะเป็นที่รักใคร่ปรารถนา ได้เรียนหนังสือ ได้เที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูงนอกบ้านได้ ตรงกันข้าม ถ้าเป็นหญิง ก็จะเป็นที่รังรัง พ่อแม่ไม่ค่อยสนใจสัก ไม่มีสิทธิหรือได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร ลูกชายเมื่อแต่งงานแล้วก็คงอยู่กับพ่อแม่ แต่ลูกหญิงคงไปอยู่บ้านสามี แต่ในปัจจุบัน กานิยมของสังคมเปลี่ยนไปหญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน สถานภาพและบทบาทก็เปลี่ยนไม่ควย หญิงสามารถเรียนหนังสือได้ ออกไปเที่ยวนอกบ้านได้ เมื่อมีครอบครัวจะอยู่ไหนก็ได้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องกานิยมและระบบระเบียบของสังคมที่กล่าวถึงก็เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและความเชื่อของคนในสังคม

การเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโครงสร้างภายในตัวมันเองทั้งนั้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากผลกระทบจากภายนอกนั้นก็ใดแก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งเป็นผลทำให้ระบบของสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนไป เช่น การปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้มีการพัฒนาทางด้านอาชีพ ทำให้ได้ฐานะทางสังคมขึ้น เป็นต้น หรือ การที่คนมีความริเริ่มสร้างสรรค์ ค้นพบและประดิษฐ์สร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น (discovery and invention) เช่นการรู้จักใช้ไฟ และทำไฟของมนุษย์ จากสีไฟ ตะบันไฟ หินเหล็กไฟ แวนขยายไม้ขีดไฟ ไฟถ่าน และไฟฟ้มาโดยลำดับ ก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมภายในแง่ของการทำให้สังคมเจริญขึ้น หรือพัฒนาขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนี้ มีความหมายกว้างขวาง เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การเปลี่ยนอาชีพ การมีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม และเปลี่ยนแปลงสถานภาพและบทบาท

โครงการเนื้อหา
 วิชามนุษย์กับสังคม
 หน่วยที่ 2 เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

สถาบันครอบครัว

ความหมายของสถาบัน

สถาบัน หมายถึง วิธีการดำเนินการหรือกระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบแบบแผนมีความมั่นคงถาวร ในสังคมหนึ่ง ๆ เราจะพบสถาบันต่าง ๆ เช่นสถาบันการปกครอง สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งเราสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. สถาบันที่เป็นหน่วยงานและสถานที่ ที่ช่วยเสริมโครงสร้างของสังคมหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่นของสังคม เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า สถาบันวิจัย... วิทยาศาสตร์ประยุกต์ เป็นต้น
2. สถาบันที่มีลักษณะเป็นนามธรรม เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งซึ่งมีความสำคัญในสังคม เช่น สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

3. สถาบันที่เป็นระบบของสังคม มีลักษณะเป็นนามธรรม และเป็นการแบ่งแยกส่วนต่าง ๆ ของสังคมออกจากกัน ได้แก่ สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา สถาบันสหนาการ และสถาบันครอบครัว นอกจากนี้ยังมีสถาบันอื่น ๆ ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันคือ สถาบันสื่อสาร

สถาบันหลักในสังคม

1. สถาบันครอบครัวและเครือญาติ เป็นสถาบันสังคมพื้นฐาน ที่บุคคลต้องผ่านตั้งแต่แรกเกิด สมาชิกของสถาบันจะรักษาความสัมพันธ์ ที่เกิดตามมาจากการสืบสายโลหิตร่วมกันโดยกำเนิดซึ่งจะคงถาวรโดยละเอียดต่อไปในหน่วยสถาบันครอบครัว

2. สถาบันการปกครอง เมื่อคนอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ เป็นสังคมต้องมีการรักษาความสัมพันธ์เรียบร้อย ความคงอยู่และการจัดแบ่งผลประโยชน์กันของสมาชิก ซึ่งค้าง

คนทางกองการณประโยชน์ของตนเองเป็นสำคัญ จนอาจดวงเกินละเมิดผลประโยชน์ และสิทธิของผู้อื่นได้บุคคลและกลุ่มที่รณรงค์ความคุ้มครองรักษาระเบียบ ค่ายกฎเกณฑ์ที่มีการอัน เป็นบรรทัดฐานแบบอย่างแน่นอนที่ยอมรับ นับถือตรงกันในสังคม ดังนั้นจึงต้องมีสถาบัน การปกครอง เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยนำทางที่ถูกต้อง ช่วยการประสานงานและการ คำร้องชีวิตของบุคคลให้ดำรงอยู่ได้อย่างดีมีความสุข ช่วยวางแผน และกำหนดนโยบายของ ส่วนรวม ให้หลักประกันคุ้มครองเสรีภาพของบุคคล สร้างคุณภาพระหว่างเสรีภาพกับการ ควบคุม เพื่อความมั่นคงของชีวิตของบุคคลและการดำรงคงอยู่ของสังคม ประกอบด้วย

รัฐบาลจึงจะต้องมีโครงสร้างหรือองค์การ หน้าที่หรือกระบวนการ และมีองค์ บุคคล

สถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและการปกครอง เช่น รัฐ อำนาจ อำนาจการปกครอง ความชอบธรรม และการเมือง

1. เพื่อระงับข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล
2. เพื่อคุ้มครองบุคคลใหม่ล่อภัย
3. รักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมความมั่นคงและสวัสดิการทางสังคม

3. สถาบันการสื่อสาร ในการอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นต้องมีการติดต่อ สัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในสังคม ความอาศัยการสื่อสาร โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่มี ความซับซ้อนมากขึ้น และจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกที จำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการที่จะ ส่งข่าวสาร และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทั่วถึง ทำให้บทบาทของการ สื่อสารมวลชน นับวันจะมีความสำคัญยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีสถาบันการสื่อสารเพื่อ ทำหน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้ให้สมบูรณ์

4. สถาบันศาสนา สถาบันศาสนามีมากและแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม มนุษย์ แต่สถาบันศาสนานั้นถือกันว่าเป็นทั้งแบบแผนของความเชื่อที่มั่นคง และเป็นแบบแผน แห่งพฤติกรรมมนุษย์ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ซึ่งสถาบันศาสนานับเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และก่อให้เกิดแบบแผนแห่งความประพฤติ

- ความเชื่อ ศรัทธาในคำสอน
- ความรู้สึกทางอารมณ์ เช่น หวาดกลัว เคารพ ความรัก
- พฤติกรรมที่แสดงออก การทำบุญ การสวดมนต์ หรือพิธีกรรม

หน้าที่ของสถาบันศาสนา

1. เชื่อว่าการปกป้องคุ้มครองของโยชามวิกฤตติการณและขามปกติ และเพิ่มพูนความอุดมสมบูรณ์ต่าง ๆ ให้กับสังคม เป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางใจของบุคคล
2. เป็นพื้นฐานของกฎศีลธรรมของสังคม เป็นพื้นฐานของหลักจริยธรรม ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดแนวทางและนโยบายทางสังคม และปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง
3. เป็นพื้นฐานสำคัญของอำนาจรัฐ
4. สถาบันทางศาสนาอาจจะเป็นแหล่งที่เกิดการสมาคมและสันตนาการในหมู่ประชาชน เช่น พิธีทำบุญ งานทอดกฐิน ฃาป่า
5. ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นคุณประโยชน์ในมวลมนุษย์ เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา และการอุปการะช่วยเหลือกัน
6. ทำหน้าที่เสมือนกลไกสำคัญในการควบคุมทางสังคม ให้ประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องให้ทำความดีละเว้นความชั่ว

4. สถาบันเศรษฐกิจ

หมายถึง สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การอุปโภคและบริโภค ประกอบไปด้วยทรัพย์สิน สัญญา (หลักฐาน, ทรัพย์สินที่เบียดเบียน) อาชีพ การแลกเปลี่ยนตลาด

หน้าที่ของสถาบันเศรษฐกิจ

1. รับผิดชอบต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต บริการที่มนุษย์ต้องการ เป็นต้น
2. ให้ความสะดวกแก่มนุษย์ในการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น ระบบเงินเชื่อ การใช้เงินตรา ตลาด ดอกกำไร เป็นต้น
3. ช่วยเหลือในการบริโภคให้เป็นไปอย่างพอเพียงและทั่วถึง

5. สถาบันพัฒนาการ

หรือสถาบันการพักผ่อนหย่อนใจ เมื่อมนุษย์เราทำงานเพื่อดำรงชีวิตแล้วก็ต้องมี การพักผ่อน แต่การพักผ่อนนั้นมักจะแบ่งไว้ด้วยความบันเทิงและความเพลิดเพลินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกีฬา นันทนาการ เป็นต้น

6. สถาบันการศึกษา

เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ให้แก่สมาชิกในสังคม โดยมีจุด มุ่งหมายสำคัญที่จะให้สมาชิกของสังคมมีความรู้ มีความสามารถ มีคุณธรรม มีวัฒนธรรม สามารถทำประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมควย เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาจะคงจักให้เป็นระบบ มีมาตรฐาน มีระเบียบ เพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติ

สถาบันครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม เป็นหน่วยของสังคมที่มีขนาดเล็กที่สุดและมีความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เป็น สถาบันที่มีความคงทนที่สุด มนุษย์ทุกคนจะคงอยู่ในสถาบันนี้ เนื่องจากเป็นสังคมกลุ่มแรกที่ เราจะต้องเผชิญตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตในครอบครัว ครอบครัวจะให้กำเนิด อบรม และ ปลูกฝัง ซึ่งเป็นเครื่องบอกสถานภาพและบทบาทในสังคมที่เรามีส่วนร่วมควย ตลอดจนกำหนด สิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกันและต่อสังคม ฉะนั้นสถาบันครอบครัวจึง เป็นสถาบันขั้นมูลฐาน ในอันที่จะเป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันอื่น ๆ ถอไป ครอบครัวจะทำหน้าที่เลี้ยงดู และอบรม สมาชิกให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมมนุษย์จะไ้เรียนรู้จากสถาบันครอบครัว

ที่มาของครอบครัว

ครอบครัว หมายถึง สถาบันชายหญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามี ภรรยาทั้ง โดยมีบุตรหรือไม่มีก็ได้ เพราะฉะนั้น ครอบครัวอาจมาจากกลุ่มคนตั้งแต่สองคน หรือมากกว่านั้นซึ่งเกี่ยวพันทางการสมรส ทางสายโลหิต หรือการรับเอาไว้เป็นบุตรบุญธรรม รวมทั้งการรับบุคคลอื่น เช่น ชูศักดิ์ และกบฏ โดยอาศัยอยู่รวมกัน

ประเภทของครอบครัว

1. ครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear family) ประกอบด้วยพ่อ แม่ และบุตร มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิด เป็นครอบครัวที่เล็กที่สุด

2. ครอบครัวขยาย หรือ ครอบครัวขนาดใหญ่ (Extended family) เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งรวมกับวงศ์ตระกูลที่มาอยู่รวมบ้านเดียวกัน รั้วเดียวกัน

3. ครอบครัวซับซ้อน (Complex family) หมายถึงครอบครัวที่มีคนผู้นำน้อยกว่า 1 คน

หน้าที่ของครอบครัว

1. สร้างสรรค์สมาชิกใหม่
 2. เลี้ยงดูสมาชิกให้เจริญเติบโตในสังคม
 3. ให้การอบรมสั่งสอนแก่สมาชิกในวัยผู้ใหญ่ จักระเบียบของสังคม
 4. ให้ความรักและความอบอุ่น
 5. กำหนดสถานภาพของบุคคล
 6. บำบัดความตึงเครียดทางเพศ (ควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศให้อยู่ในขอบเขต)
- กล่าวโดยสรุปแล้วสถาบันต่าง ๆ ในสังคมจะมีหน้าที่ต่อสังคมดังนี้

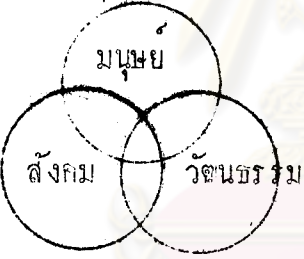
1. กำหนดบทบาท ระบบระเบียบ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม
2. เสริมสร้างความมั่นคงให้กับสังคม
3. ทำให้เกิดการจักระเบียบในสังคม โดยอาศัยวัฒนธรรมและบรรทัดฐานใน

สังคม

เทสไลด์ - เทป
เรื่อง "สังคมและวัฒนธรรม"

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
1	ภาพสุภาพสตรีแต่งชุดไทยกำลังไหว้	(FI คนตรี แล้ว under)
2	กลุ่มคนในยานชุมชน	จากการที่ได้ศึกษาเรื่องราวของ มนุษย์ช่วยให้เราได้รับความเข้าใจถึง ลักษณะของมนุษย์ และความสัมพันธ์ของ มนุษย์กับสังคมได้ดียิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ ตามความสัมพันธ์อันนี้ จะสมบูรณ์จะต้อง มีการศึกษา เฉพาะในอวกที่เป็นพฤติ- กรรมของมนุษย์เพิ่มขึ้น
3	การประชุมกลุ่มย่อย หรือชุมชนที่มีคนเป็นกลุ่ม	โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์จะอยู่ แต่ลำพังไม่ได้ ต้องอยู่รวมกัน ซึ่งอาจ จะเป็นกลุ่มหรือเป็นชุมชนก็ได้ การที่ มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มดังกล่าวนี ตาม เหตุผลทางชีววิทยา กล่าวคือ เป็นเพราะ พิชณาการและความต้องการของมนุษย์ นั่นเอง

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
4	ภาพคนกำลังอุ้มเด็กอ่อน	พัฒนาการของมนุษย์ เริ่มมาจากการจุติ ในครรภ์ของมารดา การที่ทารกได้รับความ อบอุ่น ขณะอยู่ในครรภ์มารดาทำให้ เกิดความรู้สึก อบอุ่น ปลอดภัย มีความ สัมพันธ์เกิดขึ้น ตั้งแต่ทารกนั้นยังไม่ไต่ลมตามดูโลก
5	ภาพคนทองกับเด็กนักเรียน	เมื่อคลอดออกมาแล้ว ทารกนั้นยังได้รับ การดูแลอมูมูจากมารดา จากบิดาและจากบุคคล ที่อยู่ใกล้ชิด เริ่มได้เรียนรู้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ กับบุคคลต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ชิด และขยายวงกว้าง ออกไปเมื่อเจริญวัยขึ้น
6	ภาพเด็กในโรงเรียนกำลัง วิ่งเล่น	เมื่อทารกนั้นเติบโตขึ้นก็จะได้รับการ ศึกษา เริ่มมีความสัมพันธ์กับเพื่อน เมื่อย่างเข้า สู่วัยหนุ่มสาว ก็เกิดความรัก ความผูกพัน เขาก่อนเขาใจกัน มีการแต่งงาน เกิดครอบครัว ใหม่ขึ้นอีก

ลำดับ ภาพ	บรรยาย	คำบรรยาย
7	ภาพคนกำลังทำงาน	<p>การที่จะดำรงชีวิตครอบครัวอยู่ได้ ก็ต้องมี การประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมกัน ในการติดต่อทางภาษา การสื่อสาร ซึ่งเราเรียกสภาวะเช่นนี้ว่า "วัฒนธรรม"</p>
8	<p>Caption :</p> 	<p>เพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ได้มีการพัฒนา การ ไปในทางที่ถูกของ และเข้าใจตรงกัน ใน สถานะที่เราเป็นมนุษย์อยู่ในสังคมเดียวกัน มี วัฒนธรรมร่วมกัน สไลด์เทปชุดนี้ จะได้นำความรู้ ดังกล่าวมาถ่ายทอดให้กับท่าน</p> <p>FO ดนตรี แล้ว under</p>
9	<p>Caption :</p> <p>สังคมและวัฒนธรรม</p> <p>ชอนภาพ</p>	<p>FO ดนตรี</p>
10	ภาพงานประเพณีหรือการ เต้น บางอย่าง	<p>สังคมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เพราะต่างก็เป็นผลผลิต ที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อความเข้าใจ</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
11	<p>วัฒนธรรม คือ</p> <p>วัฒนธรรม คือ</p>	<p>วัฒนธรรมคืออะไร มีผู้ให้ความหมาย ของคำว่า "วัฒนธรรม" ไว้มากมายอาทิเช่น</p> <p>วัฒนธรรม คือ วิธีการดำเนินชีวิต แบบ แผนแห่งพฤติกรรม ผลงานที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ ขึ้นรวมทั้งความคิด ความเชื่อ ความรู้</p> <p>วัฒนธรรม คือ ผลผลิตของส่วนรวมที่ มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนรุ่นก่อน สืบต่อเป็น ประเพณีสืบกันมา เป็นความรู้ดี ความประพฤติ การกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม ตลอดจน ความเชื่อ ระเบียบประเพณีต่าง ๆ</p>
12	<p>วัฒนธรรมคือ</p>	<p>วัฒนธรรม คือ แบบอย่างลักษณะชีวิต ของแต่ละกลุ่มซึ่งประกอบด้วยอุปนิสัยและวิธีการ ต่าง ๆ ที่สมาชิกของแต่ละกลุ่มยึดถือรวมกัน กันอยู่อย่างเดียวกัน ใช้ขนบธรรมเนียมประเพณี เดียวกัน มีปรัชญา และศาสนาอย่างเดียวกัน</p> <p>FI คนตรี $\frac{1}{2}$ วิภาที่ FO</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
13	Caption : วัฒนธรรมคือ	เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว วัฒนธรรมก็คือระบบสัญลักษณ์ในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการขั้น 2 และตกลงยอมรับกัน เพื่อใช้ในสังคม ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงมีไว้สำหรับทำตามสัญชาตญาณ แต่จะเรียนรู้ได้มาจากการใช้ชีวิตในสังคม
14	ภาพการกราบไหว้	คตินี้วัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ เป็นมรดกของสังคม เป็นแบบหรือวิถีของการดำรงชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งมีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และจากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง คตินี้วัฒนธรรมจึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม หรือตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในสังคมขณะนั้น
15	ภาพที่แสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณี	วัฒนธรรมดังกล่าวที่มนุษย์สร้างขึ้น และกำหนดขึ้นมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไป

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
16	ศึกษาบ้านเรือน	<p>ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการพิจารณา ศึกษายูรูและนักวิชาการจึงได้จัดหมวดหมู่หรือ ประเภทของวัฒนธรรมไว้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ</p> <p>วัฒนธรรมทางวัตถุหรือรูปธรรม (Material Culture) เช่น สิ่งประดิษฐ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ</p>
17	ภาพการกราบไหว้สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์	<p>และวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม หรือไม่ เกี่ยวกับวัตถุ (Non - Material Culture) เช่น อุดมการณ์ ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น</p> <p>FI คนตรี PO</p>
18	ภาพการแต่งกายอดีต ปัจจุบัน	<p>ด้วยเหตุที่มนุษย์อยู่ในกลุ่ม ในสังคมที่ แตกต่างกัน จึงทำให้มีข้อตกลง และวัฒนธรรม ที่แตกต่างกันไปด้วย วัฒนธรรมในแต่ละสังคม ย่อมเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ขึ้นอยู่กับสมาชิกใน สังคมนั้น และอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอก สังคมใดที่เปิดรับวัฒนธรรมจากสังคมนั้นอย่าง เสรี สังคมนั้นก็มีโอกาสเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง วัฒนธรรมของตนได้เสมอ เช่น วัฒนธรรม</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
19	<p>ภาพคนไทยกำลังทักทายกัน ตามแบบชาวตะวันตก</p>	<p>การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในแต่ละ สังคมนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งเนื่อง มาจากการกระทำและการประดิษฐ์คิดค้นของ มนุษย์เท่านั้น ในบางครั้งการมีผลถึงจิตใจ การแสดงออกทางบุคลิกภาพของมนุษย์เราอีกด้วย</p>
20	<p>Caption : บุคลิก วัฒนธรรม วัฒนธรรม บุคลิก</p>	<p>ปัจจุบันยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่มากเกี่ยว กับวัฒนธรรมและบุคลิกภาพว่า บุคลิกภาพเป็นตัว กำหนดวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนด บุคลิกภาพของมนุษย์ เพราะเมื่อบุคคลในต่าง สังคมที่มีวัฒนธรรมต่างกัน ย่อมทำให้การประพฤติ ปฏิบัติและความเชื่อแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสิ่ง เหล่านี้ จะแสดงออกมาในทางบุคลิกภาพที่ต่าง ๆ กัน ดังนั้นในการที่จะเข้าใจบุคลิกภาพของบุคคล จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงวัฒนธรรมของสังคมที่เขา เป็นสมาชิกอยู่ด้วย</p>
21	<p>Caption : ลักษณะทางสรีระ</p>	<p>นักการศึกษาคนหนึ่งเชื่อว่าบุคลิกภาพ เป็นตัวกำหนดวัฒนธรรม เพราะเหตุผลทาง ชีววิทยาที่ว่ามนุษย์มีลักษณะทางสรีระที่เหมือนกัน คือ มีตา 2 ข้าง มีแขน 2 ข้าง ขา 2 ขา มือ 2 นิ้ว มีหู 2 ข้าง เป็นต้น</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
22	ภาพเด็กชาวเขา	<p>แต่นักศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งเชื่อว่า วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพ เพราะแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ฉะนั้นจึงทำให้การแสดงออกทางบุคลิกภาพของคนในสังคมนั้นแตกต่างกันไปด้วย เช่นลักษณะการเลี้ยงดูเด็กของสังคมที่แตกต่างกันนั้นจะมีส่วนเสริมสร้างบุคลิกภาพของเด็กให้แตกต่างกันเป็นอย่างมาก เป็นต้น</p>
23	ภาพเด็กยืนเรียงกัน 2-3 คน	<p>ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า ส่วนที่เหมือนกันของการแสดงออกทางบุคลิกภาพของมนุษย์นั้นมาจากความเหมือนกันทางชีววิทยา แต่ส่วนการแสดงออกทางบุคลิกภาพที่แตกต่างกันนี้ช่วยเหตุผลทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่</p>
24	ภาพหมู่คนวันรับปริญญา	<p>ในส่วนของวัฒนธรรมนี้ ค่านิยมของสังคมถือเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการกำหนด สถานภาพและบทบาท หรือบรรทัดฐาน ตลอดจนความคิด ความเชื่อของคนในสังคม ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไป</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
25	Caption : คำนิยม หมายถึง.....	คำนิยม นั้นหมายถึง แนวความคิดหรือ ความเชื่อของสังคมที่มีต่อการประเมินคุณค่าของ ความคิดและการกระทำบางอย่างโดยบางหนึ่งของ มนุษย์ เช่นสังคมไทย ยกย่องผู้มีอำนาจ รักพวก รักพ้อง เป็นต้น
26	ภาพหมู่ข้าราชการ	คำนิยมอาจเปลี่ยนแปลงได้ เช่นเดิมคน ไทย ถือเรื่องการสร้างคุณงามความดีเพื่อจะนำ มาซึ่งเกียรติยศ ชื่อเสียง ศักดิ์ศรี เป็นสำคัญ ฉะนั้นจึงนิยมให้บุตรหลานเข้ารับราชการแผ่นดิน
27	Caption : ค่าครองชีพในปัจจุบัน	แต่ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยน แปลงไป ค่าครองชีพสูงขึ้นเรื่อย ๆ คำนิยมของ คนไทยก็แปรตามต้อเงินเป็นใหญ่ ใครมีเงินมาก ร่ำรวยเกียรติยศชื่อเสียงก็จะตามมาเองเป็นต้น ดังนั้นการทำงานในปัจจุบัน จึงมุ่งที่การแสวงหา ความร่ำรวยทางเศรษฐกิจมากกว่าการมีชื่อเสียง เกียรติยศ

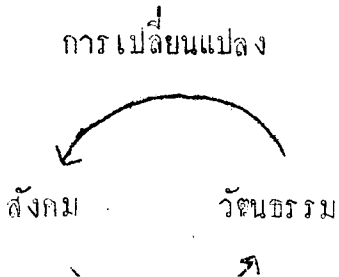
ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
28	Caption : บรรทัดฐาน คือ.....	ส่วนในเรื่องของการปฏิบัติ ระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบแผนของพฤติกรรมหรือคตินิยมที่ สังคมกำหนดไว้ เป็นมาตรฐานของสังคมที่ ทุกคนรู้ และปฏิบัติตาม เป็นสิ่งที่ยึดถือเอา ความนึกคิดของมนุษย์ ซึ่งเราเรียกว่าบรรทัดฐาน ของสังคม
29	Caption : บรรทัดฐานของสังคม 1..... 2..... 3.....	บรรทัดฐานของสังคมประกอบด้วย 1. <u>วิถีประเพณี (Folkways)</u> คือแนวทางที่ ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเกิดความเคยชิน เช่น การกินข้าวด้วยช้อนส้อม เป็นต้น 2. <u>กฎจารีตประเพณี (Mores)</u> เป็นกฎที่มีความ สำคัญต่อสวัสดิภาพของสังคมเป็นการบังคับให้ ปฏิบัติในทางที่ถูก จะมีความรู้สึกผิดรุนแรง ในจิตใจ ถ้าใครฝ่าฝืน เช่นนักเรียนทุจริต ในการสอบ เป็นต้น 3. <u>กฎหมาย (Laws)</u> เป็นข้อบังคับที่รัฐบัญญัติ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ให้ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ใครฝ่าฝืนย่อมถูก ลงโทษ

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
30	ภาพคนกำลังทำงาน	จะเห็นว่าทั้งคานียัมและบรรทัดฐาน ล้วนเป็นเรื่องของการกำหนดพฤติกรรมของคน ใหม่ประพฤติปฏิบัติในลักษณะที่สังคมนั้น ๆ ต้องการ สถานภาพของบุคคลจะเป็นผู้กำหนดบทบาทให้ ส่วนใครควรจะแสดงพฤติกรรมใด เมื่อไรนั้น แล้วแต่
31	Caption : สถานภาพ คือ บทบาท คือ	สถานภาพ (Status) คือ ฐานะ ตำแหน่งที่บุคคลได้รับจากที่สังคมกำหนดให้ โดยกำเนิดหรืออาจได้รับมาโดยการแสวงหา ในภายหลังก็ได้ ส่วนบทบาท (Roles) นั้นคือ การแสดง ออกของบุคคล ตามสิทธิและหน้าที่ เมื่อบุคคลอยู่ใน ในสถานภาพต่าง ๆ
32	ภาพนายกเปรมา	อย่างเช่น พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ มีสถานภาพเป็นนายกรัฐมนตรี ก็จะต้องแสดง บทบาทของนักปกครองคือ ตำแหน่งที่บริหารประเทศ กำหนดนโยบายต่าง ๆ ร่วมกับคณะบุคคลหลายฝ่าย

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
	ภาพนักรับจ้าง	นาย เป้น มีสถานภาพเป็นคนรับจ้าง รับจ้าง บทบาทของนายเป้นก็คือ มีหน้าที่รับส่ง ผู้โดยสารไปยังจุดหมายปลายทางโดยได้รับ ค่าจ้างตามที่ตกลงเป็นการตอบแทน เป็นต้น
34	ภาพปัญหาสังคม	ซึ่งในบางครั้งที่สมาชิกในสังคมประพฤติ ปฏิบัติเกินสถานภาพและบทบาทของตนก็จะทำให้ เกิดปัญหาได้ เช่น ข้าราชการใช้อำนาจหน้าที่ ไปคอร์รัปชั่น หรือลูกจ้างใจเอาทรัพย์สินของนายจ้าง เป็นต้น
35	ภาพคนขี้มแย้ม	ถ้าสมาชิกแสดงบทบาทตามสถานภาพของตน ก็จะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยใน สังคมนั้นสมาชิกของสังคม ก็จะอยู่ร่วมกันได้ อย่างมีความสุขปราศจากปัญหา

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
36	ภาพใบหน้าคนแสดงความสุข	<p>ดังนั้นการอยู่ร่วมกับของมนุษย์ จนกระทั่งเกิดเป็นสิ่งมีชีวิตนั้น จะขาดเสียซึ่งสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมนั้นไม่ได้ เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้การรวมอยู่ของมนุษย์ต่างจากสัตว์ทั้งหลาย และเนื่องจากสังคมมนุษย์ในแต่ละสังคมก็มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงเปรียบเทียบเสมือนตราประจำสังคมนั้นเอง</p>
37	Caption : สังคม ชอนภาพ	<p>คำว่าสังคมในความหมายของตัวเองนั้นหมายถึง การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคน ในอาณาบริเวณเดียวกัน ณ ที่ใดที่หนึ่งและมีความสัมพันธ์ต่อกันและปฏิบัติอยู่ในกรอบวัฒนธรรมเดียวกัน</p>
38	Caption : ส่วนประกอบของสังคมคือ 1. 2. 3.	<p>ซึ่งมักจะประกอบไปด้วย บุคคลทุกเพศ ทุกวัย มีอาณาบริเวณที่การติดต่อสัมพันธ์กัน และมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของตน</p> <p style="text-align: right;">FI ดนตรี F. Under</p>
39	ภาพชุมชนในเมือง	<p>อย่างเช่น สังคมของคนในเมือง</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
40	ภาพชุมชนในชนบท	กับสังคมของชนบท FO
41	ภาพคนในเมือง/คนในชนบท เปรียบเทียบกัน	ทั้งคนในเมืองและชนบททางมารวมตัวกัน มีส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เหมือนกัน ที่ประกอบขึ้น เป็นสังคม แต่หากศึกษาให้ลึกซึ้งจะเห็นว่าทั้งสอง สังคมนั้นบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้ลักษณะสังคม แตกต่างกันที่นอกเหนือไปจากวัฒนธรรม
42	Caption : โครงสร้างของสังคม	สิ่งนั้นก็องค์ประกอบหรือโครงสร้าง ของสังคมนั้นเอง โครงสร้างของสังคมคืออะไร ในความหมายเฉพาะเจาะจงลงไปนั้นคงจะอธิบาย ได้ยาก เพราะคำว่า โครงสร้างของสังคมนั้นเป็น นามธรรม เน้นระบบบรรทัดฐานของสังคมทั้งหมด ที่มีอยู่ รวมทั้งการกระทำของคนหรือของกลุ่มสังคม ที่แสดงออกให้ปรากฏตามค่านิยม บรรทัดฐานและ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เฝ้าสอดส่องกันไว้ในสังคม

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
43	ภาพสังคมที่วุ่นวาย	ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ตามความเหมาะสมของสภาพสังคมในขณะนั้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะมีสิ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งแล้วแต่จะเกิดทางหรือแนวโน้มไปในทางใด
44	Caption ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	ถ้าเราอยากจะทำทิศทาง การเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม เราก็จำเป็นต้องศึกษาถึงความหมายที่แท้จริงของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเสียก่อน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางด้านโครงสร้าง หรือแนวความคิด ที่มีส่วนเปลี่ยนแปลงหรือฐานค่านิยมของสังคมในลักษณะที่ถาวร
45	Caption : 	ซึ่งจากที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น สังคมและวัฒนธรรมนั้นมีความสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนทางวัฒนธรรมได้ และในทางกลับกันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เป็นไปเพื่อความเหมาะสมในลักษณะของการสะสม การปรับปรุง

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
46	Caption : ที่มาของการเปลี่ยนแปลง 1. 2.	ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ วัฒนธรรมนั้น จะเกิดขึ้นที่ไหนหรือเมื่อไหร่ก็ตาม ก็มักจะเกิดได้ใน 2 ลักษณะคือ 1. อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ภายในตัวมันเอง และ 2. อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผล กระทบจากภายนอก
47	ภาพชุมชนแสดงภาพชีวิต	การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังกล่าวมีผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้ทั้งในทางลบและในทางบวก
48	ภาพสภาพสังคมที่เจริญ	การเปลี่ยนแปลงในทางบวก เป็นการ เปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดความเจริญของสังคม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ
49	ภาพประทัดหักพัง	ส่วนการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้าม นั้นก็คือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางลบ

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
50	ภาพชุมชน งานประเพณี	การศึกษของเราในเรื่องนี้จึงควร เป็นไปเพื่อให้สังคมและวัฒนธรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สร้างสรรค์และพัฒนา PI กนศรี แฉว PV
51	Caption : ภาพชุมชน	ก่อนที่จะมาทำแบบฝึกหัดกันจะขอทบทวนสักเล็กน้อย ในหน่วยสังคมและวัฒนธรรมที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ โดยสรุปย่อ ๆ เริ่มแรก มนุษย์มาอยู่ร่วมกันในสังคม
52	Caption : มนุษย์อยู่รวมกันในสังคม เพราะ - พันธะทางชีววิทยา - ความต้องการเพื่อน - พึ่งพาอาศัยกัน	ซึ่งการอยู่ร่วมกันนั้น เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยพื้นฐานทางชีววิทยา ความต้องการเพื่อนที่ปรึกษา ป้องกันภัย และพึ่งพาอาศัยกันและกัน
53	Caption : มนุษย์อยู่รวมกันอย่างสงบสุข เพราะ - มีระบบของสังคมหรือวัฒนธรรม	ส่วนการที่มนุษย์อยู่รวมกันในสังคมได้อย่างสงบสุขนั้น เป็นเพราะมนุษย์มีระบบของสังคมหรือวัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยม บรรทัดฐาน ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคม

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
54	ภาพชุมชนบ้านเรือน	ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลง วิวัฒนาการหรือเปลี่ยนแปลงในทางลบก็ได้ตามเวลา โอกาสและความเหมาะสม
55	ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ภาพถนน ที่กราม บ้านเรือน	คนตรี
56	ชื่อผู้จัดทำขอบภาพ	คนตรี
57	ตัวสี่	คนตรี FO

บทสไลด์ - เทป
เรื่อง "สถาบันครอบครัว"

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
1	Caption : ปรับภาพ	FI ดนตรี แล้ว under
2	คนภายในครอบครัว	ครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม เป็นสถาบันมูลฐานซึ่งทำหน้าที่วางรากฐานที่ดีให้แก่สถาบันอื่น ๆ ในสังคม ไม่มีสถาบันใดทำหน้าที่ของครอบครัวได้ทุกอย่าง
3	ภาพเด็กได้รับการเลี้ยงดู	มนุษย์ทุกคนต้องเกิดและได้รับการเลี้ยงดู ในครอบครัวได้รับความเอาใจใส่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยมจรรยา และเป็นผู้ที่พึ่งพิงความต้องการของบิดามารดา ซึ่งนับว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของครอบครัวที่จะต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อสมาชิกทุกคนของครอบครัวนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน เพราะบรรยากาศในครอบครัวนั้นมีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูเด็ก และมีส่วนหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ขึ้นมา

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
4	ภาพการเลี้ยงดูเด็ก	<p>นั่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เราจะต้องศึกษาถึงสภาพของครอบครัวโดยละเอียดลึกซึ้ง และศึกษาถึงครอบครัวในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญ</p>
5	Caption : สถาบันครอบครัว	<p>สไลด์ - เทป ชุดนี้ จะได้นำความรู้ที่เป็นประโยชน์ดังกล่าวมาถ่ายทอดให้กับท่าน</p> <p>FI คนตรี แล้ว FO</p>
6 7 8 9	ภาพภายในครอบครัว ภาพมหาวิทยาลัย ภาพสมาคม ภาพคนตกขาว	<p>สถาบันครอบครัวนั้นถือเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุดในบรรดาหลาย ๆ สถาบัน อาทิเช่น สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา เป็นต้น</p>
10	Caption : สถาบันทางสังคม	<p>บางท่านอาจจะสงสัยว่า สถาบันทางสังคมนั้นคืออะไรมิใช่หรือ</p> <p>FI คนตรี แล้ว FO</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
11	ภาพรวม เว็บบอร์ดชุมชน	<p>จากที่ได้อธิบายมาแล้วในหน่วยต้น ๆ มุมมองมีความจำเป็นหลายประการที่จะต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ เป็นชุมชน และจนกระทั่งเกิดเป็นสังคมขึ้นโดยจัดให้มีสถาบันสังคมเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาแยกแยะระบบของสังคมออกจากกัน เพื่อสะดวกในการศึกษาและเพื่อความ เป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันในสังคม</p>
12	Caption : ดร.พิทยา สายหู	<p>ดร.พิทยา สายหู ได้ให้ความหมายของคำว่า "สถาบันสังคม" ไว้ 2 ประการคือ</p> <p>ประการที่ 1 สถาบันสังคมหมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันแน่นอนด้วยจุดประสงค์ที่จะกระทำต่อกัน ระวังกันและรวมกัน</p> <p>ประการที่ 2 สถาบันสังคมหมายถึง แบบอย่างการกระทำของกลุ่มคนทางสังคมที่กำหนดไว้ชัดเจนแน่นอน เป็นที่ยอมรับสืบต่อกันมา</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
13	ภาพมีดามารากำลังเลี้ยง คูเก็ก	<p>แม้ว่าครอบครัวจะเป็นสถาบันที่เป็นหน่วย ที่เล็กที่สุดในสังคมก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสถาบันแรก และเป็นสถาบันที่ให้กำเนิดสมาชิกใหม่แก่สังคม ให้ทำหน้าที่ ช้อและสกุค ซึ่งเป็นการบ่งชี้ถึง สถานภาพและบทบาทของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคมส่วนรวม นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการให้การศึกษแก่ สมาชิกของสังคมอีกด้วย</p> <p>FO คนตรี แล้ว FO</p>
14	ภาพแต่งงาน	<p>เมื่อชายกับหญิงสมรสกันและมีความ สัมพันธ์ทางเพศ ก็นับเป็นจุดเริ่มต้นของคำว่า "ครอบครัว" ขึ้น</p>
15	ภาพเด็กเกิดใหม่	<p>ซึ่งต่อมา ก็อาจจะมีสมาชิกใหม่ผู้สืบทอด สายโลหิตเพิ่มขึ้นก็คือ บุตร ธิดาของคู่สมรสนั่นเอง</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
16	ภาพเด็กกับผู้ใหญ่	หรืออาจจะมีสมาชิกใหม่ สืบพหุวงศ์สกุล โดยการรับเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้
17	ภาพเด็กกับใช้กำลังทำงาน บ้าน	รวมทั้งการรับเอาบุคคลอื่น ๆ เช่น ญาติ คนใช้ บ่าวอยู่ด้วยก็ถือว่าเป็นครอบครัว เช่นกัน
18	Caption : ครอบครัว หมายถึง	ส่วนประกอบทั้งหมด ^{๕๔} องค์ประกอบ ของครอบครัวนั้นเอง ฉะนั้น ครอบครัวจึง หมายถึง กลุ่มคนชายหญิงตั้งแต่สองคนหรือมาก กว่านั้นที่เกี่ยวพันทางจารธรรมและรวมถึงบุตร ธิดา ตลอดจนวงศ์ญาติด้วยก็ได้ ถ้ามี FI คนตรี... FO
19	Caption : ครอบครัวมีจำนวน สมาชิกต่าง ๆ กัน	ด้วยเหตุที่แต่ละครอบครัวนั้นจึงมีจำนวน สมาชิกที่แตกต่างกัน บางบาง น้อยบาง ฉะนั้น จึงมีผู้จำแนกประเภทของครอบครัวโดยอาศัย หลักการพิจารณาจากจำนวนและลักษณะความ สัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว ไว้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ ^{๕๕}

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
20	Caption : ครอบครัวเดี่ยว	ประเภทที่ 2 เรียกว่า ครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวขนาดเล็ก ประกอบด้วยสมาชิกคือสามี ภรรยา และบุตรถ้าเป็นครอบครัวที่มีขนาดเล็กที่สุด ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
21	Caption : ครอบครัวขยาย	ครอบครัวประเภทที่ 2 ได้แก่ ครอบครัวขยายหรือครอบครัวขนาดใหญ่ เป็นครอบครัวเดี่ยว ซึ่งรวมวงศ์าคณาญาติมาอยู่รวมกันในบ้านเดียวกันนั่นเอง
22	Caption : ครอบครัวซับซ้อน	ส่วนครอบครัวประเภทสุดท้าย คือประเภทที่ 3 ได้แก่ ครอบครัวซับซ้อน เป็นครอบครัวที่มีคนอื่นนอกเหนือจากญาติพี่น้องมาอยู่ด้วยในบ้านเดียวกัน และรวมทั้งการรับเอาสามีหรือภรรยาคนที่ 2 ที่ 3 เขามาอยู่ด้วย
23	ภาพถ่ายหมู่ที่แต่งงานกัน	โดยทั่วไปแล้วเรื่องของชีวิตครอบครัวนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสมรสหรือความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งเป็นผลทำให้มนุษย์มีความผูกพันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นเมื่อเอ่ยถึงชีวิตสมรสหรือการแต่งงาน การมีครอบครัวและมีลูกหลานสืบต่อไปในวันข้างหน้า

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
24	ภาพคนกำลังครุ่นคิด	<p>บางท่านก็ว่าการแต่งงานคือหลุมฝังศพ ของความรัก หรือการแต่งงานเป็น<u>เรื่องของคน</u> คนในอยากออกคนนอกอยากเข้า ซึ่งอาจทำให้ หลาย ๆ คนเพิ่มความวิตกกังวลมากขึ้น แต่ถ้ามอง ในแง่ดีแล้วการที่<u>มีลูกสาวไว้</u> เช่นนั้นก็เป็นการ ช่วยเหลือคนรุ่นหลัง ใ้รู้จักคิดก่อนทำ หรือ เตรียมตัวให้พร้อมก่อนที่จะเผชิญปัญหาชีวิต สมรสหรือปัญหาครอบครัว ซึ่งความจริงแล้วชีวิต สมรสหรือการแต่งงานมีครอบครัวนั้น นับว่าเป็น ประสบการณ์ตามธรรมชาติที่ซอส์ตยและสวยงาม ยิ่งของมนุษย์ ขอแค่เพียงให้<u>ผู้ที่จะเริ่มชีวิตสมรส</u> ได้เข้าใจและมีการเตรียมตัวเพื่อความสำเร็จ ในชีวิตสมรสอย่างแท้จริง</p>
25	ภาพคู่รัก	<p>การเลือกคู่ครองนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้น ที่สำคัญของชีวิตสมรส เพราะการตัดสินใจในการ เลือกคู่ครองนั้นเป็นการตัดสินใจที่สำคัญที่สุดครั้ง หนึ่งในชีวิตของคนเรา ผลการตัดสินใจนี้ย่อม หมายถึงความสุขหรือความสมหวังของชีวิตใน อนาคตที่ยังเหลืออยู่ ฉะนั้นการเลือกคู่ครองจึง เป็นการใส่ใจเหตุผลมากกว่าการใ้ฮารมณ์ เพื่อ จะได้อ่างรากฐานเบื้องต้นของชีวิตสมรสให้ดี</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
26	ภาพคู่รัก	<p>การที่เราจะเลือกใครสักคนมาเป็นคู่ชีวิตหรือคู่สมรสนั้นเราควรมีเกณฑ์ในการเลือกที่สำคัญดังนี้</p> <p>ข้อ 1 ความรัก ความรักและความพึงพอใจเมื่อเริ่มขึ้นแล้วจะมีการเจริญงอกงามขึ้นตามลำดับจนกระทั่งกลายเป็นความรักแท้และมีความปรารถนาที่อยากจะได้เป็นคู่ครองกันอย่างแท้จริง และแล้วความคิดในเรื่องการแต่งงานก็จะเกิดขึ้น เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างพร้อมและไม่มีอุปสรรคใด ๆ ชายหนุ่มและหญิงสาวคู่นั้นก็จะเข้าสู่พิธีมงคลสมรสตามประเพณีอันดีงาม</p>
27	ภาพที่แสดงถึงบุคลิกภาพ	<p>ข้อ 2 บุคลิกภาพ คนเราย่อมมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมือนกัน เช่นกิริยาท่าทาง อุนิสัยใจคอ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นผลรวมของกรรมพันธุ์และประสบการณ์แห่งหมดของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาให้ปรากฏต่อสายตาและความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น ๆ บุคลิกภาพนี้มีบทบาทสำคัญในเรื่องความสำเร็จของชีวิตทุก ๆ ด้าน ซึ่งรวมถึงความสำเร็จในชีวิตสมรสด้วย คนเราเมื่อรักกันชอบกัน แต่ละฝ่ายก็มักจะปรุ้งแต่งบุคลิกลักษณะของตน เพื่อให้เป็นที่พึงพอใจของฝ่ายเพศตรงกันข้าม ลักษณะ</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
		<p>ที่พบพรอง ก็มักถูกปิดบังซ่อนเร้นเอาไว้อีกที่ หนุ่มสาวที่จะเป็นคู่ครองกันในอนาคตควรได้ ศึกษาซึ่งกันและกันให้เขาก่อเข้าใจในทุกแง่ ทุกมุมของชีวิตเสียก่อนที่จะตัดสินใจลงไป</p>
28	ภาพแสดงอารมณ์บางอย่าง	<p>ข้อ 3 วุฒิภาวะทางอารมณ์ นับว่ามีส่วน สำคัญมากเช่นกัน เพราะผู้ที่บรรลุวุฒิภาวะทาง อารมณ์ย่อมเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวให้มีความสุข อยู่กับครอบครัว สังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี</p>
29	ภาพนิสิตนักศึกษา	<p>ข้อ 4 การศึกษา ถึงแม้การศึกษาจะไม่ใช่ว่า เป็นเครื่องรับประกันความล้มเหลวของชีวิตสมรส ได้อย่างแน่นอนก็จริงอยู่แต่จากตัวอย่างชีวิตสมรส ส่วนใหญ่คนที่ได้รับการศึกษาคือหรือมีการศึกษาสูง ย่อมประสบความสำเร็จความล้มเหลวในชีวิตสมรสน้อยกว่าคน ที่ไม่ได้รับการศึกษาไม่ได้ หรือมีการศึกษาต่ำ ดังนั้น จะเห็นว่าการศึกษาคือจะเป็นตัวเสริมมากกว่าจะเป็น อุปสรรค เพราะสามารถช่วยไขปัญหาเจริงอกงาม ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และเสริม สติปัญญา ดังนั้นหากมีระยะเวลาแห่งการศึกษา</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
30	การแสดงถึงฐานะบ้านเรือน	ข้อ 5 ฐานะทางเศรษฐกิจ ในระยะ เริ่มแรกที่มีความสัมพันธ์กันฐานะทางเศรษฐกิจ จะเริ่มเป็นบทบาทสำคัญยิ่งทั้งแก่การแต่งงานได้ เร็วขึ้น เพราะจะเป็นตัวเสริมให้ครอบครัว และ เจริญงอกงามจะช่วยให้ครอบครัวสามารถแก้ ปัญหาได้ดีขึ้น และประสพกับความสุขตลอดไป
31	ภาพคนศึกษา	ข้อ 6 ศาสนา ทุกศาสนาย่อมสอนให้คน เป็นคนดี กระทำแต่ความดีละเว้นความชั่ว ซึ่ง เป็นเพียงเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของศาสนา เท่านั้น ส่วนหลักการและพิธีกรรมของแต่ละศาสนา นั้นแตกต่างกันมาก และจากผลอันนี้จะกระทบ กระเทือนต่อการดำเนินชีวิตในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น คนหนึ่งจะไปวัด อีกคนหนึ่งจะไปโบสถ์ หรือบุตรที่เกิดมาจะนับถือศาสนาอะไรดี เป็นต้น หากบุตรของพี่น้องนับถือศาสนาเดียวกัน ก็ไม่ต้อง ปรับตัวเขาหากันในเรื่องศาสนา หรือความ เชื่อถือมากนัก

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
32	ภาพแต่งงาน	<p>ข้อ 7 เชื้อชาติ คนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน ยอมรับสภาพชีวิตความเป็นชนบทร่วมเนียมและ ประเพณี ภาษา หรือวัฒนธรรม แนวความคิด ตลอดจนการปฏิบัติตนที่เหมือนกัน และสามารถ เข้าใจกัน ใจกายขึ้น</p> <p>FI คนที่ แล้ว FO</p>
33	Caption : ทฤษฎีการเลือกคู่	<p>มีนักวิจัยเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวหลายท่าน ได้ศึกษาหาคำอธิบายเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้คน เลือกแต่งงานกับคู่ครองของเขา ซึ่งพอสรุปได้ เป็น 2 ทฤษฎีแห่งการเลือกคู่ครอง คือ</p> <p>ทฤษฎี 1 ทางด้านสังคมวิทยา นั้นกล่าวว่า คนเลือกคู่ครองโดยมีปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นเครื่องกำหนด</p> <p>ทฤษฎี 2 ทางด้านจิตวิทยา มีเหตุผลส่วน ทั่ว และอารมณ์ของผู้เลือกคู่ครองเป็นหลัก</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
34	ภาพคู่รัก	<p>ไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์หรือทฤษฎีการเลือกคู่ ดังกล่าวข้างต้นก็ตามล้วนนับ เป็นสิ่งที่ควรพิจารณา สำหรับผู้ที่ประสงค์จะสมรสเป็นอย่างยิ่งเพราะ จะใคร่ทราบว่าตนได้กำหนดผู้มาเป็นคู่ครองควร จะเป็นคนชนิดใด กุฑีหมายจะเลือกนั้นใกล้เคียง เกณฑ์ที่ตนปรารถนาเพียงใด ซึ่งตั้งแต่ละคน อาจจะมีเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองต่าง ๆ กันใน ส่วนปลีกย่อย ก็ได้</p> <p>FI คนตรี..... FO</p>
35	ภาพคู่รัก	<p>ปัจจุบันหนุ่มสาวที่คิดจะแต่งงานกันนั้นมัก จะยึดมั่นในความรักและความพึงพอใจส่วนตัวเป็น สำคัญ ความรักและความพึงพอใจส่วนตัวเป็นสิ่งที่ เสื่อมสลายหมดสิ้นไม่ได้ เมื่อเป็นดังนั้นก็เกิด ปัญหาตามมา เช่นการทะเลาะเบาะแว้ง และถา ไมมีการปรับแก้ที่ดีในไม่ช้าก็จะจบลงด้วยการหย่าร้าง</p>
36	ภาพครอบครัว	<p>สมาชิกใหม่ของสังคมที่ครอบครัวนั้นรับผิดชอบ ก็จะถูกทอดทิ้งหรือไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร สมาชิกใหม่เหล่านี้จะเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นเด็ก</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
		<p>ความอบอุ่นในครอบครัวที่ขาดหายไป ในไม่ช้าบางคนอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น เช่น กิจยาเสพติด ลักทรัพย์ ก่อการวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นต้น</p>
37	ภาพ เด็กยากจน	<p>ลองนึกดูซิคะ หากสังคมเราประกอบไปด้วยครอบครัวที่ขาดความรักความอบอุ่นเสียเป็นส่วนใหญ่แล้ว สมาชิกใหม่ที่เกิดขึ้นก็ล้วนเป็นคนมีปัญหาค่ะ เป็นโครงสร้างที่ไม่มั่นคงในสังคม สังคมเช่นนั้นจะรอดพ้นจากการพังทลายไปได้ยาวนานสักเท่าไร</p>
38	ภาพ ครอบครัว	<p>ครอบครัวที่อบอุ่นหรือ เรียกได้ว่าประสบความสำเร็วจึงคือครอบครัวทำหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง สมบูรณ์ หน้าที่ของสถาบันครอบครัวประการแรก ก็คือ</p>
39	ภาพ เด็กเล็ก๓	<p>การให้กำเนิดสมาชิกใหม่แก่สังคม</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
40	ภาพผู้ปกครองกับเด็ก	<p>เพื่อไปศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับความรักและความอบอุ่นในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนให้รู้ระเบียบ กฎเกณฑ์ในสังคม ตลอดจนการกำหนดสถานภาพและบทบาทของสมาชิก</p>
41	ภาพผู้ใหญ่กำลังปกป้องเด็ก	ปกป้องให้ความปลอดภัย
42	ภาพเด็กในโรงเรียนกำลังเล่นกัน	ในการศึกษาและสันติภาพการ
43	ภาพกุสมรส	<p>ตลอดจนเป็นสถาบันที่ช่วยคุ้มครองความสัมพันธภาพเพศของกุสมรสให้อยู่ในขอบเขตอีกด้วย</p>

ลำดับ ภาพ	ภาพ	คำบรรยาย
44	ภาพครอบครัวที่มีความสุข	<p>จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดของสังคม สังคมที่ดี มีความก้าวหน้า ย่อมประกอบด้วย ครอบครัวที่เป็นสุข มีความผูกพันในระดับสูง ด้วยความรัก ความเข้าใจ และความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตนในครอบครัวนั้น พี่ระลึกเสมอว่า การที่จะสร้างสังคมให้ดี มีความสุขได้ ต้องเริ่ม ตนที่ครอบครัวก็เท่านั้น</p> <p>FI คนตรี</p>
45	<p>Caption :</p> <p>อาจารย์ที่ปรึกษา, ศูนย์พักพิง และผู้จัดทำ</p>	<p>คนตรี</p>
46	<p>Caption :</p> <p>สวัสดี</p>	<p>คนตรี FC</p>

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ 1 วิชามนุษยศาสตร์สังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ดร.พิทยา สายหู

แต่ทำไมสังคมถึงจะต้องเปลี่ยนแปลง ทำไมชนบทรอบ เนียมประเพณีที่
กำหนดการกระทำและความสัมพันธ์ของคนจะอยู่คงที่ตลอดไปไม่ได้ ทำไมสิทธิหน้าที่
ที่คนมีต่อกันจึงต้องเพิ่มหรือลดจากที่เคยเป็นมาแต่เดิม ฯลฯ ทบอว่าสิทธิหน้าที่และ
ระเบียบวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดขึ้นมาเพื่อความสะดวก และ
ประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ ในขณะที่ระเบียบเหล่านี้กำหนดขึ้นไว้ในตอนแรก
สภาวะการแวดล้อมของชีวิตเป็นอย่างหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องเหมาะสมกับระเบียบวิธีที่
กำหนดขึ้นนั้น คนที่อยู่และต้องกระทำการตอบสนองกันในกลุ่มก็ได้รับความสะดวกและ
ประโยชน์ตรงตามความประสงค์ที่กำหนดระเบียบวิธีเหล่านั้นไว้ และทราบได้ที
สภาวะแวดล้อมของชีวิตมิได้เปลี่ยนไป ระเบียบวิธีเหล่านั้นก็เหมาะสมดีไม่มีความ
จำเป็นอะไรต้องเปลี่ยน และถ้าในสภาวะแวดล้อมอันคงที่เช่นนั้นสังคมยังสามารถ
อบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของคน ให้เข้าใจและรับใช้ระเบียบวิธี อันเป็นประเพณี
ดั้งเดิมของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ ไม่มีการสอนทางความรู้ความเห็นกัน
จนสมาชิกผู้เยาว์สับสนไม่รู้ว่าจะไร เป็นอะไรแน่ อย่างนั้นการเปลี่ยนแปลงหันเหไป
จากระเบียบวิธีและประเพณีเดิมที่มีอยู่ก็ทำได้ยาก สังคมก็คงที่อยู่ในแบบประเพณีเดิม
ได้ตลอดไปได้ง่าย หรือถ้าสังคมนั้นไม่ได้อีกโอกาสติดต่อกับบุคคลภายนอกจากสังคม
อื่นใดเลย ไม่เคยมีโอกาสดูเห็นแบบอย่างวิธีการอื่นที่แตกต่างไปให้ตนมาคิด เปรียบ
เทียบแล้วเลือกใหม่ หรือสังคมนั้นไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกคิดประดิษฐ์อะไรที่แปลก
ใหม่ไปจากแบบอย่างเดิมได้ เช่นนั้นสังคมก็จะไม่เปลี่ยนแปลงเลย

แต่สังคมที่เป็นไค้เช่นนี้ อยู่ในสภาพคงที่ตลอดไปอย่างนั้น เกียวกันจะทำได้
 ที่ไหนสักที่แห่ง ในสมัยก่อนอาจเป็นไค้ที่บางสังคมอยู่ทางไกลคมนาคม ไม่มีการติดต่อ
 กับสังคมภายนอกอื่น ๆ เลย ไม่มีอิทธิพลจากมนุษย์ และวัตถุสิ่งของภายนอกใด ๆ มา
 ทำให้สภาวะแวดล้อมของชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ที่จะทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงระเบียบวิธีการ
 อะไรก็ตาม แต่สมัยนี้สภาวะแวดล้อมของชีวิตเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ไม่ใช่เพราะ
 ดินฟ้าอากาศ ภูมิศาสตร์แปรปรวนไป แต่เพราะการแพร่อิทธิพลของมนุษย์และวัตถุที่
 เปลี่ยนแปลงธรรมชาติด้วยสิ่งประดิษฐ์จากวิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยาทุกเวลานาที
 ด้วยการค้าขายและการคมนาคม ที่ขยายเข้าไปถึงแทบทุกหนทุกแห่งไม่ว่าทางบก
 ทางน้ำหรืออากาศ จากการศึกษาสัมพันธ์กันเช่นนี้ ถ้าสังคมหนึ่งสังคมใดเปลี่ยนแปลง
 อะไรไค้ก่อน ก็ย่อมต่อสิ่งที่เปลี่ยนไปนั้นมาให้สังคมอื่นไค้ใช้ และถึงแม้ในระยะสั้น ๆ
 สิ่งใหม่ที่รับกันไว้อาจเป็นเพียงวัตถุของ แรกเมื่อรับเอาวัตถุอุปกรณ์ไว้แล้ว ก็ย่อมต้อง
 เอาวิธีที่จะใช้กับสิ่งใหม่ ๆ เหล่านั้นมาด้วย และสุดท้ายก็คงไม่พ้นที่จะรับเอาความ
 คิดและคตินิยมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสิ่งนั้น ๆ มาเช่นกัน

ถ้าจะมีผู้สงสัยว่า สังคมเปลี่ยนไป เพราะการรับเอาของแปลกใหม่จากภายนอก
 นอกเสมอไปไค้ทางเดียวเท่านั้นหรือ ก็ต้องรับแกว่ามิได้ แต่ส่วนใหญ่ของคนในโลก
 ที่ทำอะไรแปลกใหม่นั้นมักจะใช้วิธีเลียนแบบหรือหยิบยืมจากผู้อื่นดังที่คอนซางจะเสมอ
 มีนัยยรายที่จะคือประดิษฐ์วิธีการใหม่ของตนไค้เอง และคนเช่นนั้นเราเรียกกันว่า
 นักประดิษฐ์ นักปฏิรูป นักปฏิวัติ ศาสตรา มหานุรูป แขนุกศล เช่นนี้สังคมหนึ่ง ๆ ผลิต
 ได้ไม่ก็คนและไม่ใช่มีไค้ทุกยุคทุกสมัย บางสังคมแทบหาของตนเองไม่ได้เลยก็มิ
 โยยเฉพาะสังคมที่ไม่ส่งเสริมหรืออนุญาตให้สมาชิกของตนรู้จักคิด รู้จักประดิษฐ์
 รู้จักเปลี่ยนแปลงมีรับปรุงของเดิมให้ไค้ดีและเหมาะสมขึ้น คอยแก่ประณามและกำหราบ
 ผู้เสนอสิ่งไค้ที่เปลี่ยนไปจากประเพณีไค้เป็นผู้มอบทำลาย สังคมอย่างนั้นย่อมไม่มีนัก
 คิดประดิษฐ์ของตนเอง ต้องคอยลอกเลียนเอาจากตัวอย่างที่มาจากข้างนอกแทบ
 หิ้งสิ้น ทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงในสังคมซึ่งแน่ใจไม่ได้ว่าไค้คุณประโยชน์เสมอ

การเปลี่ยนแปลงแบบนี้อาจเสียหายได้พอ ๆ กับการยึดมั่นประเพณีที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงอะไรเลยเมื่อถึงเวลาจำเป็น

เพราะระเบียบวิธีของสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนเรียนรู้จากสมาชิกอื่นของสังคม ซึ่งได้รับเอามาจากสมาชิกก่อนรุ่น เกากว่าอีกคนหนึ่ง และต่อ ๆ ไปในลักษณะเดียวกัน ไม่ใช่ทุกคนที่คิดว่ามากับธรรมชาติตั้งแต่เกิด ระเบียบวิธีหรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่รับใช้กันมานับยุคแรกที่กำหนดไว้ อาจล้มหายตายจากไปนานแล้ว และเพื่อนร่วมสังคมที่นิยมร่วมใช้ระเบียบวิธีที่กำหนดจนกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีก็อาจไม่เหลือตกทอดมาถึงปัจจุบันแล้ว ทำให้พอจะกล่าวได้ว่า ผู้กำหนดและผู้ร่วมใช้ระเบียบวิธีมนุษย์สมัยสุโขทัยขึ้นมาเมื่อแรกนั้น ไม่มีทางรู้ถึงสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไปในภายหลัง ซึ่งถ้ามีโอกาสใครอาจจะเป็นผู้แก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบวิธีที่กำหนดไว้เดิมเองด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้นคนรุ่นหลังที่ยึดถือประเพณีไว้แต่ไม่พิจารณาด้วยเหตุผล ไม่รู้สภาวะแวดล้อมอย่างไร เหมาะสมสอดคล้องกับประเพณีอะไรยึดถือกันไว้ เพราะได้ชื่อว่าประเพณี อย่างนี้อาจเสียประโยชน์ของชีวิตมากกว่าจะได้อะไร หรือการยึดประเพณีที่ขัดกับสภาพความจำเป็นของชีวิต อาจเป็นการเร่งทำลายมากกว่าจะช่วยสร้างสังคมและหมู่คณะ การเปลี่ยนแปลงที่ถูกกาลเทศะและสภาพความจำเป็น จึงมีโทษเสียหายที่ควรชั่งชั่ง แต่ที่จริงจะเป็นการปรับแก้ปรับชีวิตให้รอดได้ในสภาพแวดล้อมใหม่ที่เปลี่ยนอยู่แล้วทุกขณะ

การเปลี่ยนแปลงของระเบียบสังคม เกิดไม่ได้ เพราะระเบียบสังคมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาใช้ประโยชน์ เมื่อสร้างขึ้นมาได้ก็เลิกใช้หรือสร้างอย่างอื่นใหม่มาแทนได้ แต่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือไม่ก็อยู่ที่จะมีคนใช้ระเบียบใหม่ตามกันแค่ไหน ถ้าเสนอใช้ลำพังคนเดียวไม่มีใครก็ตาม ก็ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรในสังคม เพราะฉะนั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญ ผู้นำที่วันนี้ อาจเป็นผู้นำระดับสูงของสังคมทั้งหมดก็ได้ หรืออาจเป็นผู้นำของกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มก็ได้

การเปลี่ยนแปลงบางอย่างถ้าเริ่มคนที่ผู้นำระดับสูงของสังคม ก็มีทางที่จะ
 ใหญ่ขึ้นรับใช้ตามใจกายและมาก ดังที่กล่าวกันว่า ศาสนาที่เขามาเผยแพร่กันนั้น
 ถ้าผู้ปกครองที่เป็นเพราะราชามหากษัตริย์เริ่มรับไว้เสียผู้หนึ่ง ผู้คนที่ประชาชน
 คนธรรมดาที่พลอยอาศัยบารมีตั้งของเขารับของใหม่ได้ด้วย คนอื่นจะทำทีจะบอกว่า
 ไม่ได้หรืออย่างที่พระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 5 ทรงเลิกทาสในขณะที่เป็นประมุขสูง
 สุดของประเทศ คนอื่นก็ยอมตามใจกาย หากเป็นนายทาสธรรมดาทำอย่างนั้นก็คง
 ประสมกับผู้คัดค้านมากมาย เพราะฉะนั้นถ้าผู้นำของสังคมเห็นว่าแบบแผนประเพณีเก่า
 แก่ บางอย่างสมควรต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง แล้วตนเองทำเป็นตัวอย่างขึ้นก่อน คน
 ธรรมดาสามัญที่เป็นผู้ตามก็จะได้อาศัยหลักยึดปฏิบัติตามได้ แต่ถ้าผู้นำแนะนำให้ทำตามทำ
 แต่ตนเองไม่ทำ ก็เหมือนแม่ปูบอกให้ลูกปูเดินตรง ๆ แต่ไม่ทำตัวอย่างจริงจังให้ทำได้
 สำเร็จจริง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ 2
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม

วิชานุมัยกับสังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์

ดร.วิทยา ช่างสุ

เปลี่ยนอย่างไร

เปลี่ยนอย่างไร เช่น เรื่องที่ในครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยสังคมแรกของทุกคนที่เกิดมา ถ้าประเพณีเดิมถือคติว่า ลูกที่เกิดมาถ้าเป็นชายจึงจะเป็นที่รักใคร่ปรารถนา ถ้าเป็นหญิงก็เป็นที่รังรังเกียจ พ่อแม่ไม่ค่อยอินังขังชอบ พ่อเก็บโตเด็กผู้ชายได้เรียนได้ศึกษา แต่เด็กผู้หญิงไม่มีสิทธิ์หรือไม่ได้รับการส่งเสริม เด็กผู้ชายพ่อแม่อนุญาตให้ไปเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูงนอกบ้านได้ แต่เด็กผู้หญิงต้องอยู่เฝ้าเรือน ลูกผู้ชายแต่งงานแล้วก็ต้องอยู่กับพ่อแม่ต่อไป แต่ลูกผู้หญิงพ่อแม่ห้ามไม่ให้ไปอยู่กับสามี ถึงเวลาพ่อแม่ตาย ลูกผู้ชายทุกคนได้มรดก แต่ลูกผู้หญิงไม่ได้เลย ฯลฯ

ดังนั้น แต่พอเวลาผ่านไปผู้คนในสังคมนั้นเกิดความคิดใหม่ว่า ลูกผู้ชายหรือลูกผู้หญิงก็เป็นลูกเหมือนกันต้องรักใคร่เลี้ยงดูเสมอหน้ากัน ถ้าให้ลูกชายเรียนหนังสือ ลูกสาวอยากเรียนก็ต้องให้เรียนด้วย ถ้าให้ลูกชายไปเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูงได้ ก็ต้องอนุญาตให้ลูกสาวไปเที่ยวกับเพื่อนฝูงได้ เวลาลูกมีครอบครัวจะอยู่ที่ไหนอย่างไร พ่อแม่ก็ไม่บังคับ ไม่เอาประเพณีเดิมมาอ้างกำหนด มรดกของพ่อแม่ก็แบ่งให้ลูกทั้งชายและหญิงเท่าเทียมกันไม่ลำเอียงเฉพาะเพศชายฝ่ายเดียว ฯลฯ อย่างนี้เรียกว่ามีการเปลี่ยนแปลงในระบบสังคมนั้นที่ผิดเพี้ยนไปจากประเพณีที่เคยเป็นมา

การเปลี่ยนแปลงด้วยสิทธิหน้าที่บทบาทและสถานภาพเท่านั้น ถ้าเกิดมีแกบุคคลหรือกลุ่มอื่นใด ที่ต้องสัมพันธ์กันในชีวิตความเป็นอยู่ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งสิ้น เช่นบทบาทของชายและหญิงที่เป็นสามีภรรยา ถ้าแต่เดิมสามีมีหน้าที่

และเลี้ยงดูบุตร แต่ต่อมาสมัยหลังสามีถึงจะยังต้องไปทำงานนอกบ้านอยู่แถวรรยาก็ไปทำงานนอกบ้านได้เหมือนกัน และอาจมอบหมายหน้าที่ดูแลบ้านเรือนและเลี้ยงดูบุตรให้คนใช้หรือพี่เลี้ยงเด็กทำแทน อย่างนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงในสิทธิและหน้าที่ของภรรยา เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอีกอย่างหนึ่งเหมือนกัน

เนื่องจากสิทธิหน้าที่ และบทบาทสถานภาพของบุคคลนั้นต้องเกิดระหว่างบุคคลหรือกลุ่มที่มาสัมพันธ์กัน เกิดลอย ๆ เฉพาะใครคนเดียวโดยไม่เคยเกี่ยวข้องกับผู้อื่นไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงต้องกระทบกระเทือนบุคคลที่เป็นบทบาทเสมอ เพราะสิทธิหน้าที่นั้นสังคมกำหนดตามสัดส่วนที่ตกลงยินยอมกันระหว่างบุคคล ถ้าให้สิทธิสามีไว้มาก ภรรยาก็มีสิทธิน้อยเป็นสัดส่วนกัน เพราะสิทธิของแต่ละบุคคลยอมได้จากอีกบุคคลหนึ่งซึ่งมาเข้าคู่สัมพันธ์กัน และถึงแม้ตามปกติจะให้มีความยุติธรรมเสมอภาคกันไม่ได้เหมือนพ่อแม่ที่สิทธิมากกว่าลูก ครูมีสิทธิมากกว่าศิษย์ ผู้ใหญ่มีสิทธิมากกว่าผู้น้อย และสามีอาจมีสิทธิมากกว่าภรรยา ฯลฯ แต่ถ้ายุบที่สัมพันธ์กันนั้นไม่พอใจ ยอมตามได้ก็ไม่เกิดการขัดแย้งอะไร อยู่กันมาได้ด้วยดี ถือเป็นความสัมพันธ์กันนั้นไม่พอใจ ยอมตามได้ก็ไม่เกิดการขัดแย้งอะไร อยู่กันมาได้ด้วยดี ถือเป็นความสัมพันธ์ปรกติได้ ถ้าเวลาดวงไปฝ่ายที่มีสิทธิมากอยู่แล้วเอาสิทธิเพิ่มขึ้นอีก แต่ฝ่ายที่เป็นบทบาทไปได้อะไร เช่น ผู้ใหญ่มีสิทธิต่าง ๆ มากกว่าผู้น้อยอยู่แล้ว ใ้สิทธิเพิ่มขึ้นอีก ผู้น้อยก็ทนได้ไม่ปรปักษ์กว่า อย่างนี้ถึงจะพูดว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมก็เห็นได้ไม่ค่อยชัด เพราะเป็นการชัชชยายอยู่ในแนวเดิม แต่ถ้ายุ่ใหญ่กลับเสียสิทธิผู้น้อย ใ้สิทธิมากขึ้น เช่นพระราชทานหมั้นตรีญูกจำกั้อาญาสิทธิ ส่วนประชาชนราษฎรได้มีสิทธิในการปกครองบ้านเมือง ซึ่งตนไม่เคยมีมาก่อน อย่างนี้เห็นเป็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ชัด แต่การเปลี่ยนแปลงนี้ถึงอาจจะเป็นการเสียระเบียบ เปลี่ยนระเบียบ แต่ถ้าไม่มีผู้ใดขัดใจเดือดร้อนพยายามหาทางแก้ไขก็ไม่เกิดเป็นความระส่ำระสายวุ่นวายเป็นปัญหาสังคม หากมีผู้ขัดขวางไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนสิทธิหน้าที่ของบุคคลและกลุ่มไปจากแบบอย่างประเพณี และขัดขวางไว้สำเร็จก็ถึงกลับไปดาระเบียบ

กำลังรุนแรง กลายเป็นสงครามกลางเมืองระหว่างคนในสังคมเดียวกันได้ แต่สุดท้ายหากฝ่ายที่เสนอระเบียบและสิทธิหน้าที่ใหม่ได้สำเร็จ ระเบียบใหม่ได้ก็ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป

การเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเกิดขึ้นได้ในทุกบุคคลและกลุ่มของสังคม เริ่มแต่ภายในระดับครอบครัว เครือญาติ เพื่อนฝูง โรงเรียน อาชีพ การปกครอง การศาสนา การพักผ่อน การละเล่น ศิลปะ ฯลฯ ถ้าบุคคลที่เกี่ยวข้องของกันอยู่ในกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีการ เปลี่ยนสิทธิหน้าที่บทบาท และสถานภาพไปจากที่เคยยึดถือกันมาแต่เดิม

การเปลี่ยนแปลงของวัตถุ เช่นสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับยาน ยวดยานพาหนะ เครื่องมือทำงานประกอบอาชีพ ผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค ทั้งที่จำเป็นและฟุ่มเฟือย วิธีการสำหรับใช้กับเครื่องมืออุปกรณ์สมัยใหม่ต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการพักผ่อนหย่อนใจบันเทิงเริงรมย์ต่าง ๆ ถ้าพิจารณาเฉพาะในตัววัตถุสิ่งของ และวิธีการเหล่านั้นเอง ไม่พาดพิงเกี่ยวข้องถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วยวัตถุสิ่งของและวิธีการเหล่านั้น ก็ไม่เป็นเรื่องของการ เปลี่ยนแปลงทางสังคม ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงทางศิลปวิทยา สิ่งประดิษฐ์คิดค้นและแบบวิถีวัฒนธรรมทั่วไปเท่านั้น และถึงแม้บุคคลที่เกี่ยวข้องของกัน เพราะวัตถุสิ่งของและวิธีการที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ ถ้าไม่มีการ เปลี่ยนแปลงในสิทธิหน้าที่และบทบาทสถานภาพที่เป็นความสัมพันธ์กันไป จากเดิมก็ไม่ถือว่ามี การเปลี่ยนแปลงอะไรทางสังคมขึ้น เหมือนผู้นอย เคยมีการช่วยเหลือ คุ้มครอง ให้ความหมายและแต่งกายด้วยผาดูงโจงกระเบน แล้วมาเคารพด้วยการยืนคำนับกันในชุดสากลผูกเนคไท ตรวาคิดที่ความเคารพนั้นยังคงตกลงปลาย ก็ต้องถือว่ายังไม่มีการ เปลี่ยนแปลงอะไรทางสังคม

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ 3 ก. วิชามนุษยศาสตร์สังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หากแต่การคงที่ วัฒนธรรมจะไม่ก้าวหน้าไปได้ ถ้าจะให้เจริญก้าวหน้าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงเสริมสร้าง¹⁾ และวัฒนธรรมอาจจะเปลี่ยนแปลงช้าหรือเร็วก็ได้ขึ้นอยู่กับกาลเวลาและ/หรือสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ว่าจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหรือไม่ โดยเฉพาะในสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านศิลปะ ศาสนา เทคโนโลยี ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงจึงย่อมเกิดขึ้นเสมอ อาจจะช้าหรือเร็วก็ได้แล้วแต่สภาพสังคม และบางครั้งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอาจจะไม่คาดฝันก็ได้ เช่น ในบางกลุ่มบางเหล่า มีการดำรงชีวิตต่างไปจากกลุ่มอื่น จนบางครั้งเราต้องตั้งคำถาม "นี่เขาทำได้ถึงขนาดนี้หรือ " หรือ "ไม่น่าเชื่อว่าจะเป็นอย่างนี้ได้" เช่น เรื่องการมีส่วนร่วมในเรื่องเพศของพวกเขาปี การเสพยาเสพติด เป็นต้น แม้จะเป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มหรือวัฒนธรรมรอง แต่ในสายตาของวัฒนธรรมหลัก (ใหญ่) ถือเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะทำและเห็นเป็นเรื่องผิดปกตวิสัยของคนทั่วไป

อนึ่ง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมบางครั้งเปลี่ยนอย่างฉับพลันในระดับชาติ ที่ประชากรส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติโดยไม่มีโอกาสเลือก เช่น ความเป็นอยู่ในลาว เวียดนาม เขมร ซึ่งก่อนเป็นสาธารณรัฐแล้ว มีรูปการปกครองและวิถีชีวิตแตกต่างกัน ผู้ใดยินยอมเห็นชอบก็อยู่และปฏิบัติตามวิถีชีวิต (วัฒนธรรม) ใหม่ ผู้ใดที่ไม่เคย

¹ เดวีเยร์ โกลเซต วัฒนธรรมเบื้องต้น, กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

ชั้นที่ตกลงหมั้นไปยังประเทศอื่น เป็นต้น

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

1. การค้นพบ เป็นการค้นพบวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว แต่ยังไม่เคยมีใครรู้มาก่อน เช่น เมื่อก่อนเราใช้ไฟ กระทบไฟ หินเหล็กไฟ ฯลฯ พอเห็นทางชาติเขาใช้ไฟฟ้า ทำให้เรารับแบบอย่างเขาเพื่อความสะดวก หรือการค้นพบน้ำมันพืชที่ใช้แทนน้ำมันหมูได้ ซึ่งเหมาะสำหรับผู้ที่มีความคึกคัก หรือผู้ที่ต้องการลดความอ้วน ฯลฯ นิยมใช้เพราะไม่มีไขมันเหมือนน้ำมันหมู น้ำมันพืชจึงมีส่วนในชีวิตประจำวันมากขึ้น

2. การประดิษฐ์ เป็นการนำเอาความรู้มาประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกสบายแก่มนุษย์ เช่น อาหารกระป๋อง รถยนต์ โทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ มนุษย์จึงมีวิถีชีวิตที่สะดวกสบายกว่าอยู่ตามธรรมชาติ

3. การเผยแพร่ เมื่อมีการค้นพบวัฒนธรรมหรือการสร้างสรรค์วัฒนธรรมใหม่ วัฒนธรรมนั้นจะไปถึงที่ใดที่มีการอพยพเคลื่อนย้าย บุคคลจะนำวัฒนธรรมที่ตนปฏิบัติไปยังที่ใหม่ เป็นการกระจายตัวของวัฒนธรรมของชนกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง การเผยแพร่จึงเป็นกระบวนการเลือก คือ ถ้าเห็นว่ามีประโยชน์ ก็จะนำไปปฏิบัติ หากเห็นว่าสู้ของเก่าไม่ได้ ก็ทิ้งสิ่งใหม่ไป การรู้จักเลือกสรรนี้ ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงเจริญก้าวหน้า เช่น เรามีการปกครองรูปแบบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เราจึงไม่นิยมการปกครองรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากนี้ หรือเรานิยมใส่เสื้อสากล เพราะเห็นว่าสะดวกกว่านุ่งโจงกระเบน เรานิยมใส่เสื้อชาฟารี เพราะไม่ต้องผูกเนคไท ซึ่งทำให้ร้อน หรือยอมมีไต้หยิ่งออกไปทำงานนอกบ้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีสาเหตุหรือปัจจัยอื่น ๆ มากไปกว่านี้ เช่น ความไม่เป็นระเบียบ การผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นต้น

วัฒนธรรมไม่ใช่ของที่อยู่กับที่หรือใช้เฉพาะสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น มัน

การอพยพเคลื่อนย้ายไปยังอีกสังคมหนึ่ง เช่น พวกนักท่องเที่ยวนักค้า ทหาร ผู้ที่อาศัยยังต่างถิ่น พวกมิชชันนารีและพวกเร่ทำงานทำ และพวกอื่น ๆ ที่นำวัฒนธรรมไปเผยแพร่ เป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไปยังสังคมที่ไม่เคยรับวัฒนธรรมนั้นมาก่อน นอกจากนี้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการคมนาคมและการขนส่งเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้การเผยแพร่วัฒนธรรมรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่น การใช้โทรศัพท์ คาวเทียม รถยนต์ เครื่องบิน โทรทัศน์ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดซึ่งเราจะพบเห็นอยู่เสมอไม่ว่าจะไปในประเทศพัฒนาหรือด้อยพัฒนา เช่น เรื่องน้ำอัดลมของหลายบริษัท ซึ่งเราจะหาซื้อได้เสมอไม่ว่าจะไปอยู่ส่วนใดของโลก

การเผยแพร่วัฒนธรรม (Cultural diffusion) ไม่ได้หมายถึงการเผยแพร่แต่ทางด้านวัตถุอย่างเดียว ความคิดและมโนคติต่าง ๆ ก็ได้เผยแพร่ขยายออกไปในทำนองเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ศาสนาคริสต์แม้จะมีแหล่งกำเนิดอยู่ในเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก แต่ก็ได้ขยายออกไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ก็เช่นกัน สามารถจะเผยแพร่ได้ง่ายและรวดเร็วมาก ถ้าไม่มีข้อจำกัดทางการเมือง การเผยแพร่นี้รวมไปถึงความคิดในด้านแฟชั่น ทัศนคติในการออกแบบรถยนต์ และความคิดในด้านการเมือง ตลอดจนหนังสือสำคัญ ๆ ซึ่งมีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ หลายภาษา เราจะเห็นได้ว่า เรือ หนังสือ เครื่องบิน รวมตลอดถึงบุคคลซึ่งท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเป็นเสมือนพาหะของการเผยแพร่วัฒนธรรมซึ่งรวมทั้งด้านวัตถุ ความคิดและประเพณี อีกประการหนึ่ง สังคมที่ซับซ้อนอย่างสังคมปัจจุบันสามารถสร้างวัฒนธรรมเริ่มแรกได้ทุกอย่าง อย่างไรก็ตาม ทุก ๆ สังคมได้นำวัฒนธรรมซึ่งสังคมอื่น ๆ มาใช้หรือดัดแปลงใช้ทั้งนั้น Raph Linton กล่าวว่า วัฒนธรรมพื้นเมืองหรือวัฒนธรรมเริ่มแรกของชนชาติไทยใดก็ตาม จะมีอยู่เพียงไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ของวัฒนธรรมที่ชาตินั้นมีอยู่ทั้งหมดเท่านั้น

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ ๑๖
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม

วิชามนุษย์กับสังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัฒนธรรมไทยกับประชาธิปไตย

ระงับ วัฒนสิงห์

ในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จนก่อให้เกิดความสับสนในการดำรงชีวิตของประชากรทั่วโลก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และแนวความคิด เช่นที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน เราน่าจะได้พิจารณาถึงวัฒนธรรมในแง่ของความเชื่อถือ แนวคิดซึ่งเป็นคติในการดำรงชีวิตของคน นอกเหนือไปจากการที่เราจะพิจารณาถึงวัฒนธรรมในแง่ของศิลปะและโบราณวัตถุอันเป็นของมีตัวตน ซึ่งคนส่วนมากมักจะเข้าใจว่าวัฒนธรรมของชาติใดชาติหนึ่ง ก็คือศิลปะประจำชาตินั้น ๆ

แต่โดยแท้จริงแล้ววัฒนธรรมมีความหมายกว้างขวางกว่านั้นมากมันมักวัฒนธรรมในแง่ของคติการดำรงชีวิตนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่มนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่ เป็นเหล่า มีข้อตกลงร่วมกันที่จะรักษาสันติสุขในหมู่คณะนั้น ๆ ซึ่งหมายความว่ามีความเชื่ออย่างเดียวกัน มีแนวคิดคล้ายคลึงกันและมีหลักปฏิบัติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สิ่งเหล่านี้มีวิวัฒนาการมาจนเป็นหลักแห่งศีลธรรม จริยธรรม และมนุษยธรรม อันทำให้คนสามารถอยู่รวมกันโดยสันติสุข

วัฒนธรรมไทยก็เช่นเดียวกับวัฒนธรรมของชาติตะวันออกอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่อยู่รวมกันโดยส่วนรวม ไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์คนหนึ่งกับมนุษย์อีกคนหนึ่ง หรือระหว่างมนุษย์กับวัตถุสิ่งของ เป็นวัฒนธรรมที่เปิดโอกาสให้แก่ละเมอบุคคลแสวงหาสัจธรรมแห่งชีวิต ความสวยงาม ความอด

บุคคลอื่น ยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคแห่งคนทุกคน ด้วยความร่วมมืออย่างแท้จริงที่จะสร้างประโยชน์ให้แก่คนและผู้อื่น ก่อให้เกิดวัฒนธรรม ในแบบรูปของมนุษยธรรมขึ้น

ส่วนในด้านสัมพันธภาพแห่งมนุษยชาตินั้น ถือว่าจะต้องมีศีลธรรมและจริยธรรม เป็นหลัก เป็นรากฐานแห่งความซื่อสัตย์สุจริต ความรัก ความถูกต้อง ความรู้ดีรู้ชอบ ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งสันติสุขของชาวโลก อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเช่นนี้เป็นวัฒนธรรมที่ รากแก้วมาจากธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง

ด้วยลักษณะดังกล่าวมาแล้ว วัฒนธรรมไทยจึงเป็นวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่บนราก ฐานแห่งศีลธรรมและจริยธรรม เป็นวัฒนธรรมแห่งชาติ ไม่ใช่วัฒนธรรมแห่งการใช้ พละกำลัง หรือวัฒนธรรมแห่งการก้าวร้าวหรือรุกราน

ในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่า แทบทุกชาติในโลกกำลังประสบปัญหายุ่งยาก ทางวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากเหตุแห่งความก้าวหน้าทางวัตถุกับความเจริญทางจิตใจ ของมนุษย์ไม่ใกล้เคียงกัน มนุษย์หันเหไปนิยมความสะดวกสบาย และความอุดมสมบูรณ์ ทางวัตถุมากขึ้นทุกที จนลืมถึงความสงบสุขที่เกิดจากศีลธรรมและจริยธรรม ทำให้คน ประเมินคุณค่าในชีวิตผิดพลาด เกิดความใจแคบเห็นแก่ตัว พยายามเอาชนะกันด้วย พละกำลัง มองเห็นระเบียบประเพณี ศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมืองเป็นอุปสรรค ในการต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการทางวัตถุ ความปั่นป่วนวุ่นวายจึงเกิดขึ้นในสังคม มนุษย์ สภาวะการณ์เช่นนี้จะนำไปสู่ความเสื่อมสลายแห่งสังคมมนุษยชาติในที่สุด

เป็นเรื่องจำเป็นรีบด่วนที่สุดที่เราจะต้องพยายามทำให้ประชาชนในชาติ เข้าถึงแก่นแท้ของวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีศีลธรรมและจริยธรรมกับความรัก ความปรารถนา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตาปรานีเป็นหลัก เพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนมี ความนับถือ มีความมั่นใจในตนเอง รักความยุติธรรมกับให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน

ทางวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้เขาประกอบอาชีพได้ดียิ่งขึ้น ลดการ
เอารัดเอาเปรียบระหว่างผู้ผลิต คนกลาง และผู้บริโภคให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะ
ทำได้ ทั้งนี้จะต้องยึดหลักแห่งความรักและความเมตตาต่อกันเป็นที่ตั้ง

ในด้านการเมืองและการปกครอง เราจะต้องสนับสนุนส่งเสริมให้เกิด
รัฐประชาธิปไตยอันแท้จริง สร้างน้ำใจประชาธิปไตยให้แก่คนในชาติ เพื่อเป็นที่
มั่นใจว่าเราจะมีระบบการบริหารประเทศที่มีประสิทธิภาพและสะอาดบริสุทธิ์ อันจะ
เป็นเครื่องหล่อหลอมน้ำใจของประชาชนเข้าด้วยกัน ร่วมกันปกป้องสิทธิและผลประโยชน์
และความเป็นชาติให้ยืนยงสืบต่อไป

จริยธรรม คีลธรรม น้ำใจประชาธิปไตย และความรักต่อเพื่อน
มนุษย์เท่านั้น ที่จะทำให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่อย่างสันติสุข และมนุษย์จึงบังเกิดความ
ภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและสิทธิเสรีภาพได้อย่างสมบูรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ ๑๑ วิชามนุษยศาสตร์กับสังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

ดร.บรรพต วีระชัย

สังคมไทยในปัจจุบันนั้นเป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในทางด้านวัตถุและจิตใจ สาเหตุที่ทำให้สังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนแปลง นั้นมีด้วยกันหลายประการ อาทิเช่น การรับเทคโนโลยี การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติ อิทธิพลของสื่อสารมวลชนและการขยายตัวทางการศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปตามลำดับ

ประเทศไทยเรานั้นได้รับเอาระบบ เทคโนโลยีเข้ามาเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว เทคโนโลยีนั้นหมายถึงการค้นคว้า การวิจัย การหาวิธีการผลิตอย่างใหม่ตลอดจนการผลิตของวิธิการผลิต อันทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์อย่างใหม่เกิดขึ้น และก่อให้เกิดความต้องการอย่างใหม่ขึ้น เทคโนโลยีทำให้ชีวิตคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป มีอาชีพใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เมื่อคนมีความต้องการใหม่ ๆ เกิดขึ้นก็ยอมทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป เนื่องมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านการเมืองก็เกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว

การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติ เข้าสู่สังคมไทยนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย เพราะการคมนาคมและการสื่อสารมวลชนระหว่างสังคมไทยและต่างชาติเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การกระจายของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาถึงสังคมไทย ความคิดใหม่ ๆ ประเพณีบางอย่างและวิธีการบางอย่างที่สังคมไทยไม่เคยกระทำหรือปฏิบัติก็กระทำและปฏิบัติตามอย่างวัฒนธรรมต่างชาติเพื่อจะแสดงว่าเป็นคนทันสมัย เช่น การไปเคารพผู้ใหญ่ การแต่งกายตามแบบตะวันตก เป็นต้น

อิทธิพลของสื่อสารมวลชน อันได้แก่ หนังสือพิมพ์, โทรทัศน์, วิทยุกระจายเสียง และภาพยนตร์ ทำให้ใคร่รู้เรื่องความเป็นไปของสังคมอื่นอย่างรวดเร็ว สื่อสารมวลชนทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดกัน และมีการรู้เรื่องราวมากขึ้น คนที่อยู่บ้านนอกก็มีโอกาสใคร่รู้เรื่องราวว่า ชาวกรุงทำอะไร, แต่งตัวอย่างไร, วัฒนธรรมอะไร และก็จะมีการเปลี่ยนแปลงทำตามกัน โดยไม่คำนึงถึงภาวะความเป็นอยู่ของตนเอง

เหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของไทย ประการสุดท้ายนั้นได้แก่ การขยายตัวทางการศึกษา ซึ่งมีการขยายตัวมากขึ้น แต่เดิมนั้นเรียนเพียงอ่านออกเขียนได้ก็พอที่จะทำงานหาเลี้ยงชีพได้แล้ว เมื่อสังคมใหญ่ขึ้นเพราะพลเมืองเพิ่มขึ้น การศึกษาก็ขยายให้มากและสูงขึ้น ไปตั้งแต่ชั้นประถมต้น, ชั้นประถมปลาย, มัธยม, อาชีววะ และมหาวิทยาลัย แต่การขยายตัวทางการศึกษาน้นน้อยกว่าอัตราการขยายตัวของสังคมนั้นก็คือ อัตราการเกิดของประชากร ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเรื่องที่ไม่พอ อาชีพไม่พอกับจำนวนคน, และการว่างงานก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ฉะนั้นลักษณะของสังคมไทยจึงอยู่ในภาวะสับสน ขาดความอยู่ตัวคือการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง สังคมไทยเป็นเสมือนเรือที่กำลังอยู่บนกระแสน้ำอันเชี่ยวกราก คนไทยโดยมากก็พยายามแสวงหาสถาบันที่สำคัญ ๆ ในสังคมเป็นที่พึ่งหรือหัดยึดเหนี่ยว แต่บางสถาบันก็ตกอยู่ในภาวะแคบจะรักษาสภาพของตนเองไปรอดอยู่แล้ว ประชาชนก็ยังเกิดความสับสนยิ่งขึ้น อย่างเช่น

การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งของสังคมไทย บุตรหลานมีความเคารพในบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ชีวิตไทยตามชนบทในอดีตชีวิตของลูก ๆ ต้องขึ้นอยู่กับพ่อ แม่ โดยเฉพาะพ่อผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมาก เพราะพ่อเป็นผู้ให้กำเนิด เป็นเจ้าของที่นา ที่สวนสำหรับทำกินและเป็นผู้ฝึกสอนวิชาชีพให้แก่ลูก ๆ เช่น การทำนาทำสวน

แต่ขณะนี้ลูก ๆ ก็อยากจะทำอาชีพเดิมคือการทำนาเพราะถือว่าไม่มีเกียรติ

หนังสือ และผ่านพบสิ่งต่าง ๆ มากกว่าพ่อแม่ ความนับถือมีค่านิยมของลูกอย่าง
ที่เคยเป็นมาก็ย่อมลดน้อยถอยลงไปด้วย ความรักความนับถือและความอบอุ่นภายใน
ครอบครัวไทยสมัยนี้ นับวันจะลดลง

การเปลี่ยนแปลงในสถาบันการปกครอง เริ่มต้นการปฏิวัติงานของหน่วย
ราชการยิ่งล้าชามาก ไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ผู้ที่เป็นข้าราชการ
ชั้นผู้ใหญ่ยังมีความรู้สึกนึกคิดอย่างข้าราชการสมัยพระบรมไตรโลกนาถ คือคิดว่าตัวเอง
เป็นผู้ที่มีบุญวาสนาจึงได้ดำรงตำแหน่งสูง ๆ เช่นนั้น ข้าราชการยังติดอยู่กับการเป็น
คนหัวโบราณของตนว่าความคิดเห็นของตัวเองเป็นอาณัติสิทธิ์ เป็นคำสั่งที่ผู้น้อยจะต้อง
ทำตาม และมีการดำเนินงานเป็นไปเพื่อรักษาเสถียรภาพของราชการเท่านั้น ประ
ชาชนยังไม่ได้รับบริการจากสถาบันการปกครองเท่าที่ควร

การเปลี่ยนแปลงในทางสังคมที่จะกล่าวถึงต่อไป คือการเปลี่ยนแปลงใน
สถาบันศาสนา ปัจจุบันวัตถุให้ความสะดวกสบายทางกายแก่ศาสนาเป็นที่พึงพอใจ
คั้งนั้นศาสนาจึงเป็นสถาบันที่ได้รับความเหตุดูหมิ่นมาเป็นเวลานาน แต่ในขณะนี้สถาบัน
ทางศาสนากำลังทำให้ประชาชนขาดศรัทธา พระพุทธศาสนาสอนให้คนรู้จักการใช้
ธรรมะให้เข้ากับปัญหาประจำวัน สอนถึงการกระทำดีหรือชั่วเท่านั้น แต่มีบางท่าน
สอนให้คนไปหลงในเรื่องไม่เหมาะสมหรือในเรื่องของวิชาต่าง ๆ หรือบางครั้งก็สอน
สิ่งที่ยากเกินไปจนชาวบ้านไม่เข้าใจ เมื่อประชาชนนำไปใช้ปฏิบัติไม่ได้ เพราะไม่รู้จัก
วิธีใช้ก็ย่อมจะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สถาบันของพระสงฆ์บางแห่งกำลังสอน
พระภิกษุสามเณรในวิชาที่เป็นของชาวบ้านล้วนและมีการปฏิบัติด้วย ซึ่งถ้าพระภิกษุ
สามเณร ถูกสอนและถูกสั่งให้ทำไรใดนาอย่างฆราวาส ศรัทธาของประชาชนก็ย่อมจะ
เสื่อมถอยลงเป็นธรรมดา กล่าวโดยสรุปแล้วสถาบันศาสนากำลังอยู่ในฐานะคลอนแคลน
เต็มที

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในสถาบันหลักของสังคม สถาบันสุดท้ายที่จะกล่าว
ถึงก็คือการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัว

ปัจจุบันไม่ทัน การศึกษาก็ประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ครูไม่พอ สถานที่เรียนไม่พอนักเรียนมีมากเกินไป ถ้าไม่ลดจำนวนประชากรและไปขยายที่เรียนและจำนวนครูผู้สอนแล้วการศึกษาของไทยก็ไม่มีทางก้าวหน้าได้มากนัก และอีกประการหนึ่งบรรดาครูอาจารย์บางคนนั้นไม่รู้จักการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในการศึกษาน้อยตามไปด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ 4๗ วิชามนุษยกับสังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงของสังคม

ดร.พิทยา ช่างหนู

สังคมอยู่ได้เพราะระเบียบ คือระเบียบที่กำหนดสิทธิหน้าที่ของบุคคล และกลุ่มที่ข้องเกี่ยวของสัมพันธ์กัน และระเบียบต่าง ๆ นั้น มีจุดมุ่งหมายให้ทุกฝ่ายสามารถทำประโยชน์เสนอสนองกัน ไม่ก้าวก่ายล่วงเกินผลประโยชน์กัน ซึ่งมีขณะนั้นแล้ว ก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่คนจะอยู่ด้วยกันในสังคม

แต่ระเบียบของสังคมจะให้ถูกใจทุกคน และยุติธรรมเสมอภาคในทุกโอกาสสำหรับแต่ละคนย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะคนทุกคนย่อมอยากได้ผลประโยชน์ของตนเองเต็มที่ ก่อนผลประโยชน์ ระเบียบของสังคมมาจากจำกัดเสรีภาพของการกระทำตามใจชอบเพื่อประโยชน์ของตนเองอย่างเดียว กำหนดไว้ให้เปิดหนทางให้ผู้อื่นได้กระทำเพื่อรับประโยชน์ของตนบ้าง เปรียบง่าย ๆ เหมือนระเบียบของสังคมที่ควบคุมการจราจร ถ้าทุกคนในถนนจะขับรถอย่างไรก็ได้ เพื่อให้ตัวเองได้ไปถึงที่หมายที่ตนต้องการ โดยไม่แยแสว่าผู้อื่นต้องไปจนถึงที่ที่เขาต้องการหรือไม่ อยากแข่งก็แข่ง อยากขับอีกฟากหนึ่งของถนนก็ขับ อยากขวางหน้าใครก็ขวาง คัดหน้าใครก็คัด ฯลฯ อย่างนี้ ก็คงมีแต่ความโกลาหลวุ่นวาย และสุดท้ายติดกันทั้งถนน สุดท้ายไม่มีใครขับเขยื้อนไปไหนได้ รวมทั้งตัวเองที่ไม่ยอมขับตามระเบียบของการจราจรด้วย เพราะการติดขัดหรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นด้วยเสรีภาพอันไม่มีขอบเขตของแต่ละคนอย่างที่ปรากฏเสมอขณะนี้เวลาที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรคอยควบคุมตามวงเวียนหรือทางแยกทางร่วม ซึ่งพอจะแสดงนิสัยของคนเมืองหลวงของสังคมไทยที่อวดอ้างตนเองว่าเจริญกว่าผู้อื่น ว่าแท้ที่จริง

ระเบียบในเรื่องอื่น ๆ ทั้งหลายก็เหมือนกัน ถึงอาจจะไม่แสดงเห็นชัด เหมือนตัวอย่างของการจรรยา การกระทำทุกอย่างของชีวิตเรามีต่อผู้อื่น ต้องมี ระเบียบควบคุมเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนวุ่นวายจนลุดตายทำตายประโยชน์ของทุกฝ่าย ระเบียบของสังคมนี้ใช้บังคับบุคคล เกิดในกลุมสังคมแรกคือครอบครัว และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามวัยและขอบเขตของความสัมพันธ์ ซึ่งขยายออกไปเมื่อบุคคลเติบโตในหมู่คนหาสมาคม กับคนอื่น ๆ มากขึ้น ยิ่งบุคคลมีความสัมพันธ์กับกลุมสังคมมากกว่ากลุมในชีวิต มีกิจกรรม ต่าง ๆ มากมายหลายชนิดไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหาความรู้ การประกอบอาชีพ การ ปกครอง การศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ ก็จะมีระเบียบกับระเบียบกฎเกณฑ์ ของแต่ละกลุมเรื่อยไปจนกว่าจะหยุด เกี่ยวของสัมพันธ์กับผู้อื่น

น่าสังเกตว่าในสังคมบางแบบ เช่น สังคมหมู่บ้านชนบทสมัยก่อนซึ่งมีชีวิต จำเจ บางคนตั้งแต่เกิดจนตายไม่เคยออกไปพบหมู่บ้านคนที่อยู่รวมกันในสังคมก็คือเพื่อน ชาวบ้าน ซึ่งอาจเป็นญาติพี่น้องเห็นกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ ไม่มีคนแปลกหน้าเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ เวลาจะมีกิจกรรมสร้างครอบครัว ก็อาจได้กันบ้านเดียวกัน หรือหมู่บ้าน ข้างเคียงไม่ไกลนักในภูมิลำเนาของตน พูดจาด้วยภาษาสำเนียงเดียวกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีเหมือน ๆ กัน เคยไปมาหาสู่กันอยู่ การทำมาหากินก็ดี การพักผ่อนหย่อนใจก็ดี พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายทำมาอย่างไร ลูกหลานก็ทำตามต่อไปอย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง แบบอย่างชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายของทุกคนดูเหมือนกันไปหมด ในสังคมอย่างนี้ ระเบียบของสังคมมีความคงที่แน่นอน กลุมสังคมนั้นน้อยไม่มีกลุมใหม่ ๆ สบชาติใหม่ ๆ ใหญ่โตของเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ การกระทำที่จะเป็นระเบียบจนเสียระเบียบเกิดความสับสน วุ่นวายนั้นไม่มี เพราะการอบรมสั่งสอนทำได้ผลสมบูรณ์แท้ที่ ผู้ใหญ่มีอำนาจเด็ดขาด ผู้น้อยต้องเคารพเชื่อฟัง จะบิดเบือนไปจากที่ผู้ใหญ่ว่า ผู้ใหญ่สอน ขันธรรมเนียมประเพณี มีอยู่ที่ชาวบ้านเขายึดถือกัน ฯลฯ ไม่ได้ การควบคุมระเบียบนั้นทุกคนในสังคมช่วยกัน ทำทั้งพ่อแม่ในบ้าน ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน คนมีอาวุโส พระสงฆ์ องค์เจ้าแม่กระตังมีศาลา เทวดาเทวนาย เสด็จถือคำ เกรงกลัวว่าสวรรค์เห็นแล้วจะลงโทษ

ระเบียบแบบแผนประเพณี ไม่มีการเสียระเบียบเพราะคนละเลซัดขึ้นจนบรรบเนียม
ที่อยู๋ และไม่มี การเปลี่ยนแปลงอะไรในชีวิตความเป็นอยู่ชั่วนาชาติ

เปรียบเทียบสังคมที่วานักดังคมแบบเมือง ซึ่งผูคนมากหนาหลายกาอยู๋กัน
ลำสอน โอกาสที่จะมีระเบียบเดียวใจและควบคุมกัน ได้ทั่วถึงทั้งสังคมก็ยากขึ้น เพราะ
มีกลุ่มสังคมหลายประเภท และบุคคลไม่ตองอยู๋ใกล้ติดจำเแต่เฉพาะในบ้านในครอบครัว
หรือหมู่บ้านชุมชนใกล้เคียงตลอดเวลา การควบคุมขามกลุ่มกันทำได้ลำบาก เพราะฉะนั้น
เวลาที่บุคคลกระทำอะไร ไม่อยู่ในระเบียบของกลุ่มหนึ่งก็เอาระเบียบของกลุ่มอื่นมา
อ้างแก้ตัวไปได้ จนสุดท้ายก็ไม่มีใครกล้าหักทวงทามปราม เหมือนอย่างนักเรียนนักศึกษ
เวลากระทำอะไรแปลก ๆ ที่บ้าน พ่อแม่ที่ถามก็อ้างว่าโรงเรียนสถานศึกษาเขากำหนด
ไว้อย่างนั้น หรือลูกชายลูกสาวแก่งเนื้อแก่งตัวผิดตา พ่อแม่ถามก็ว่าไม่แก่งอย่างนั้นเขา
เพื่อนฝูงไม่ได้ แสดงว่าการเป็นสมาชิกของหลายกลุ่มทำให้ตองใจระเบียบที่ต่างกัน แต่
ระเบียบที่ต่างกันของกลุ่มสังกรหลายแบบ ในเมืองอย่างนี้จะถือว่าเป็นการเสียระเบียบ
ของสังคมเสมอไปไม่ได้ เพราะระเบียบของสังคมใหญ่มีได้กำหนดไว้เป็นเนื้อเดียวกัน
ตลอดได้ทั้งทุกกลุ่ม ทำอะไรแปลกไปก็ไม่มีใครแบใจใจว่ากำลังทำฝ่าฝืนระเบียบอะไร
เสียระเบียบอะไรหรือเปล่า

ในสภาพของสังคมที่ไม่ระเบียบอะไรวางไวแน่นอนเป็นเนื้อเดียวตลอด
การนำระเบียบใหม่เข้ามาใช้ทำได้ง่าย โอกาสที่ระเบียบเก่าจะกดาไปเปลี่ยนแปลง
ไปก็มีมาก สังคมประเภทนี้ผู้ตองการเสียระเบียบหรือมีมหาสังกมได้ยาก เพราะ
ไม่มีใครขัดมันกันแบบแผนใดแน่นแน่น และไม่คอยมีใครเตือนรอนอะไรกับการเสีย
ระเบียบ (เว้นแต่จะถึงขีดสุดทนไม่ไหวกันจริง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย
ของชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง) สังคมเช่นนี้มีการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและบ่อย

การเปลี่ยนแปลงของสังคมก็คือการเปลี่ยนระเบียบของสังคมในการกระทำ
เรื่องต่าง ๆ ของชีวิตนั่นเอง เวลาที่ไม่มีใครบ่นว่าเดีวนี้เด็ก ๆ ทำอะไรไม่เหมือน

ครูสมัยใหม่ไม่ค่อยเอาใจใส่อบรมสั่งสอนศิษย์ นักเรียนยุคนี้ไม่ค่อยนับถือยำเกรงครู
 ผู้น้อยหาทายอำนาจผู้ใหญ่ ข้าราชการไม่เป็นเจ้าเป็นนายของประชาชน กระสนใจ
 การศึกษาเล่าเรียนทางโลกมากขึ้น ฯลฯ ต่าง ๆ นี่คือการพูดว่าสังคมเปลี่ยนแปลง
 ไปนั่นเอง

เวลาที่เรารู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม เราหมายถึงการเปลี่ยนแปลง
 ของระเบียบที่กำหนดการกระทำ และความสัมพันธ์ของคน คือการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง
 สิทธิและหน้าที่ซึ่งสมาชิกของสังคมมีต่อกัน คือการเปลี่ยนแปลงของบทบาทและสถานภาพ
 ของบุคคล การเกิดมีประเภทบุคคลและกลุ่มสังคมใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน การสลาย
 ตัวของค่านิยมของบทบาทและสถานภาพของบุคคลหรือกลุ่มบางชนิดบางประเภทที่เคยมี
 เนื่องจากระเบียบที่กำหนดการกระทำและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ก็คือชนบทรวม
 เนียมประเพณีในเรื่องต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงของสังคมก็คือการเปลี่ยนแปลงชนบ
 ทรวมเนียมประเพณีที่กำหนดการกระทำและความสัมพันธ์ของคนที่มีต่อกันนั่นเอง
 เนื่องจากสังคมเน้นระบบความสัมพันธ์ของคนที่มีต่อกันนั่นเอง เนื่องจากสังคมเน้น
 ระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ร่วมกันในกลุ่มโดยเฉพาะ การเปลี่ยนแปลงของสังคมก็
 คือการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่ด้วยกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ 5ก
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม

วิชานุษย์กับสังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเปลี่ยนแปลงการพัฒนาสังคม

ดร.พิทยา สายหู

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางที่เหมาะสมจำเป็นและให้ประโยชน์จะ
ทำใ้ก้าวหน้าขึ้น ถ้าผู้นำระดับสูงของสังคมเป็นผู้ให้ตัวอย่างก่อน แต่ถาผู้นำระดับสูงจะ
ไว้ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงให้สังคมจากการ เริ่มลงมือกระทำของตนเองก่อน
การเปลี่ยนแปลงก็ยิ่งเกิดขึ้นได้จากฝืนการนำของผู้นำระดับอื่น ในกลุ่มขนาดที่เหมาะสม
สมควรเสมอ แต่การเปลี่ยนแปลงจากผู้นำระดับอื่น ๆ ที่ไม่มีฐานะหน้าที่รับผิดชอบต่อ
สังคมส่วนรวมโดยตรง อาจให้ประโยชน์แก่คนกลุ่มน้อยและเสียประโยชน์ของคนกลุ่ม
ใหญ่ก็ได้

เหตุที่เราจะพบผู้นำในการเปลี่ยนแปลงได้ทั่วไป โดยเฉพาะในตัวผู้นำระดับ
สูงของสังคมหรือประเทศชาติเท่านั้น ก็เพราะว่าสังคมใหญ่ยอมประกอบด้วยสังคม
ย่อยได้อีกมากมายหลายกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็น สังคมสมัยใหม่ทั้งส่วนเมือง
อันสมัยวิษัชนและสำสอนจนควบคุมระเบียบของสังคม ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
ไม่ได้ทั่วถึงไปทั้งเขต ในกลุ่มสังคมย่อยแต่ละกลุ่มแต่ละประเภทนั้นย่อมมีผู้ที่ต้องการ
เปลี่ยนแปลงไปใ้ระเบียบใหม่อยู่เสมอ ถ้าเห็นทางที่ตนจะได้ประโยชน์สมใจ และ
อาจไม่พะวงถึงประโยชน์ของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องว่าจะต้องพลอยเสียหาย เพราะตนหรือ
ไม่ ตัวอย่างของกลุ่มโจรผู้ร้ายที่มั่วหัวหน้าเป็นที่เลื่อมใสของลูกน้อง นำการปล้นสะดม
เอาทรัพย์สินมาแบ่งเป็นประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องได้ โดยไม่คำนึงว่าผู้ใด
จะกลายเป็นเจ้าทุกข์ที่รองรับเคราะห์จากการกระทำของตัว หรือหัวหน้าที่ชักนำ
ให้ลูกน้องรวมทำการทุจริตเอาของหลวงมาแบ่งปันเป็นผลประโยชน์ของพวกกันเอง

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงระเบียบเดิมภายในกลุ่มย่อย โดยที่ผู้นำระดับสูงของทั้งสังคม อาจดูแลได้ไม่ทั่วถึง และคอยชักจูงชักชวนไม่สำเร็จ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากฝีมือ ผู้นำกลุ่มย่อยต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าผู้ทำตามมากพอก็ย่อมทำให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลง ในสังคมได้โดยที่ผู้นำในระดับสูงไม่ต้องทำอะไรเลย แต่ผลของการเปลี่ยนแปลงจะดี หรือร้ายก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งเราไม่มีทางรูล่วงหน้าได้

กลุ่มหนึ่งของสังคมที่ชอบการเปลี่ยนแปลงมากคือกลุ่มเยาวชน เยาวชน ได้ผ่านการฝึกอบรมในชีวิตยังไม่ซึมซาบแน่นแฟ้นเหมือนผู้ใหญ่ เปรียบเสมือนไม้อ่อน กับไม้แก่ เนื่องจากเยาวชนยังไม่ห่างภาวะผูกพัน เหมือนอย่างผู้ใหญ่ที่มีครอบครัว แล้ว จึงชอบที่จะเสี่ยงจะทำอะไรแปลก ๆ ได้หลายอย่าง เพราะยังไม่มีใครที่ตนจะ คองหวงใยจริงจัง นอกจากนั้นเยาวชนมักจะยึดถืออุดมคติบางอย่างรุนแรงจนตนเอง พร้อมที่จะเสี่ยงและเสียสละกระทำการอะไร ๆ ได้ที่ผู้ใหญ่ไม่กล้าทำ เพราะผู้ใหญ่ คองหวงหน้าพะวงหลัง กับกลุ่มบุคคลที่ตนเคารพหน้าตาที่รับผิดชอบผูกพันอยู่ เช่นครอบครัว และผู้อยู่ในอุปการะ ถ้ายุุ่นเวยวชนจึงเป็นกลุ่มบุคคลในสังคมที่จะทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคมได้มาก หากระเบียบของสังคมที่วางไว้ไม่มั่นคงพอ

แต่กลุ่มเยาวชนของสังคม จะทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้มากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 2 อย่างคือ 1. การศึกษาอบรม และ 2. การควบคุมระเบียบ ของสังคม

การศึกษาอบรมคือการให้ความรู้และปลูกฝังระเบียบที่สังคมต้องการให้แก่ สมาชิกใหม่ ถ้าระเบียบการศึกษาให้แต่ความรู้ที่เป็นประเพณีและกวดขันให้เยาวชน ซาบซึ้งและปฏิบัติได้โดยแน่นยำ ไม่เปิดโอกาสให้ความรู้และระเบียบสังคมอื่นเข้ามา แทรกแซงจนผู้เรียนสับสน และระบบการศึกษาไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประกิจผู้คิดค้น สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ไม่ยอมให้ผู้เรียนนี้เสรีภาพในการเสนอความคิดเห็นสงสัย ถัดค้านวิธีการของประเพณีดั้งเดิมของสังคม โอกาสที่สังคมนั้นจะรักษาระเบียบ

การควบคุมระเบียบของสังคมก็คือการกวดขันวินัยของการกระทำตามสิทธิหน้าที่ของบุคคลที่วางไว้ชัดเจนแล้วอย่างเคร่งครัด ถ้าการควบคุมนี้ได้กระทำกันอย่างสม่ำเสมอ ทั้งทั่วถึงกันตลอดไปทุกขั้นตอนของชีวิตไม่ว่าจะเป็นในบ้าน ในโรงเรียน ในหน่วยงาน ในการติดต่อสมาคม ในการดำรงชีวิตประจำวัน ในการบริหารปกครองและในการศาสนาสอดคล้องกันมาทุกเรื่อง โอกาสที่จะรักษาระเบียบของสังคมเดิมไว้ไม่ให้เปลี่ยนแปลงก็ทำได้มากขึ้น

ถ้าการศึกษาอบรมที่ดี การควบคุมระเบียบวินัยที่ดี มิได้กำหนดไว้ให้แน่นอนว่าจะรักษาระเบียบประเพณีเดิมของสังคม แต่เปิดโอกาสให้มีความรู้และวิธีการใหม่ ๆ เขามา และไม่รักษาระเบียบวินัยให้เคร่งครัดในการกระทำต่าง ๆ ของชีวิต สังคมนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปจากระเบียบเดิมได้เสมอ

นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของชีวิตและอาชีพการกระทำมาหากินของคน ที่เป็นผลของปัจจัยธรรมชาติ ผสมกับปัจจัยมนุษย์เองก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ เป็นต้น ว่าการเพาะปลูกจนดินจืด การขาดแคลนน้ำ การขาดแคลนที่ดินทำกิน เพราะประชากรเพิ่มมาก พ่อแม่แบ่งมรดกที่ดินให้ลูกเป็นผืนเล็กผืนน้อย คนรุ่นหลังไม่สามารถจับจองผืนดินใหม่ในป่าซึ่งทางราชการสงวนไว้ หรือมีโจรผู้ร้ายทำไร่ราบายทองอพยพหลบหนี หรือมีการตัดถนน สร้างเขื่อน ฯลฯ ทำให้สภาพแวดล้อมของชีวิตและโอกาสในการทำมาหากินเปลี่ยนแปลงไปก็ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงกลุ่มสังคมในชนบท รวมทั้งการสร้างกลุ่มใหม่ ๆ เช่นกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มชลประทาน กลุ่มชาวนา ฯลฯ เหล่านี้ก็เป็นกร่นำระเบียบสังคมแบบใหม่ ๆ เขามาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทได้ ส่วนในเมืองซึ่งมีแนวโน้มที่จะสับสนเปลี่ยนแปลงระเบียบได้ง่ายอยู่แล้ว ถ้ามีการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขั้นมีนายทุนและนักวิชาการจากต่างดาวเข้ามา มีการพัฒนากิจการท่องเที่ยว ทศนากร มีการสั่งสินค้าและบริการมันเท็งแบบแปลก ๆ ใหม่ ๆ จากสังคมวัฒนธรรมอื่น การขยายกิจการสื่อสารมวลชน และการไปศึกษาทำงานต่างประเทศ การนิยมวัตถุสิ่งของและความคิดแบบสากล ฯลฯ เหล่านี้ก็ยังทำให้มีการเปลี่ยนแปลงได้มาก

และเร็วขึ้นอีกในสังคมเมือง

ลักษณะต่าง ๆ ที่ว่ามานี้ เป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน เกยกัน ในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะฉะนั้นจะคาดหวังไว้ให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในนัยหวังใดยาก แต่การเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ตลอดเวลา นั้นมิได้เกิด เห็นชัดเจนและสม่ำเสมอทั้เทียบกันในทุกเรื่องและกิจกรรมของชีวิต การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุและเทคนิควิธีการที่มากับวัตถุนั้น เกิดได้ง่ายและเห็นได้ง่าย ระเบียบการกระทำ ความประพฤติในบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแผนใหม่ เช่น การศึกษาในโรงเรียน การทำงานอาชีพแบบสมัยใหม่ การพักผ่อนหย่อนใจแบบสากล การคบหาสมาคมแบบต่างประเทศ ฯลฯ เหล่านี้ต้องเปลี่ยนไปจากแบบแผนเดิมซึ่ง เล็กโต แต่ในบางเรื่องก็เป็นของตกค้างมากับแบบอย่างชีวิตเดิม เช่น การห้ามญาติ การบวช การแต่งงาน การทำศพ ฯลฯ ยังอาจพยายามรักษาแบบอย่างเดิมไว้เท่าที่จะทำได้และสะดวก แต่สุดท้ายก็อาจต้องดัดแปลงไปตามความเหมาะสมจำเป็น หรือบางคนอาจจะทิ้งไปเลยหันมาใช้วิธีใหม่ทันสมัยแทน เช่นในเรื่องการแต่งงาน แต่สิ่งที่จะเปลี่ยนได้ยากหรือ ยากกว่าอย่างอื่นคือเรื่องความคิดความเชื่อหรือคตินิยม โดยเฉพาะในหมู่ผู้ใหญ่ที่คิดนิตยั้งเดิมแบบเดิมอยู่แล้วอย่างแน่นหนา เช่นคติของการมีคู่ หลายคนในหมู่คนไทย คติของการทำงานแบบเจ้าขุนมูลนายในระบบราชการ คติรักเสรีภาพที่จะทำอะไรตามใจตัวเองของคนไทยทั่วไป ฯลฯ เหล่านี้ อาจมีอยู่อย่างมั่นคง ทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงวัตถุและวิธีการในเรื่องอื่น ๆ ห่างไกลจากประเพณีดั้งเดิมไปแล้วมากมาย

แต่ประเด็นสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ และวิถีชีวิตที่พบภาพของบุคคลและกลุ่มดังที่ได้กล่าวไว้แล้วแต่คนในแง่หนึ่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องอื่น ๆ ของชีวิตความเป็นอยู่จะเกิดมากบ้างน้อยบ้าง เปลี่ยนไปหมด หรือไม่เปลี่ยนเลยก็ได้ จะรับผิดชอบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือไม่ก็ต้องดูจากระบบความสัมพันธ์ของคนที่อยู่รวมกันในสังคมเป็นสำคัญ และถ้าได้พิจารณาจากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นแล้วจะเห็นว่า

ไทยส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เป็นสังคมชนบท ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวชาวชนบทหลายแห่งเลือนรางไม่เหมือนสมัยโบราณดั้งเดิมที่เคียว การที่ถูกได้ศึกษาเอาเรียนจนบางรายทิ้งพ่อแม่ไรนาไปหามาหากินในเมืองก็ การที่คนรุ่นเยาว์มีโอกาสเดินทางไปพบเห็นโลกภายนอกเพราะการคมนาคม และการสื่อสารมวลชนที่พัฒนาไปมากก็คือ การไม่จ้างอาศัยในถิ่นภูมิลำเนาเดิม ต้องเดินทางไปหางานทำในเมืองแทนที่จะได้อยู่ร่วมทำไรนาทกับพ่อแม่ในชนบทก็ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวชนบท วิชาการศึกษาของเศรษฐกิจชนบทที่มีการซื้อขายผลผลิตทางเกษตร และแลกเปลี่ยนกับผลผลิตทางอุตสาหกรรมมากขึ้น ทำให้เกิดมีบุคคลและกลุ่มแบบใหม่ ๆ ขึ้นในระบบสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเศรษฐกิจของชนบท ซึ่งไม่เคยมีมาก่อนในประเพณี การปรับปรุงระเบียบวิธีบริหารปกครองที่ทางราชการเพิ่มความสนใจใกล้ชิดประชาชนในด้านการพัฒนา แทนที่จะเพ่งเล็งเฉพาะด้านการควบคุมความสงบเรียบร้อยและการเก็บภาษีอากรอย่างสมัยก่อน การพัฒนาประชาธิปไตยในหมู่ประชาชน ด้วยวิธีการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ การปราบปรามผู้ก่อการร้ายในชนบท เหล่านี้มีผลทำให้ระบบสังคมที่เกี่ยวข้องกับการปกครองของชนบทเปลี่ยนไปไม่มากนักเลย แม้แต่วิธีการพักผ่อนหย่อนใจแบบสมัยใหม่ก็มีผลทำให้ศิลปะการละเล่นพื้นเมือง และระบบสังคมเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ถึงเรื่องการศึกษาในชนบทซึ่งอาจเปลี่ยนยาก และช้ากว่าเรื่องอื่นก็เห็นไม่พ้นการเปลี่ยนแปลง

ในส่วนที่เหลือของสังคมไทยที่ใดแก่สังคมเมืองนั้น สังคมเมืองหลวงคือกรุงเทพฯ เป็นสากลไปมากเพียงใด คนที่อยู่ใกล้ชิดคงพอได้สังเกตกันมาบ้างแล้ว สังคมหัวเมืองอื่น ๆ ก็มีการพัฒนาเมืองเลียนแบบสังคมเมืองหลวงมากขึ้น มีการแพร่กระจายความเจริญ (และความเสื่อม) แฉกใหญ่จากส่วนกลางออกไปทั่วถึงกันมากขึ้น จนเมืองประเพณีใหญ่ ๆ เช่น เชียงใหม่ เริ่มทวงโยการสูญเสียลักษณะตามแบบประเพณีเดิมกันแล้ว เห็นจะไม่ช้าสองสี่อะไรในเรื่องการเปลี่ยนแปลง

แม้ สังคมวัฒนธรรมกลุ่มย่อย ตามเขตชายแดนอันห่างไกลก็ได้อุบัติถึง

การเรียนรู้ภาษาประจำชาติ การศึกษาบังคับ โอกาสใหม่ในด้านเศรษฐกิจและเรื่องอื่น ๆ เช่น เด็กหนุ่มชาวเขาเป็นครูกินเงินเดือนได้ ทำงานในสถานวิทยุกระจายเสียง บวชเณร บวชพระได้ หรือเด็กสาวชาวเขาขายของพื้นเมืองในตลาดได้ ประกวนางงาได้ ฯลฯ เหล่านี้เห็นได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไปถึงสังคมวัฒนธรรมส่วนนั้น ๆ ได้เช่นกัน

ยิ่งกว่านั้นหลังสำคัญของการเปลี่ยนแปลง คือนโยบายและแผนพัฒนา โดยเจตนาตั้งใจของผู้บริหาร ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย นโยบายและแผนเหล่านี้คือมูลเหตุสำคัญอีกอันหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้จะไม่ได้แจ้งระบุไว้อย่างนั้นในที่ใดก็ตาม แต่ผลสุดท้ายของการพัฒนา (ถ้าทำได้สำเร็จ) ก็คือการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งหวังกันว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น

แต่นโยบายและแผนพัฒนาส่วนใหญ่ ที่ปรากฏในประเทศทั้งหลายที่กำลังพัฒนามักมุ่งไปในทางเศรษฐกิจ และระบุไว้โดยค่อนข้างง่ายและชัดเจน ว่าผลที่หวังคือการเพิ่มผลผลิตและรายได้ของประชาชาติ มีแผนและโครงการประกอบอย่างละเอียดกว่าจะเพิ่มการผลิตอะไรอย่างไร ซึ่งส่วนใหญ่ก็มักนิยมเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม ส่วนงานการพัฒนาสังคมนั้นไม่ค่อยปรากฏชัดว่ามีจุดมุ่งหมายหรือนโยบายที่จะพัฒนาสังคมให้เป็นรูปใด และจะใช้มาตรการและแผนงานอย่างไร ส่วนมากก็เป็นด้านการให้สวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็น เช่น การศึกษา การอนามัย การให้ที่พักพิง ก็กับการสังคมสงเคราะห์หยาบๆ เป็นสำคัญ ซึ่งการนับได้ว่าดีกว่าการไม่จัดหาให้เสียเลย แก่สิ่งต่าง ๆ นี้จะทำให้ระบบและระเบียบของสังคมดีขึ้น (คือพัฒนาขึ้น) หรือไม่ โดยอัตโนมัติไม่มีใครสามารถบอกได้ ถ้าคนมีการศึกษามากขึ้น สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงขึ้น มีที่พำนักได้ไม่แออัดยาก ทำให้สามารถเอารัดเอาเปรียบเบียดเบียนกันมากขึ้น นกจึงผลประโยชน์เพื่อตนเองได้มากขึ้น ศีลธรรมเสื่อมลงไม่สนใจใย่ดึกกันและกันมากขึ้น ฯลฯ ดังที่ดูจะเป็นลักษณะของชาวเมืองผู้ได้ชื่อว่า "เจริญ" แล้วทั้งหลาย สังคมแบบนี้ถึงเปลี่ยนแปลงไปก็ไม่เรียกได้ว่าเป็นสังคมที่

เอกสารประกอบการศึกษา ฉบับที่ 5
หน่วย สังคมและวัฒนธรรม

วิชาสามัญกับสังคม โครงการการศึกษาทั่วไป
ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คุณธรรมหรือค่านิยมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป

บุญ วิจารณ์บูรานนท์

"คุณลุงของฉันบางที เราเลี้ยงมันดี แสนดี ยอมอดยอมอยาก ยอมเสียสละ ให้ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อจะให้มันโต เล่าเรียนดี มีอนาคตดี เขียวนี้มันก็ได้ดีไปแล้ว แต่ไม่เคยเหลียวแลพ่อแม่ในยามแกว่งเลย"

ท่านคงจะได้ยินถ้อยคำที่เต็มไปด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจทำนองนี้มาบ้างไม่มากก็น้อย

เป็นประเพณีของเราที่พ่อแม่จะต้องพยายามเลี้ยงลูกให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม่จะต้องทนลำบากตรากตรำอย่างไรก็ยอม ให้ลูกได้กินดีอยู่ดี โตเล่าเรียนดี พ่อแม่บางคนยอมขายที่ไร่นา ตลอดจนของประดับเซ่น แหวน สายสร้อย เพื่อให้ลูกได้มีการศึกษาสูง หรือไปเรียนต่างประเทศ บางคนทนลำบากของที่ตลาด ทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำ เพื่อหาเงินส่งลูกไปเรียนที่มหาวิทยาลัย พ่อแม่ยอมเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง ด้วยหวังว่าจะได้พังกูในยามชรา

พ่อแม่เช่นนั้นนับว่าเป็นบุพการีของลูก

สมัยก่อนเมื่อลูกได้รับความอุปการะเลี้ยงดูเป็นอย่างดีจากพ่อแม่แล้ว ก็เป็นกตัญญูกตเวทิตุบุคคล คือ ภูคุณและสนองคุณตอบแทนพ่อแม่ เป็นที่นาชื่นชมยินดี น่าสรรเสริญ

แต่บัดสมัยนี้ คุณธรรมหรือที่เรียกกันเป็นภาษาสมัยใหม่ว่า ค่านิยมกำลังเปลี่ยนแปลงไปเราจึงได้พบเรื่องที่น่าเศร้าใจ ลูกไม่รักคุณพ่อคุณแม่เป็นบุพการีบุคคล

เป็นความจริงที่พ่อแม่จะต้องมีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก แต่ในเวลาเดียวกันพ่อแม่ก็มีความหวังอยู่ว่า เมื่อลูกโตขึ้นและมีความเจริญรุ่งเรืองแล้ว ก็คงจะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่บ้าง ทั้งในด้านการเคารพรักและการเอื้อเฟื้อเจือจานในทางวัตถุตามสมควร คนไทยเราปีความคิดและมีความเชื่อกันในท่านองนี้เป็นส่วนใหญ่ ถ้าลูกทำให้พ่อแม่ผิดหวัง เมื่อเจริญเติบโตไปแล้ว ไม่รู้บุญคุณพ่อแม่ ไม่เอาใจใส่เลี้ยงดูอุปการะตอบแทนก็จะทำให้พ่อแม่พอใจและเสียใจ เพราะเป็นการฝืนคุณธรรม หรือค่านิยมที่เราเคยมีกันมาแต่โบราณกาล

ในทางพระพุทธศาสนาท่านก็สอนว่า พ่อแม่ควรจะทำบุญลูกอย่างไร และลูกที่ได้รับการบำรุงจากพ่อแม่แล้ว ควรจะทำบุญพ่อแม่เป็นการตอบแทนอย่างไร

ปัญหานั้นนับว่า คุณธรรมนี้ยังคงมีอยู่ในสังคมปัจจุบันหรือไม่ เพราะถ้าจากแนวโน้มนั้นแล้วจะรู้สึกว่าคุณธรรมนั้นอ่อนลงทุกที

ในสังคมตะวันตกทุกวันนี้ เขานิยามกันว่าพ่อแม่ไม่ต้องพึ่งลูกในยามชรามียกก่อน เขาก็มีคุณธรรมคล้ายกับเรา แต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการปฏิวัติทางอุตสาหกรรมเกิดขึ้น ถ้าหับพ่อแม่ในสังคมตะวันตกก็ยังบำรุงลูกด้วยการเลี้ยงดูและให้การศึกษาล่าเรียนอยู่ แต่ทำให้เท่าที่กำลังพอจะให้ได้ ไม่ใช่ให้โดยทุ่มเทไปจนหมดตัว พ่อแม่ในสังคมตะวันตกต้องเก็บออมเงินส่วนหนึ่งไว้ใช้ในวัยชรา โดยไม่ต้องคิดพึ่งลูก เงินบำนาญ บำนาญ เงินตอบแทนใด ๆ ที่จะพึ่งได้ก็คือว่า เป็นเงินสำหรับช่วยในการดำรงชีพส่วนหนึ่งของตนเองไม่ต้องแบ่งไปให้คนอื่นแม่แต่ลูก

เมื่อลูกเติบโตขึ้น สามารถจะเลี้ยงตัวเองได้ก็จะแยกครอบครัวออกไปต่างหาก ไม่อยู่กับพ่อแม่ แม่ลูกที่โตแล้วแต่ยังไม่ได้แต่งงาน ก็จะแยกไปอยู่ต่างหากเหมือนกัน พ่อแม่จะอยู่กับตามลำพังแม่พอจะตายหรือแม่จะตายไป ฝ่ายที่เหลืออยู่ก็ปรารถนาจะอยู่ตามลำพัง ไม่ไปอยู่กับลูก ความคิดที่พ่อแม่จะไปอยู่หรืออาศัยกับลูกเป็นการถาวรนั้น เขาเห็นว่า เป็นสิ่งไรควรทำ ผิดกับคุณธรรมของคนตะวันออก เช่นคนไทยที่พ่อแม่มักจะโอบอุ้มลูกอยู่ แม่จะมีครอบครัวไปแล้วก็ยังอยู่กับพ่อแม่ เมื่อลูกมี

ที่กล่าวว่าในสังคมตะวันตก พ่อแม่ไม่ฟังลูกนั้น ไม่ได้หมายความว่าลูกจะไม่รักพ่อแม่หรือละเลยต่อหน้าที่อันจะพึงมีต่อพ่อแม่ เขาก็ยังรักกันอยู่ และก็ไม่ได้หมายความว่าคนในสังคมตะวันตกจะชอบฟังพ่อแม่ที่ยากจนหรือตกทุกข์ได้ยาก เพียงแต่ว่าแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตครอบครัวหรือความผูกพันต่าง ๆ นั้น มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีคุณธรรมหรือค่านิยมอย่างใหม่เข้ามาแทนที่

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในโลกนั้นรู้สึกว่ามันจะถึงกันง่าย คู่แค้นชั้นการแต่งกายต่าง ๆ ยังมีการถายทอดจากตะวันตกมายังตะวันออกอย่างรวดเร็ว คุณธรรม วัฒนธรรม ชนบธรรมนิยมประเพณีของเรา กำลังจะพังทลายไป เพราะทนต่อกระแสความรุนแรงของคุณธรรมและวัฒนธรรมตะวันตกที่พาเข้ามาเหมือนน้ำยามาจากป่าหรือจากภูเขาไม่ไหว เว็บบเป็นเช่นนี้จึงทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้น และเมื่อไม่สามารถจะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ก็จะทำให้เสียสุขภาพจิตได้เป็นอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงในคุณธรรมหรือค่านิยมนั้น เป็นของธรรมดาของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความจริงสำหรับพวกเราคนไทยที่มีดีพระพุทธรศาสนา ก็ไม่น่าจะถือว่า เป็นของแปลก เพราะพระพุทธเจ้าท่านสอนว่าทุกสิ่งนั้นไม่เที่ยงจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ยกบางที่การเปลี่ยนแปลงอาจเร็วเกินไปกว่าที่จะมีการปรับตัวให้เข้ากันได้ ปัญหาจึงเกิดขึ้น ประเทศเรายังตามโลกไม่ทันในด้านการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แม้เราจะพยายามตามไปอย่างยิงก็ยังไม่ทันเขา พยายามทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เราห่างกับโลกตะวันตกออกไปทุกที แม้ประเทศในตะวันออกด้วยกัน เราก็ยังตามบางประเทศไม่มาถึงไหน จำได้ว่าเมื่อนานมานี้บุคคลสำคัญของญี่ปุ่นคนหนึ่งได้พูดว่า ถึงญี่ปุ่นจะหยุดอยู่เฉย ๆ อีกนานปีไทยก็ยังตามเขาไปไม่ทัน

การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจนั้น ยากที่จะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ สมัยก่อนศาสนาตลอดจนวัฒนธรรม ชนบธรรมนิยมประเพณีเป็นปัจจัยสำคัญหรือเป็นแรงผลักดันในชีวิตของคนเรา แต่สมัยนี้กลับอ่อนกำลังลง แม้เราจะพยายามฟื้นฟูภูมิ

ไปทางไหนไม่ถูก เหมือนเรือไม่ใช้ทางเสือ

การเปลี่ยนแปลงในคุณธรรมหรือค่านิยมทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนต่างอายุ
อย่างที่เราเรียกกันว่า *generation gap*. คนหนุ่มคนสาวยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่
ได้อย่างรวดเร็ว แต่คนแก่ยังไม่เอาด้วย ยังพยายามซัดสินหรือต้านทานอยู่อย่างเหนียว
แน่น ผลที่เห็น ๆ กันอยู่ก็คือ ความพยายามของคนแก่สู้คนหนุ่มคนสาวไม่ไหว

คนหนุ่มคนสาวซึ่งกำลังเริ่มชีวิตอิสระจะพบกับความจริงว่า การที่จะนำมา
หาเลี้ยงตัวเองให้ตลอดรอดฝั่งนั้นเป็นการยากหนักหนา รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ถึง
สามีกับภรรยาต่างจะออกไปทำงานช่วยกันหาเงินมาใช้ในครอบครัวก็ยังแทบจะไม่พอ
การหางานที่ถูกใจทำก็ยากอย่างเหลือแสน มีคนพยายามแบ่งงานกัน มีงานว่างสักตำแหน่ง
หนึ่งก็มีคนสมัคร เป็นสิบเป็นร้อย ท้อไปจะพบกับปัญหาชนิดที่ไม่มีงานทำ จะหาทาง
แก้กันให้สำเร็จได้อย่างไร ก็ยังมองไม่เห็น คนไม่ยอมทำงานหนักจึงพยายามเรียนไป
สูง ๆ โดยหวังว่าจะได้งานดี เงินดี แต่พอจบแล้วก็หางานทำยาก ทั้งงานหลวงและ
งานราษฎร์ ผลก็คือความเป็นทุกข์ ถ้าจะพูดไปแล้วก็เป็นเรื่องธรรมดาอีกเหมือนกัน
เพราะพระท่านว่า คนเราเกิดมาแล้วก็ต้องมารับทุกข์ ชีวิตนี้เป็นความทุกข์

คนไหนเคราะห์ดีได้งานทำก็ยังไม่พ้นทุกข์ เพราะยังไม่สามารถจะยอม
สนองพระเดชพระคุณพ่อแม่ได้ ตัวเองก็แทบจะเอาตัวไม่รอดอยู่แล้ว ถ้าพ่อแม่ดูแลรักษา
ไม่มียาได้พอที่จะเลี้ยงตัวเองได้ความทุกข์ของลูกก็จะหมดสิ้น เพราะไมรู้อาจะช่วย
ได้อย่างไร

สมัยนั้นคนพูดถึงเรื่องการประกันสังคม เมื่อลูกไม่สามารถจะบำรุงพ่อแม่
ได้ ก็ควรจะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะเลี้ยงดู งบประมาณสงเคราะห์ของเราก็มียานคนชรา
แต่ก็รับไว้ไม่ได้หมด กรณีการประกันสังคม คนแก่จะได้เงินเดือนจากรัฐสักเพียงไหน
รัฐคงจะให้ได้เพียงคนละเล็กละน้อย ไม่เพียงพอกับการยังชีพ เพราะแม่แต่ข้าราชการ
ที่ยังทำงานอยู่ เงินเดือนที่ได้รับก็ยังไม่ค่อยมาก เมื่อรัฐเพิ่มเงินเดือนให้ไปอีกเล็กน้อย
ราคาสินค้าของและค่าครองชีพก็พุ่งออกไปข้างหน้า สำหรับคนแก่ที่ไม่ใช่ข้าราชการไม่มี
เบี้ยบำนาญ ถ้าหากรัฐจะให้เงินเดือนเป็นค่าเลี้ยงชีพตามแบบประกันสังคมก็คงจะไม่

เพียงพอ พวกข้าราชการชั้นผู้น้อยที่เกษียณอายุได้เก็บบ้านอยู่ก็คงได้เพียงเล็กน้อย ไม่พอกับการครองชีพเหมือนกัน

ทางแก้อยู่ที่ไหน มีหรือไม่? ตอบว่ามี นั่นคือการเก็บหอมรอมริบไว้ พ่อแม่ จะต้องประหยัดการใช้จ่ายในเวลาปรกติขณะที่ยังมีรายได้อยู่ และเก็บเงินส่วนหนึ่ง ไว้สำหรับใช้จ่ายในวัยชรา หรือสำหรับใช้จ่ายไปจนตลอดชีวิต ในขณะที่มีการบำรุง รักษาลูก ก็จะต้องเก็บหอมรอมริบเงินส่วนหนึ่งไว้สำหรับตัวเองด้วย ไม่ใช่ทุ่มเทให้ แก่ลูกไปจนสิ้นเนื้อประดาตัว ชีวิตของลูกก็สำคัญ แต่ชีวิตของตัวเองก็สำคัญด้วย อย่า ไปหวังจนเกินไปว่าจะได้พึ่งลูกในยามชรา เพราะถ้าไม่ตั้งความหวังจนเกินไปว่าจะ ได้พึ่งลูกในยามชรา เพราะถ้าไม่ตั้งความหวังไว้ก็จะไม่ผิดหวัง ถ้าลูกมีความสามารถ จะเลี้ยงดูพ่อแม่ในยามชราได้ก็ต่อไป

พ่อแม่ที่เก็บเงินไว้สำหรับอนาคตของตนเองนั้น เมื่อถึงคราวกับขั้นเข้า จริ่ง ๆ ก็ยังอาจเอาเงินนั้นไปช่วยลูกได้ เพราะความคับขันเข้าตาจนนั้นย่อมเกิด แก่ใคร ๆ ได้ทุกคน ยิ่งเป็นคนหนุ่มสาวที่ออกไปมีชีวิตอิสระ ออกจากอกพ่อแม่ ความประมาทหรือความรู้ไม่เท่าถึงการนั้นก็อาจทำให้ต้องหันหน้ามาพึ่งพ่อแม่ได้ในบาง เวลา และก็เป็นธรรมดาที่พ่อแม่ย่อมตัดลูกไม่ขาด มีเล็กมีน้อยเพียงใดก็ต้องช่วยเหลือ ที่จะช่วยได้ แต่ถาถึงคราวพ่อแม่เคอะครอนเขาย่าง ถ้าจะหวังไปพึ่งลูกอย่างที่พ่อแม่ ได้ลูกพึ่ง ก็อย่าไปหวังใหญากนัก

คุณธรรมหรือค่านิยมทางสังคมทุกวันนี้กำลังเปลี่ยนแปลงไป คุณธรรมหรือ ค่านิยมเก่า ๆ ไม่มีทางที่จะยับยั้งหรือต้านทานอยู่ได้ เมื่อการเปลี่ยนแปลงเป็นของ ธรรมดาที่เราไม่สามารถจะหนีไปพ้น สิ่งเดียวที่เราควรจะทำก็คือ การใช้ปัญญา ปรับปรุงตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกให้ได้

เนื้อเรื่องย่อของละครชุด 38 ตอน 2

ตอน ผู้ชายเหลือ

ละครวิทยุชุด 38 ตอน 2 ของคณะส่งเสริมศิลป์ เป็นเรื่องราวของชีวิตครอบครัวหนึ่ง มีพ่อ แม่ และลูก 3 คน ที่แสดงให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ที่แต่ละฝ่ายได้พบมา และทำให้สถาบันครอบครัว เข้ามามีบทบาทในการอบรมสั่งสอน และช่วยเหลือ แก้ปัญหาต่าง ๆ จนจูล่วงไปด้วยดี เนื้อเรื่อง 38 ตอน 2 นี้มีอยู่หลายตอน ซึ่งแต่ละตอนจะจบในตัวเอง โดยเฉพาะตอน ผู้ชายเหลือ ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นสื่อการสอน ประกอบชุดการสอนเรื่องสังคมและวัฒนธรรม สำหรับวิชาสามัญกับสังคม ในหน่วยของสถาบันครอบครัวนี้ เพราะเห็นว่าเนื้อเรื่องในตอนผู้ชายเหลือนี้ เหมาะสมกับสมัยปัจจุบัน และทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปต่าง ๆ ในสังคมไทย สำหรับตัวละครในตอนนั้นดังนี้คือ

เจริญ	เป็น	พ่อ
พิมพ์	เป็น	แม่
แกว	เป็น	ลูกสาวคนโต
กอง	เป็น	ลูกชายคนรอง
กอย	เป็น	ลูกสาวคนสุดท้อง
เพ็ญ	เป็น	พี่สาวของแม่ หรือ ป้าของเด็ก ๆ

เนื้อเรื่องสำคัญในตอนผู้ชายเหลือ มีอยู่ว่า พิมพ์ซึ่งเป็นแม่บ้านเกิดล้มป่วยลง เนื่องจากเป็นไขหวัด แกว กอง และกอย ลูกทั้ง 3 คน จึงคิดที่จะเสนอให้พ่อกับคนไข้มาทำงานบ้านแทนแม่ เพื่อไม่ให้แม่ต้องทำงานหนักอีก ซึ่งผู้เป็นพ่อกับมีความเห็นเช่นเดียวกับลูก ๆ ทั้ง 3 คน ฝ่ายผู้เป็นแม่ก็ไม่อยากให้คนไข้ เพราะเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลืองเงินทองค่าจ้าง เนื่องจากฐานะของทางบ้านไม่ร่ำรวยพอ อะไรพอทำได้ก็อยากทำเอง แต่ผู้เป็นพ่อไม่ยอม และรับปากจะจัดการเรื่องคนไข้ให้

วันรุ่งขึ้น กอຍซึ่งกตัญญูจากโรงเรียนเป็นคนแรก ได้ยินเสียงออก ที่กระตือรือร้น จึงไปเปิดพบว่า เพ็ญ ซึ่งเป็นพี่สาวของแม่และเป็นป้าของเด็กทั้ง 3 คน มาเยี่ยมจากต่างจังหวัด จึงหวั่นพอดักกับท้าวและพอลกลับถึงบ้านในเวลาไล่เลี่ยกัน เจริญจึงบอกกับพี่สาวของภรรยาว่า พี่มพวยและเพ็งกบจากสำนักงานจัดหางานเพื่อจะหาคนใช้มาช่วยทำงานบ้านแต่ไม่สำเร็จ พี่มพวยนอนป่วยอยู่ใต้ออรองให้เพ็ญ พักอยู่ที่บ้านสัก 2-3 วันก่อนกลับต่างจังหวัด ซึ่งเพ็ญตกลงใจที่จะอยู่ แต่ขออาสาที่จะทำงานบ้านในระหว่างที่พี่มพวยอยู่ให้

ด้วยเหตุที่เพ็ญ หรือ ป้าของเด็ก ๆ เป็นคนเคร่งครัดในระเบียบกฎเกณฑ์ ประเพณีโบราณมากเกินไป เมื่อมาพบหลาน ๆ โดยเฉพาะกอຍและกอง ซึ่งไม่ค่อยปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบกฎเกณฑ์มากนัก ใ่วว่าจะเป็นการเดินทาง การพูดจากับผู้ใหญ่ ตลอดจนการแสดงสัมมาคารวะต่าง ๆ อันพึงจะกระทำนั้น สร้างความรู้สึกไม่สบายใจให้เพ็ญผู้เป็นป้าอย่างยิ่ง ผู้เป็นป้าจึงพยายามอบรมสั่งสอนหลาน ๆ อยู่ตลอดเวลา แต่ยิ่งสั่งสอนมากก็ยิ่งสร้างความอึดอัดใจให้กอຍและกองมากขึ้นด้วย จนในที่สุดด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของกอຍ ๆ จึงหาวิธีแกล้งป้าของตนเอง เพราะอยากให้ป้าเดินทางกลับโดยเร็วที่สุด ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในละครชุด 38 ขอย 2 นี้ ตลอดเรื่อง และการกระทำของกอຍใต้ออรองปัญหาและนับเป็นบทเรียน ที่จะประกอบการอภิปรายภายหลัง จากจบการศึกษาในหน่วย สถาบันนคร อบรมคร้วได้เป็นอย่างดี

เสนอแนะแนวทางการอภิปราย เป็นหัวข้อดังนี้

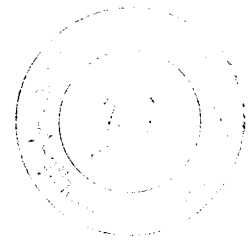
1. เนื้อหาสำคัญของละคร จุดมุ่งหมายของเนื้อหาในละคร
2. แง่คิดเกี่ยวกับสถาบันนคร อบรมคร้วที่ได้ฟังจากละคร เรื่องนี้ในก้านต่าง ๆ เช่น
 - 2.1 ลักษณะของนคร อบรมคร้วที่ดี

แบบทดสอบวิชามนุษยกับสังคม
หน่วยที่ 1 เรื่องสังคมและวัฒนธรรม

1. เพราะเหตุใดมนุษยจึงจำเป็นตองมาอยุรวมกันเป็นสังคม
 - ก. เพื่อเป็นเพื่อน ที่ปรึกษา และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
 - ข. เพื่อป้องกันภัยจากธรรมชาติและต่อศัตรู
 - ค. ความสัมพันธ์ทางเพศที่มิได้อยู่กับฤดูกาล เช่นสัตว์اون
 - ง. ถูกทั้งขอ ก ข และ ค
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุชนั้นได้แก่ปัจจัยทาง
 - ก. ชีววิทยา และ กรรมพันธุ์
 - ข. ชีววิทยา และ วัฒนธรรม
 - ค. การศึกษา และ กลุ่มเพื่อน
 - ง. สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดูในวัยเด็ก
3. การศึกษาที่เราศึกษาดังเรื่องวัฒนธรรมนี้ ทำให้เราได้รับประโยชน์อะไรบ้าง
 - ก. ให้ความรู้ทางขวางยิ่งขึ้น
 - ข. ช่วยให้เราใจถึงลักษณะประจำชาติที่ขึ้น
 - ค. ช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกของสังคมที่ขึ้น
 - ง. ทำให้เข้าใจถึงสังคมและตัวเราที่ขึ้น
4. วัฒนธรรม หมายถึง
 - ก. ระบบสัญลักษณ์ที่มนุชนกำหนดขึ้นในสังคมมิใช่สิ่งที่มีมนุชนทำตามสัญชาตญาณ
 - ข. สิ่งรวมทั้งหมดที่สลับซับซ้อนอันประกอบด้วยความเชื่อ ภาษา และขนบ - ธรรมเนียมประเพณี
 - ค. ความเจริญงอกงามในทางที่ถูกที่ควร เป็นเรื่องของการปฏิบัติตนในสังคม
 - ง. ลักษณะเฉพาะของการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีระเบียบแบบแผน

5. ตัวอย่างในข้อใดถือเป็น "วัฒนธรรม"
- การสร้างวังของฝั่ง
 - การที่มนุษย์หิวอาหารใส่ปาก
 - การปกเปิดอกสวมกอบรับประธาน
 - การใส่รองเท้าสนสูง
6. ที่ว่าวัฒนธรรมนั้นสามารถแบ่งได้เป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่อะไรบ้าง
- วัฒนธรรมชนบทและวัฒนธรรมเมือง
 - วัฒนธรรมหลักและวัฒนธรรมรอง
 - วัฒนธรรมนามธรรม และวัฒนธรรมรูปธรรม
 - วัฒนธรรมประจักษ์ และวัฒนธรรมลึกลับ
7. ข้อใดถือเป็นตัวอย่างของวัฒนธรรมประเภท Material Culture ที่จับต้องได้
- ศาสนสถาน พุทธศาสนา
 - รถยนต์ ชาวเผ่าอเมริกัน
 - วิทยุ การสนทนา
 - ความสามารถ ภาพเขียน
8. มุคติกภาพของมนุษย์ในต่างสังคม อาจแตกต่างกันได้แต่ส่วนที่เหมือนกันนั้นคือส่วนใด
- สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิด
 - มีการถ่ายทอดวัฒนธรรม
 - การอบรมเลี้ยงดู
 - ลักษณะทางชีววิทยา
9. การเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมมักจะมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง
- การเกิดของว่างระหว่างวัยและชนชั้นของสมาชิกในสังคม
 - การวิวัฒนาการทางด้านการศึกษา การประดิษฐ์คิดค้นและเทคโนโลยีต่าง ๆ
 - การพัฒนาที่ เกิดขึ้นอย่างอิสระด้วยปัจจัยอื่น และ...

10. การเดือนฐานะทางสังคม หมายถึง
- การเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุคคลจากลูกเป็นพ่อ
 - การปรับปรุงโครงสร้างสังคมให้ดีขึ้น
 - การเปลี่ยนคนชั้นในสังคม
 - ถูกทั้งข้อ ก ข และ ค
11. สถานภาพของบุคคลในสังคมเกิดขึ้นได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่อะไรบ้าง
- สถานภาพของคู่ที่รักกัน เช่น พ่อ - ลูก, ครู - นักเรียน
 - สถานภาพจากการเกิดและที่ได้จากครอบครัวเป็นผู้อยู่ให้
 - สถานภาพที่ได้มาภายหลังและจากการที่ได้รับการแต่งตั้งในสังคม
 - สถานภาพที่ได้มาโดยการเกิดและที่ได้มาโดยการแสวงหาในภายหลัง
12. ข้อใดที่สามารถอธิบายความหมายของสถานภาพและบทบาทได้ดีที่สุด
- ฐานะ ตำแหน่ง และหน้าที่การงานของบุคคล
 - ฐานะ ตำแหน่ง และหน้าที่ของสมาชิกในสังคม
 - แนวทางการปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคมตามฐานะ
 - สิ่งที่กำหนดหน้าที่ของบุคคลในสังคมมนุษย์
13. ข้อใดเป็นตัวอย่างของบรรทัดฐานที่ผิดที่สุด
- การเขียนหนังสือด้วยมือขวา
 - บิดา มารดา ควรเลี้ยงดูบุตรจนกว่าบุตรจะช่วยเหลือตนเองได้
 - ชายเมื่อสมรสแล้วควรซอัสถยต่อภรรยา
 - ถูกทั้งข้อ ก ข และ ค
14. ข้อใดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของโครงสร้างของสังคม
- บุคคล
 - บรรทัดฐานทางสังคม

15. ข้อใดที่ถือว่าเป็นการรวมกลุ่มในสังคม
- บุคคลที่เข้าชมภาพยนตร์
 - กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเพื่อฟังคำบรรยาย
 - กลุ่มสมาชิกของสมาคมแม่บ้านไทย
 - บุคคลหลาย ๆ คนที่นั่งรถไฟร่วมขบวนเดียวกัน
16. วิถีประชา (Folkways) ได้แก่
- ไม่ดื่มสุราในวันเข้าพรรษา
 - ลี้ภัยหนีภัย หนีคุกหนีภัยบุคคลอื่น
 - ไม่พูดลวงผู้อื่นให้เข้าใจผิดจากความเป็นจริง
 - แต่งกายอย่างสุภาพในสถานที่ราชการ
17. บรรทัดฐานและค่านิยมมีลักษณะคล้าย ๆ กันแตกต่างกันที่
- บรรทัดฐานเป็นเรื่องของกฎหมาย ค่านิยมเป็นเรื่องของความเชื่อ
 - บรรทัดฐานเป็นเรื่องของระเบียบ กฎเกณฑ์ ค่านิยมเป็นสิ่งที่กำหนดบรรทัดฐาน
 - บรรทัดฐานเปลี่ยนแปลงได้ยาก ค่านิยมเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า
 - บรรทัดฐานเป็นเรื่องของแนวทางปฏิบัติ ค่านิยมเป็นเรื่องของความต้องการของมนุษย์ในสังคม
18. ข้อใดมิใช่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- การเปลี่ยนแปลงจากเชื่อไสยศาสตร์ เป็นเชื่อแบบวิทยาศาสตร์
 - การเปลี่ยนจากชั้นรตราง เป็นชั้นรตประจำทาง
 - การเปลี่ยนจากสวมเสื้อสีชมพู เป็นเสื้อสีฟ้า
 - การเปลี่ยนจากทุ่งโจงกระเบนมาใช้ชุดสากล

19. กลุ่มเพื่อนนักเรียนที่ศึกษาร่วมกันอย่างใกล้ชิดมาก จัดเป็นการรวมกลุ่มในสังคมประเภทใด

- ก. กลุ่มปฐมภูมิ
- ข. กลุ่มทุติยภูมิ
- ค. กลุ่มบังคับ
- ง. กลุ่มที่ติดต่อตามสถานภาพ

20. นาย ก. แต่งงานกับ นางสาว ข. ต่อมาไม่นานก็มีบุตรด้วยกัน 1 คน เป็นเด็กผู้ชายที่แข็งแรงและซนมาก นาย ก. จึงต้องไปรับ นาง ค. ซึ่งเป็นมารดาของคนมาอยู่ด้วย เพื่อช่วยดูแลบุตรของตน จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า คนเรานั้นสามารถมีได้หลาย ๆ อย่าง เช่น นาย ก. นมัสถานภาพ

- ก. 1 สถานภาพ
- ข. 2 สถานภาพ
- ค. 3 สถานภาพ
- ง. 4 สถานภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบฝึกหัดวิชามนุษย์กับสังคม

หน่วยที่ 1 เรื่องสังคมและวัฒนธรรม

1. เพราะเหตุใดมนุษย์จึงจำเป็นต้องมาอยู่รวมกันในสังคม
 - ก. เพื่อเป็นเพื่อน ที่ปรึกษา และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
 - ข. เพื่อป้องกันภัยจากธรรมชาติและต่อสู้ศัตรู
 - ค. ความสัมพันธ์ทางเพศที่มีขึ้นอยู่กับฤดูกาล เช่นสัตว์อื่น
 - ง. ถูกทั้งข้อ ก ข และ ค

2. วัฒนธรรมนับเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งสมาชิกในสังคมมักจะเรียนรู้ได้จากอะไรบ้าง
 - ก. รู้โดยสัญชาตญาณ
 - ข. รู้จากการใช้ชีวิตในสังคม
 - ค. รู้จากศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ
 - ง. รู้จากการยอมรับและเลือกที่จะรับที่เหมาะสม

3. วัฒนธรรมของมนุษย์ต่างจากวัฒนธรรมของสัตว์ วัฒนธรรมของมนุษย์ประกอบด้วยภาษา วัฒนธรรมนิยมประเพณีซึ่งลึกซึ้งและซับซ้อน ส่วนวัฒนธรรมของสัตว์ประกอบด้วยอะไร เป็นส่วนสำคัญ
 - ก. ภาษา
 - ข. การรวมกลุ่มหรือฝูง
 - ค. ความคงทนการขึ้นมูลฐาน
 - ง. ความต้องการรักษาตัวรอด

4. ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมคืออะไร
 - ก. เป็นมรดกทางสังคมธรรมชาติเป็นตัวกำหนด สามารถถ่ายทอดได้ แต่เปลี่ยนแปลงยาก

- ก. เป็นแบบแผนการดำรงชีวิต สามารถถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
- ง. เป็นความเชื่อของมนุษย์ ที่การถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามสถานการณ์ปัจจุบัน
5. ข้อใดที่เป็นวัฒนธรรมประเภทนามธรรม
- ก. ค่านิยม แนวคิด เรื่องการเลือกตั้ง
- ข. ประเพณี การศึกษา
- ค. ไททึน ความรู้
- ง. ความเชื่อ ศาสนสถาน
6. บุคลิกภาพของมนุษย์ในแต่ละสังคมอาจจะเหมือนกันได้แต่ก็จะแตกต่างกันเนื่องจาก
- ก. ลักษณะทางชีววิทยา
- ข. ฐานะทางเศรษฐกิจ
- ค. การติดต่อทางกรรมพันธุ์
- ง. สภาพทางวัฒนธรรม
7. ข้อใดถือเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- ก. ความเจริญของสังคม
- ข. การเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม
- ค. การพัฒนาและการขยายตัวของสังคม
- ง. การเปลี่ยนสถานภาพและบทบาทของแต่ละบุคคล
8. บรรทัดฐานประกอบด้วยอะไรบ้าง
- ก. วิถีประชา กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ
- ข. กฎหมาย ศีลธรรม ค่านิยมต่าง ๆ
- ค. ศีลธรรม วิถีประชา จารีตประเพณี และข้อบังคับทางสังคม

9. ตัวอย่างใบข้อใดที่มีคุณค่านิยมของคนไทยในปัจจุบัน

- ก. การยกย่องนับถือ ผู้มีอำนาจ
- ข. การนับถือพุทธศาสนา
- ค. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักพวกรักพ้อง
- ง. ความขยันในการทำงาน และตรงต่อเวลา

10. ส่วนประกอบของสังคมที่สมบูรณ์นั้นได้แก่อะไร

- ก. คนทุกเพศทุกวัย วัฒนธรรม ภาษา
- ข. คนทุกเพศทุกวัย วัฒนธรรม ดินแดน
- ค. คนทุกเพศทุกวัย วัฒนธรรม ภาษาและดินแดน
- ง. คนทุกเพศทุกวัย วัฒนธรรม ดินแดนและความสัมพันธ์ต่อกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบวิชานโยบายสังคม

หน่วยที่ 2 สถาบันครอบครัว

1. ข้อใดที่เป็นสถาบันทางสังคม
 - ก. ระบบของสังคมที่เป็นวัฒนธรรมประเพณี
 - ข. ระบบของสังคมที่เป็นนามธรรมหรือสัญลักษณ์ เช่น ศาสนา
 - ค. ระบบของสังคมซึ่งเป็นสถานที่ เช่น สถาบันการศึกษา
 - ง. ระบบต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเป็นส่วนประกอบหรือโครงสร้างของสังคม
2. ข้อใดคือความหมายของสถาบันทางสังคม
 - ก. กลุ่มคนที่รวมกันอยู่ และมีแบบอย่างของการกระทำต่อกันที่แน่นอน
 - ข. ระบบของสังคมและมาตรฐานของสังคมที่จัดระเบียบกฎเกณฑ์ไว้
 - ค. กลุ่มคนที่รวมกันและมีวัฒนธรรมเดียวกัน
 - ง. เป็นมาตรฐานและข้อกำหนดให้คนอยู่รวมกันในสังคมอย่างมีความสุข
3. ข้อใดคือจุดหมายของการมีสถาบันทางสังคม
 - ก. ประโยชน์ในการพิจารณาแยกแยะส่วนต่าง ๆ ในสังคม
 - ข. ความสงบเรียบร้อยของสังคม
 - ค. ความมั่นคงของสังคม
 - ง. การดำรงคงอยู่ของสังคม
4. สถาบันวิทยบริการ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันประเภทใด
 - ก. หน่วยงาน และสถานที่ เป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่น ๆ ของสังคม
 - ข. สัญลักษณ์แทนสิ่งที่มีความสำคัญในสังคมที่ทุกคนยอมรับ
 - ค. แขนงแยกส่วนต่าง ๆ ของสังคมออกจากกัน
 - ง. เป็นระบบของสังคม เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษา

5. สถาบันหลักในสังคมนี้ เราสามารถแยกสถาบันหลักสำคัญ ๆ ได้เป็นกี่สถาบัน
- 3 สถาบัน
 - 4 สถาบัน
 - 5 สถาบัน
 - 6 สถาบัน
6. สถาบันใดที่อาจก่อให้เกิดการสมาคมและสันตนาการในหมู่ประชาชนตามโอกาสสำคัญได้
- สถาบันพระมหากษัตริย์
 - สถาบันศาสนา
 - สถาบันการปกครอง
 - สถาบันกฎหมาย
7. สถาบันซึ่งรวมถึง วิธีทำมาหากิน การผลิต การกระจายผลผลิต การแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์นั้นหมายถึง
- สถาบันครอบครัว
 - สถาบันการปกครอง
 - สถาบันเศรษฐกิจ
 - สถาบันการศึกษา
8. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะหน้าที่ของสถาบันการปกครอง
- รักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมความมั่นคง และสวัสดิการทางสังคม
 - ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นคุณประโยชน์ในขอบมนุษย์ เช่น ความเมตตาการุณา
 - ระงับข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกในสังคม
 - คุ้มครองบุคคลในสังคมให้ปลอดภัยในยามวิกฤตการณ์

9. หลายคนเชื่อว่า การพัฒนาประเทศนั้นเริ่มมาจากการที่เราสามารถเพิ่มผลผลิต และ นำรายได้เข้าสู่ประเทศได้มากขึ้น หรืออาจกล่าวง่าย ๆ ได้ว่าเป็นการพัฒนา สถาบัน ทางสังคมนั่นเอง หน้าดังกล่าวนี้เป็นหน้าของสถาบันใด
- สถาบันการศึกษา
 - สถาบันธุรกิจ
 - สถาบันวิจัยและควบคุมผลผลิตแห่งประเทศไทย
 - สถาบันเศรษฐกิจ
10. การที่คนไทยนิยมทำบุญ และประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นถือเป็นส่วนสำคัญของ
- วิถีประชา
 - ค่านิยม
 - วัฒนธรรม
 - ความเชื่อ
11. สถาบันที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ให้แก่สมาชิกในสังคมโดยมีจุดมุ่งหมายให้ สามารถไปเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมได้ โดยมีการจัดอย่างเป็นระบบมีระเบียบ และได้มาตรฐานเพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติ สถาบันนั้นคือแก่
- สถาบันครอบครัว
 - สถาบันการปกครอง
 - สถาบันการศึกษา
 - สถาบันศาสนา
12. การที่คนเราต้องอยู่ร่วมกันหลาย ๆ คน แล้วเกิดเป็นสังคมขนาดใหญ่ขึ้น อาจจะทำให้ ความยุ่งเหยิงวุ่นวายได้เมื่อสมาชิกของสังคมไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน และไม่เคารพ กฎธรรมเนียบประเพณีของสังคม ฉะนั้นสังคมจำเป็นต้องมีสถาบันซึ่งทำหน้าที่ตัดสินว่า ควรจะทำการอะไรบางอย่างสถาบันนั้นคือสถาบันใด

- ก. สถาบันครอบครัว
 ข. สถาบันการปกครอง
 ค. สถาบันการศึกษา
 ง. สถาบันศาสนา
13. ข้อใดมิใช่ลักษณะของ "ครอบครัว"
 ก. ชายหญิงที่มาสมรสกัน แต่แยกกันอยู่
 ข. ชายหญิงที่ด้วยความสัมพันธ์ทางเพศด้วยกัน เป็นสามีภรรยา กันแต่ไม่มีบุตร
 ค. กลุ่มคนตั้งแต่ 2 คน หรือมากกว่านั้น ซึ่งมีความเกี่ยวพันทางการสมรส
 ง. ไม่มีข้อใดถูก
14. สถาบันใดที่ถือว่าเป็นสถาบันพื้นฐานและสำคัญที่สุดในสังคม
 ก. สถาบันการเมือง
 ข. สถาบันการปกครอง
 ค. สถาบันการศึกษา
 ง. สถาบันครอบครัว
15. สมาชิกในสังคมส่วนใหญ่จะเรียนรู้ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคม ตลอดจนวิถีประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบทบาทของตน จาก
 ก. สภาพแวดล้อมและโรงเรียน
 ข. สื่อมวลชน และประสมการณ์
 ค. ชนรรมชาติและความเคยชิน
 ง. ครอบครัว และเครือญาติ
16. ในปัจจุบันครอบครัวไทยมักจะมีแนวโน้มเป็นครอบครัวแบบใด
 ก. ครอบครัวเดี่ยว
 ข. ครอบครัวขยาย

17. ครอบครัวที่เรียกว่า ครอบครัวขนาดใหญ่ มักประกอบด้วย
- พ่อและแม่
 - พ่อ แม่ และลูก
 - พ่อ แม่ ลูก รวมทั้งวงศ์วานญาติ
 - พ่อหลายแม่ ลูก รวมทั้ง วงศ์วานญาติ
18. นางละเอียดและนายประสงค์ เป็นผู้มีฐานะร่ำรวยมีเกียรติชื่อเสียงในสังคม แต่มีบุตรชายที่เกิดมาอากัฏ คือ เป็นเด็กปัญญาอ่อน ซึ่งทำให้สามีภรรยาทั้งสองอับอายมาก
- ความรักความสงสารที่มีต่อลูก
 - เป็นหน้าที่ของครอบครัว
 - เกรงคนอื่นนินทาว่าร้าย
 - เหตุผลทางค่านิยมขนบธรรมเนียม
19. ครอบครัวมีส่วนสำคัญมากในการ เสริมสร้างให้สังคมมีระเบียบแต่ในทางตรงกันข้าม อาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาพื้นฐานที่สำคัญคือ
- ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ
 - ปัญหาทางด้านการศึกษา
 - ปัญหาทางด้านสังคม
 - ปัญหาทางด้านความประพฤติ
20. สถาบันที่สำคัญ และให้ภาษาเป็นสื่อในการพูดจาติดต่อถ่ายทอดความคิดเห็นซึ่งกันและกันเชื่อมโยงสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่
- สถาบันภาษา
 - สถาบันวิทยุ โทรทัศน์
 - สถาบันการศึกษา
 - สถาบันสื่อสาร

แบบฝึกหัดวิชาวามุขกับสังคม

หน่วยที่ 2 เรื่อง สถาบันครอบครัว

1. ข้อใดคือประโยชน์ของสถาบันทางสังคม
 - ก. การแยงระบบต่าง ๆ ของสังคมออกจากกันเพื่อประโยชน์ในการพิจารณา
 - ข. สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - ค. หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสภาพสังคม
 - ง. หลักหรือแนวความคิดเกี่ยวกับการอยู่ในสังคม
2. ข้อใดคือสถาบันที่เป็นระบบของสังคม
 - ก. สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง
 - ข. สถาบันที่สลับขณะ เป็นหน่วยงานสถานที่
 - ค. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม
 - ง. องค์การที่ช่วยเสริมโครงสร้างของสังคม
3. สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ถือเป็นสถาบันประเภทใด
 - ก. สถาบันที่เป็นหน่วยงานแต่ละสถานที่
 - ข. สถาบันที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบอื่น ๆ ของสังคม
 - ค. สถาบันที่เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งสำคัญในสังคม
 - ง. สถาบันที่เป็นระบบของสังคม เป็นการแบ่งแยกส่วนต่าง ๆ ของสังคมออกจากกัน
4. สถาบันที่ถือเป็นระบบของสังคมหรือสถาบันหลักทางสังคมแบ่งเป็นสถาบันสำคัญได้ดังนี้คือ
 - ก. สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการเงิน
สถาบันการปกครองและสถาบันศาสนา
 - ข. สถาบันเครือญาติ สถาบันการปกครอง สถาบันการศึกษา สถาบันการวิจัย

- ค. สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันการศึกษา
สถาบันสื่อสาร และสถาบันสันตนาการ
- ง. สถาบันครอบครัว สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ
สถาบันการศึกษา และสถาบันสันตนาการ
5. สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การอุปโภคบริโภค และการอาศัยของคนในสังคมคือ
- ก. สถาบันการเงิน
- ข. สถาบันอุตสาหกรรม
- ค. สถาบันเศรษฐกิจ
- ง. สถาบันธุรกิจ
6. สถาบันศาสนา เป็นสถาบันซึ่งมักก่อให้เกิดแบบแผนแห่งความประพฤติต่าง ๆ เช่น
- ก. ความหดงใจ
- ข. ความรักเคารพ
- ค. การควบคุมอวอน
- ง. ถูกทั้งข้อ ก ข และ ค
7. การทำบุญใส่บาตร ถ้วนเป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรมมนุษย์ อันเนื่องมาจากศาสนา ซึ่งนับ
เป็นส่วนสำคัญของ
- ก. วัฒนธรรม
- ข. บรรทัดฐาน
- ค. ค่านิยม
- ง. ความเชื่อ
8. ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในสังคมที่สำคัญเพราะ
- ก. เป็นหน่วยของสังคมที่มีขนาดเล็กที่สุดและมีความสัมพันธ์รวมมื่อกันอย่างใกล้ชิด
- ข. ครอบครัวจะให้ค่าแห่งศีล ศกค ซึ่งเป็นการควบคุมพฤติกรรม

- ก. เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของสถาบันการศึกษา
- ง. เป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม

9. ข้อใดมิใช่หน้าที่หลักของสังคมสถาบันครอบครัว

- ก. ส่งเสริมความมั่นคงและควบคุมความประพฤติของสมาชิกสังคม
- ข. อบรมสั่งสอนสมาชิกในธุรกิจระเบียบของสังคม
- ค. ให้ความรักและความอบอุ่นแก่สมาชิก
- ง. สร้างสรรค์และเลี้ยงดูสมาชิกใหม่

10. สถาบันใดที่มีส่วนช่วยควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศให้อยู่ในขอบเขต

- ก. สถาบันครอบครัว
- ข. สถาบันการสมรส
- ค. สถาบันการปกครอง
- ง. สถาบันศาสนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน

วิชาอนุบาลกับสังคม

หน่วยที่ 1 เรื่องสังคมและวัฒนธรรม

ชื่อ

เลขประจำตัว

- 1. ก ช ค ง
- 2. ก ข ค ง
- 3. ก ข ค ง
- 4. ก ข ค ง
- 5. ก ข ค ง
- 6. ก ข ค ง
- 7. ก ข ค ง
- 8. ก ข ค ง
- 9. ก ข ค ง
- 10. ก ข ค ง
- 11. ก ข ค ง
- 12. ก ข ค ง
- 13. ก ข ค ง
- 14. ก ข ค ง
- 15. ก ข ค ง
- 16. ก ข ค ง
- 17. ก ข ค ง
- 18. ก ข ค ง

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียน

วิชาอนุบาลกับสังคม

หน่วยที่ 2 เรื่องสถาบันครอบครัว

ชื่อ

เลขประจำตัว

- 1. ก ข ค ง
- 2. ก ข ค ง
- 3. ก ข ค ง
- 4. ก ข ค ง
- 5. ก ข ค ง
- 6. ก ข ค ง
- 7. ก ข ค ง
- 8. ก ข ค ง
- 9. ก ข ค ง
- 10. ก ข ค ง
- 11. ก ข ค ง
- 12. ก ข ค ง
- 13. ก ข ค ง
- 14. ก ข ค ง
- 15. ก ข ค ง
- 16. ก ข ค ง
- 17. ก ข ค ง
- 18. ก ข ค ง

กระดาษคำตอบแบบฝึกหัด

วิชามนุษยกับสังคม

หน่วยที่ 1 เรื่องสังคมและวัฒนธรรม

ชื่อ

เลขประจำตัว

1. ก ข ค ง
2. ก ข ค ง
3. ก ข กิ ง
4. ก ข ค ง
5. ก ข ค ง
6. ก ข ค ง
7. ก ข ค ง
8. ก ข ค ง
9. ก ข ค ง
10. ก ข ค ง

กระดาษคำตอบแบบฝึกหัด

วิชามนุษยกับสังคม

หน่วยที่ 2 เรื่อง สถาบันครอบครัว

ชื่อ

เลขประจำตัว

1. ก ข ค ง
2. ก ข ค ง
3. ก ข ค ง
4. ก ข ค ง
5. ก ข กิ ง
6. ก ข ค ง
7. ก ข คิ ง
8. ก ข คิ ง
9. ก ข คิ ง
10. ก ข คิ ง

กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน

วิชานุษย์กับสังคม

หน่วยที่ 1 เรื่อง สังคมและวัฒนธรรม

ชื่อ

เลขประจำตัว

1. ก ข ค ง
2. ก ข ค ง
3. ก ข ค ง
4. ก ข ค ง
5. ก ข ค ง
6. ก ข ค ง
7. ก ข ค ง
8. ก ข ค ง
9. ก ข ค ง
10. ก ข ค ง
11. ก ข ค ง
12. ก ข ค ง
13. ก ข ค ง
14. ก ข ค ง
15. ก ข ค ง
16. ก ข ค ง
17. ก ข ค ง
18. ก ข ค ง
19. ก ข ค ง
20. ก ข ค ง

กระดาษคำตอบแบบทดสอบหลังเรียน

วิชานุษย์กับสังคม

หน่วยที่ 2 เรื่อง สถาบันครอบครัว

ชื่อ

เลขประจำตัว

1. ก ข ค ง
2. ก ข ค ง
3. ก ข ค ง
4. ก ข ค ง
5. ก ข ค ง
6. ก ข ค ง
7. ก ข ค ง
8. ก ข ค ง
9. ก ข ค ง
10. ก ข ค ง
11. ก ข ค ง
12. ก ข ค ง
13. ก ข ค ง
14. ก ข ค ง
15. ก ข ค ง
16. ก ข ค ง
17. ก ข ค ง
18. ก ข ค ง
19. ก ข ค ง
20. ก ข ค ง

ประวัติผู้เขียน

นางสาว. เบนจวรรณ วัฒนเสวี เกิดเมื่อวันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2501
สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมื่อปีการศึกษา 2521

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย